

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

КІРЄЄВ О.І. (голова),	КРЮЧКОВА І.В.,	РИЧАКІВСЬКА В.І.,
БУРЯК С.В.,	ЛАНДІНА Т.В.,	САВЛУК М.І.,
БАЖАЛ Ю.М.,	МАТВІЄНКО В.П.,	САВЧЕНКО А.С.,
ГАЙДАР Є.Т.,	МЕЛЬНИЧУК М.О.,	СЕНИЦЬ П.М.,
ГАЛЬ В.М.,	МІЩЕНКО В.І.,	СМОВЖЕНКО Т.С.,
ГАЛЬЧИНСЬКИЙ А.С.,	МОРОЗ А.М.,	ФЕДОСОВ В.М.,
ГЕЄЦЬ В.М.,	ОСАДЕЦЬ С.С.,	ХОФФМАНН Лутц,
ГРЕБЕНІК Н.І.,	ПАЛАМАРЧУК А.Б.,	ШЕВЦОВА О.Й.,
ГРУШКО В.І.,	ПАСІЧНИК В.В.,	ШЛАПАК О.В.,
ДОМБРОВСЬКИ Марек,	ПАТРИКАЦ Л.М.,	ШУМИЛО І.А.,
ІЛАРІОНОВ А.М.,	ПЕТРИК О.І.,	ЮЩЕНКО В.А.,
КРАВЕЦЬ В.М.,	ПОДОЛЕВ І.В.,	ЯРЕМЕНКО С.О.,
КРОТЮК В.Л.,	РАЄВСЬКИЙ К.Є.,	ЯЦЕНЮК А.П.

РЕДАКЦІЯ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ НБУ

Головний редактор	ПАТРИКАЦ Л.М.
Заступник головного редактора	КРОХМАЛЮК Д.І.
Начальник відділу з випуску журналу "Вісник НБУ"	ПАПУША А.В.
Заступник начальника відділу — редактор з питань бухгалтерського обліку, розрахунків та інформаційно-програмного забезпечення	КОМПАНИЄЦЬ С.О.
Редактор з питань валютного регулювання та міжнародних банківських зв'язків	БАКУН О.В.
Відповідальний секретар	ЛІПІНСЬКА С.М.
Головний художник	КОЗИЦЬКА С.Г.
Літературний редактор	КУХАРЧУК М.В.
Дизайнери	ПЛАТОНОВА Н.Г., ХАРУК О.В.
Коректори	СІЛЬВЕРСТОВА А.І., ГОРБАНЬ Н.В.
Оператор	ЛИТВИНОВА Н.В.
Реклама і розповсюдження:	ГРЕБІШКОВ В.І., ГРИЦЕНКО М.Р.
Фото:	НЕГРЕБЕЦЬКИЙ В.С.
Черговий редактор	ПАПУША А.В.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна
тел./факс: (044) 524-96-25
тел.: (044) 527-39-44, 527-38-06, 525-38-25
E-mail: litvinova@bank.gov.ua
http://www.bank.gov.ua

Журнал зареєстровано Держкомвидавом України 09.06.1994 р., свідоцтво КВ № 691

Засновник і видавець: Національний банк України.
Адреса: вул. Інститутська, 9, Київ-8, 01008, Україна

Журнал рекомендовано до друку Вченою радою Київського національного економічного університету

Публікації в журналі Вищою атестаційною комісією України визнано фаховими
Видається у комплекті з додатком "Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності"

Передплатний індекс 74132

Дизайн: Редакція періодичних видань НБУ

Надруковано з готового оригінал-макета відділом видавничого обслуговування
Господарсько-експлуатаційного управління НБУ

Адреса друкарні:
просп. Науки, 9, Київ-28, 03028, Україна
Формат 60 × 90 / 8. Друк. офсетний. Фіз. друк. арк. 8.0
Умовн. друк. арк. 9.0. Обл.- вид. арк. 9.9

Тираж 2000 прим.

При передруку матеріалів, опублікованих у журналі, посилання на "Вісник Національного банку України" обов'язкове. Редакція може публікувати матеріали в порядку обговорення, не поділяючи думку автора. Відповідальність за точність викладених фактів несе автор, а за зміст рекламних матеріалів — рекламодавець.

© Вісник Національного банку України, 2007

ЗМІСТ

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

А.Савченко, І.Івченко, В.Михайлова Система електронних платежів нового покоління	2
В.Берніков НСМЕП: огляд розвитку у 2006 році	23

НАГЛЯД, АУДИТ, КОНТРОЛЬ

Б.Ковч, Н.Швець Розмежування функцій внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в банках України	5
Н.Чабанова Дистанційний аудит як складова внутрішнього аудиту банку	19

ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ

С.Буковинський Зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування як чинник економічного зростання	9
--	---

БАНКИ УКРАЇНИ

Відзнака Президента України	15
Г.Оліфер Об'єднавча місія	22
Т.Савченко Практика трансфертного ціноутворення в банках України	26
О.Лилик Bancassurance та перспективи його розвитку в Україні	32
М.Фастовець Проблемні аспекти ризиковості кредитування малого бізнесу в Україні	38
Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2007 року	50
Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2007 року	52
Офіційний список банків України, включених до Державного реєстру банків, та перелік операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл Національного банку України на здійснення операцій	58
Нумерація операцій, на які Національний банк України надає банкам банківську ліцензію та письмовий дозвіл на здійснення операцій	68
Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. — 01.01.2007 р.)	69

МАКРОЕКОНОМІКА

Л.Васюренко Статистичні узагальнення щодо визначення регіональної неоднорідності інвестиційних вкладень	16
Основні макроекономічні показники розвитку України у 2006 році	47
Індекси споживчих цін та цін виробників промислової продукції в Україні у 1991—2006 рр.	48

НУМІЗМАТИКА І БОНІСТИКА

Про введення в обіг пам'ятних монет "Водохреще"	45
---	----

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Динаміка облікової ставки НБУ в 1992—2006 рр.	46
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у грудні 2006 року	51

ВАЛЮТНИЙ РИНОК

Офіційний курс гривні щодо євро, долара США та російського рубля у 2006 році, встановлений Національним банком України	54
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за грудень 2006 року)	55
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за грудень 2006 року)	56

ФОНДОВИЙ РИНОК

Ринок державних цінних паперів України у грудні 2006 року	71
---	----

АНОТАЦІЇ

	72
--	----

Погія

Система електронних платежів нового покоління

10 листопада 2006 року впроваджено у промислову експлуатацію систему електронних міжбанківських платежів нового покоління – СЕП-2, яка прийшла на зміну відомій усім СЕП.

Систему електронних платежів було створено в 1993 році, виходячи з тогочасних реалій. Рішення про використання для СЕП звичайних персональних комп'ютерів з операційною системою MS-DOS дало тоді змогу за кілька місяців упровадити СЕП у масштабах усієї країни. Україна стала першою з пострадянських країн, яка отримала загальнодержавну систему електронних міжбанківських розрахунків.

Відтоді СЕП зазнала багато змін, зокрема, було розроблено вісім моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку, здійснено перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і звітності, реалізовано принцип “поставка проти оплати” у взаємодії з Депозитарієм державних цінних паперів, вдосконалено засоби захисту інформації, побудовано кількарівневу систему резервування та відновлення роботи. СЕП повністю задовольняла потреби України в міжбанківських розрахунках, учасники системи були цілком задоволені рівнем її швидкодії, надійності і спектром послуг.

Проте апаратна база СЕП, MS-DOS та апаратні засоби захисту інформації системи залишалися без змін. Комп'ютерна техніка і спеціалізовані апаратні засоби захисту інформації СЕП випрацювали свій ресурс – комп'ютери такого класу вже знято з виробництва. Швидкість шифрування за допомогою апаратних засобів захисту, яка була досить великою в 1993 році, стала причиною збільшення часу оброблення платежів. Крім того, апаратура фізично та морально застаріла, не було запасних частин для її ремонту. Тому стала нагальною потреба переходу на нову програмно-апаратну базу, що й спонукало до розробки нового покоління СЕП – СЕП-2.

В основу створення СЕП-2 покладено такі рішення:

1. Технологія і формати обміну інформацією в СЕП, які склалися за час її існування, виявилися зручними

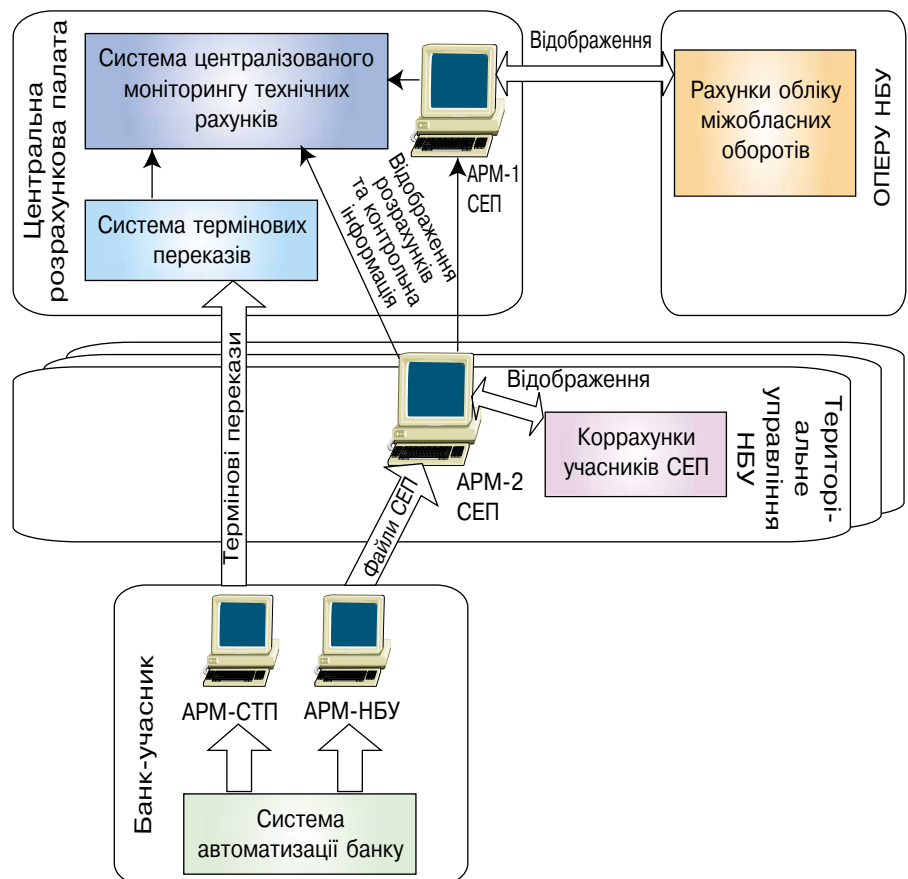
для учасників СЕП; було відпрацьовано чітку взаємодію систем автоматизації усіх банків України із СЕП. Ми розглядали можливість переходу на інші формати (наприклад, подібні до S.W.I.F.T.). Проте об'єктивної потреби в заміні форматів не було, до того ж це призвело б до значних переробок системи автоматизації банку (САБ), а отже, невиправданого зростання ризиків у платіжній системі в цілому. Тому одним з основоположних рішень було таке: залишити чинні формати і технологію обміну інформацією між СЕП та САБ учасника СЕП, мінімізувавши для нього обсяг робіт із доопрацювання САБ. Єдиними змінами, внесеними до форматів обміну інформацією, стали:

♦ використання Windows-кодування при заповненні текстових реквізитів платежів (на відміну від DOS-кодування у старій СЕП);

♦ використання однакових форматів електронних розрахункових документів як у файловому режимі взаємодії із СЕП, так і в режимі реального часу.

2. СЕП-2 побудована за централізованою архітектурою. Єдина база даних СЕП ведеться в ЦРП, тут же відбувається й оброблення платіжної і технологічної інформації в обох режимах – файловому та режимі реального часу. Продовження розподіленого оброблення інформації в територіальних управліннях визнано недоцільним,

Схема 1. Структурна схема СЕП-1 і СТП

оскільки географічне розташування більшості банків у Києві та розвиток моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку поступово призвели до того, що переважна більшість платежів СЕП (до 70–80 відсотків) оброблялась у Центральній розрахунковій палаті. Водночас наявність АРМ-2 у 25 областях призводила до вельми складної схеми обміну інформацією між ними та між АРМ-1, а також потребувала складних кількарівневих заходів із резервування і відновлення їх роботи.

Проте хоча фізично оброблення інформації СЕП-2 здійснюється у ЦРП, розрахунковим палатам територіальних управлінь Національного

СЕП у цифрах

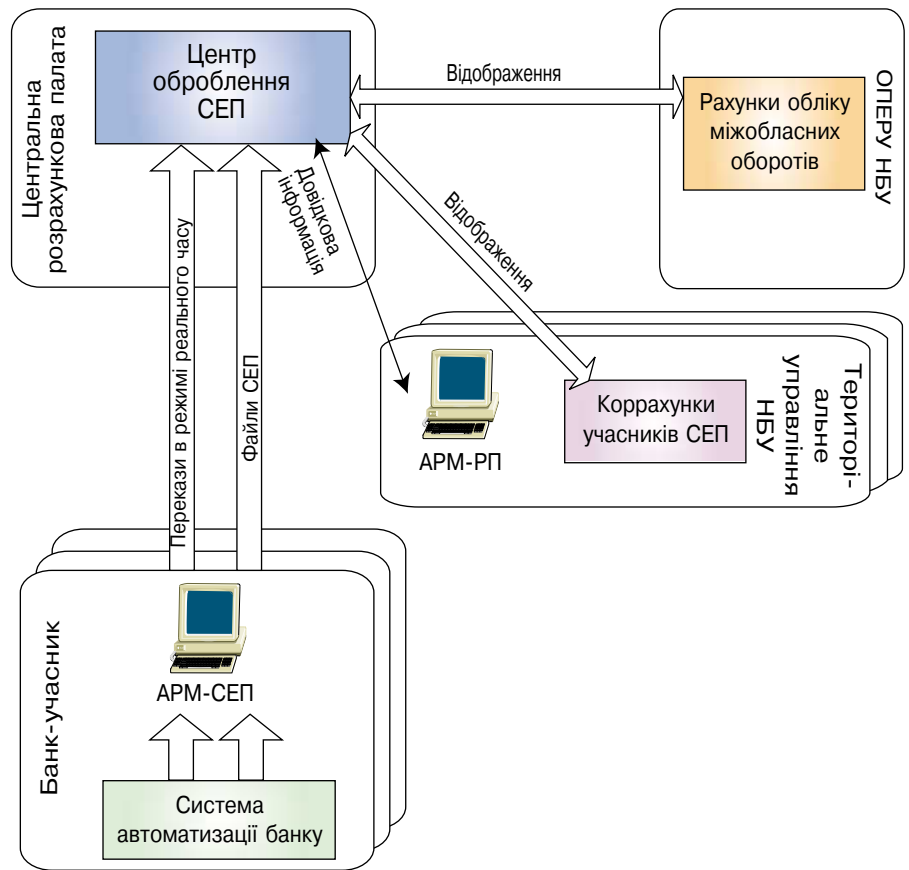
Кількість учасників СЕП: 1642.
 Із них 657 безпосередніх,
 985 — опосередкованих.
 Кількість кореспондентських рахунків банків: 301

банку надаються програмно-технічні засоби (АРМ-РП), за допомогою яких вони провадять моніторинг роботи банків регіону в СЕП та надають їм консультативну допомогу.

3. Програмно-технічне забезпечення центру оброблення СЕП (ЦОСЕП) у ЦРП базується на сучасному системному забезпеченні з використанням промислової СУБД. Резервування і відновлення інформації ЦОСЕП виконується засобами катастрофостійкого обчислювального середовища Національного банку, яке базується на дискових масивах Enterprise Storage System.

4. Спеціально для СЕП-2 розроблено і надано учасникам нову апаратуру криптографічного захисту інформації.

Схема 2. Структурна схема СЕП-2

Вона забезпечує виконання двох функцій — формування/перевірки електронного цифрового підпису на платіжних документах та шифрування платіжної і технологічної інформації як у режимі файлового обміну, так і в онлайн-режимі. Швидкодія нової апаратури криптографічного захисту інформації в декілька разів більша, що дасть змогу забезпечити належну швидкість оброблення платіжних документів у СЕП при збільшенні їх кількості в 10 разів. Крім того, ця апа-

ратура є більш захищеною від несанкціонованих втручань та працює з використанням стандарту України для електронного цифрового підпису на еліптичних кривих. Ключ для електронного цифрового підпису генерується безпосередньо у смарт-карті й не може бути скопійований будь-якими способами.

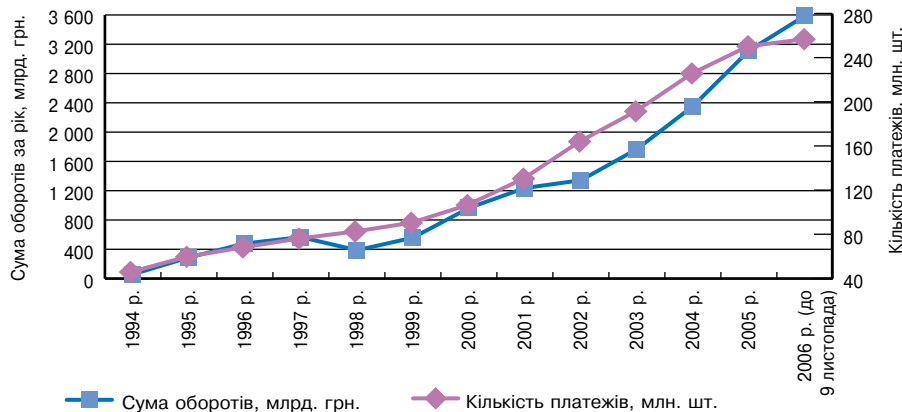
Розглянемо докладніше побудову СЕП-2.

Раніше система електронних міжбанківських переказів складалася з двох підсистем: Системи електронних платежів (СЕП), яка здійснювала перекази у файлово-режимі (з 1993 року), і Системи термінових переказів (СТП), впровадженій в 2001 році, котра здійснювала перекази в режимі реального часу. СЕП-2 стала єдиною системою міжбанківських розрахунків, яка об'єднала в собі риси обох зазначених підсистем (див. схеми 1 і 2, графік 1).

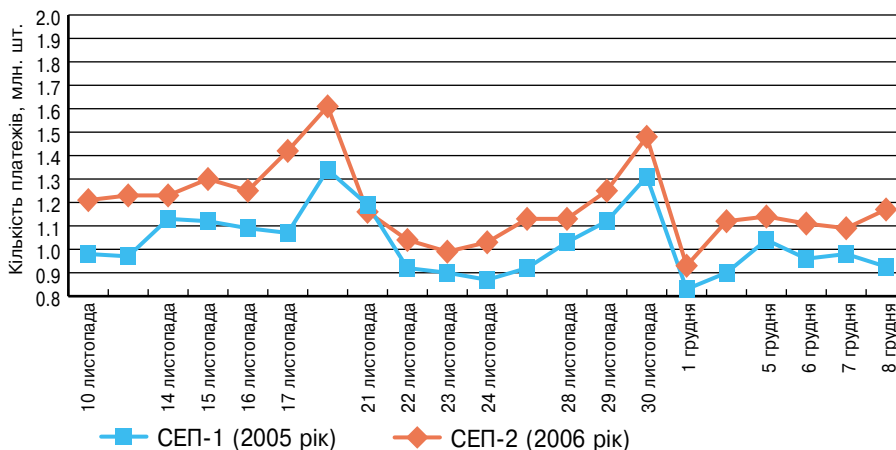
Зупинимося окремо на виконанні платежів у режимі реального часу.

Основною відмінністю цих платежів є те, що кошти зараховуються на кореспондентський рахунок отримувача негайно, у момент надходження платежу від відправника до СЕП. Саме це є головною ознакою систем кла-

Графік 1. Підсумки роботи СЕП за попередні роки

Графік 2. Порівняння завантаження СЕП-2 із завантаженням СЕП за відповідний період 2005 року

су RTGS (Real-Time Gross Settlement) згідно з міжнародною класифікацією. Тоді як у файловому режимі зарахування коштів отримувачу здійснюється тільки після того, як він підтвердить отримання файла платежів відповідною квитанцією.

Негайне відображення суми переказу на рахунок отримувача дає змогу набагато спростити технологію виконання тих платежів, для яких є принциповим гарантоване проведення суми за коррахунком отримувача до певного часу (наприклад, розрахунки за результатами клірингу НСМЕП, надання бланкових кредитів овернайт, виконання примусового списання та арешту коштів). Тому Національний банк України надалі виконуватиме ці види платежів саме в режимі реального часу.

СЕП-2 відрізняється від СТП можливістю учасників виконувати платежі у режимі реального часу. Так, в СТП можна було платити тільки на адресу банку, який також є учасником СТП. У СЕП-2 можна переказувати кошти в

режимі реального часу на адресу будь-якого банку — учасника СЕП. Навіть якщо банк-отримувач сам не працює в режимі реального часу, ці платежі негайно відображаються на його кореспондентському рахунку; самі тексти цих платежів будуть надіслані йому у файловому режимі.

Таке розширення кола учасників дало свої результати. Так, за останній місяць роботи СТП із 1 650 учасників СЕП учасниками СТП були лише 184 банківські установи, з яких 13 — юридичні особи, 7 — філії — безпосередні учасники СЕП, 164 — філії — опосередковані учасники, які виконують міжбанківські розрахунки через внутрібанківську платіжну систему свого головного банку.

Бажання працювати в СЕП-2 у режимі реального часу висловили 469 учасників СЕП, із них 33 — юридичні особи, 44 — філії — безпосередні учасники СЕП і 392 — опосередковані. Це привело до значного зростання кількості платежів у режимі реально-

Нормативна база

- Інструкція "Про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті", затверджена постановою Правління НБУ від 16.08.2006 р. № 320;
- "Правила бухгалтерського обліку операцій Національного банку України в системі електронних платежів", затверджені постановою Правління НБУ від 12.09.2006 р. № 356

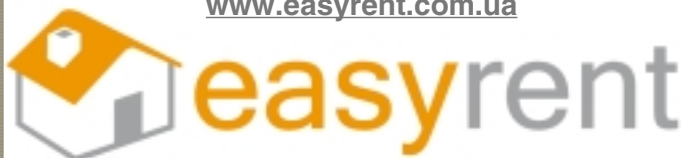
го часу. Так, за жовтень 2006 року заходами СТП було здійснено 803 платежі на суму 388.4 млн. грн. — у середньому 40 платежів за день. Протягом першого місяця роботи СЕП-2 у режимі реального часу здійснювалося не менш як 1 100 платежів щодня, рекордною була кількість 6 996 платежів за день. Загалом за перший місяць роботи СЕП-2 у режимі реального часу виконано 51 366 платежів на суму понад 4.5 млрд. гривень.

Програмно-технічні рішення, закладені в СЕП-2, розраховано на те, що СЕП-2 має забезпечити потребу України в міжбанківських розрахунках щонайменше на 10 років. Проте це не означає, що розвиток системи загальмується. Як і раніше, розроблятимуться нові інструменти і механізми, постійно підвищуватиметься пропускна спроможність системи.

Перехід до централізованого оброблення і промислової СУБД, наявність режиму реального часу підготували підґрунтя для впровадження принципово нових схем розрахунків, які можуть бути реалізовані в СЕП-2 одночасно з функціонуванням діючих механізмів розрахунків.

СЕП-1 успішно виконувала свої функції понад 13 років. Побажаємо ж новій СЕП-2 не менш успішного та довгого життя.

+3 8 095 2733200
+3 8 044 3328818
www.easyrent.com.ua

Apartments daily
rent
in Kiev city center

Зручне розміщення
у центрі Києва
подобово

Анатолій Савченко,

директор департаменту інформатизації
Національного банку України.

Ірина Івченко,

начальник управління захисту інформації
департаменту інформатизації Національного
банку України.

Вікторія Михайлова,

начальник відділу електронних
міжбанківських розрахунків управління
комп'ютерних технологій департаменту
інформатизації Національного банку
України.

Дослідження/

Розмежування функцій внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в банках України

Богдан Ковч

Начальник управління
Національного банку України
в Чернівецькій області

Згідно з українським законодавством система внутрішнього контролю визначається як система організації банку, до якої також належать усі заходи та методи, котрі банк застосовує для контролю за своїми активами, запобігання шахрайству, зведення до мінімуму помилок, перевірки точності й достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності, забезпечення ефективності операцій і додержання внутрішніх положень та вказівок керівництва. А оцінкою ефективності системи внутрішнього контролю займається внутрішній аудит у банку. Оскільки ці функції в банках України досить часто плутають, автори зробили спробу розмежувати функції внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту.

Згідно з “Енциклопедією банківської справи України” *“внутрішньобанківський контроль — діяльність, спрямована на перевірку правильності виконання та відображення в бухгалтерському обліку банківських операцій, попередження, фіксацію й усунення недоліків за допомогою конкретних засобів і способів”* [8]. Тепер наведемо визначення аудиту як економічної категорії: *“Аудит — це діяльність, що полягає у виконанні комплексу заходів, необхідних для формування та висловлення думки про достовірність фінансової звітності суб’єкта господарювання”* [3]. Обидва тлумачення різних економічних категорій багато в чому перегукуються, що створює труднощі в практичній діяльності банків при організації систем внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту. Тому, вважаємо, необхідно зробити чітке розмежування зазначених функцій у банках України.

Дослідженням сфери внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в банку займалися такі вітчизняні вчені, як О.І.Кіреєв, Н.П.Шульга, О.С.Полетаєва, О.С.Любунь, М.П.Кравець, Ф.Ф.Бутинець, Б.Ф.Усач, Г.М.Давидов, а також російські науковці Б.І.Гусаков, Ю.М.Сидорович, Ж.Бісмут, А.Артюхін та інші. В їхніх наукових працях розглядаються загальнотеоретичні основи функціонування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в банках, теорія організації цих ефективних елементів успішного керування діяльністю банків. Ми ж у своєму науковому огляді зробили спробу показати основні принципи внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту з метою їх найефективнішої реалізації в

українських банках. Інколи ці два поняття практично ототожнюють у поточній роботі банків, тож необхідний чіткий розподіл мети й завдань кожної із зазначених економічних категорій.

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ

Міжнародна організація вищих контролюючих закладів (INTOSAI) у червні 1992 року видала Рекомендації зі стандартів внутрішнього контролю, в яких досить точно описана сутність внутрішнього контролю. *“Внутрішній контроль — це інструмент управління, який використовується для забезпечення достатньої впевненості в тому, що цілі, які стоять перед керівництвом, досягаються*. Тому відповідальність за відповідність та ефективність структури внутрішнього контролю покладається на керівництво. Керівник кожної установи повинен забезпечити побудову належної структури внутрішнього контролю, а також її оцінку та оновлення для збереження ефективності” [7].

Зі сказаного випливає, що керівники всіх організаційних підрозділів банків повинні добре розуміти природу структури внутрішнього контролю і цілі, досягнення яких покликані забезпечити заходи такого контролю. До таких цілей належать:

- ♦ подальший розвиток налагодженої, ефективної і результативної діяльності та якісних продуктів і послуг згідно з місією банку;
- ♦ захист ресурсів від втрат унаслідок браку, зловживання, неефективного управління, помилок, махінацій та

Наталія Швець

Кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів
Чернівецького національного
університету
імені Юрія Федьковича

інших негараздів;

- ♦ дотримання законів, положень та настанов керівництва;

- ♦ розвиток і підтримання достовірних управлінських даних і їхнє правдиве та своєчасне відображення в звітності.

Отже, внутрішній контроль — не одно-разова акція, а низка дій та видів діяльності, що відбуваються на постійній основі в усіх сферах функціонування банку. Внутрішній контроль повинен визнаватися невід'ємною складовою будь-якої системи, котру використовує менеджмент для регулювання та визначення напрямів розвитку діяльності, і не повинен розглядатися як окрема система в рамках окремої установи. В такому розумінні він є управлінським контролем, вбудованим в організацію як частина інфраструктури і покликаним постійно допомагати керівництву в управлінні і досягненні цілей.

Внутрішній контроль також повинен давати змогу висловлювати управлінське судження та проявляти ініціативу з метою підвищення ефективності і результативності, а також зниження витрат. Важливо усвідомлювати, що незалежно від того, наскільки досконала система внутрішнього контролю, вона не може забезпечити повну впевненість у тому, що всі цілі банку будуть досягнуті. Адже існують фактори, які банк не може контролювати або на які не поширюється вплив керівництва, наприклад, людські помилки, помилкові судження, неправомірні дії з метою уникнення контролю тощо.

Тому після запровадження внутрішній контроль забезпечує достатню, проте не повну впевненість у досягненні організацією своїх цілей. З огляду на це внутрішній контроль повинен бути ефективним з точки зору витрат шляхом досягнення необхідного балансу між вигодами та витратами, спричиненими різними заходами. Система внутрішнього контролю повинна працювати на запобігання дублюванню, перетинанню або змішуванню функцій і не має перешкоджати здійсненню політики банку.

Ефективна система внутрішнього контролю налічує п'ять елементів:

1. Середовище контролю. Керівництво та персонал повинні створити і підтримувати таке середовище в організації, яке б забезпечувало позитивне і сприятливе ставлення до внутрішнього контролю та сумлінного керівництва;

2. Оцінка ризиків. Внутрішній контроль повинен забезпечувати оцінку ризиків, з якими стикається органі-

зація, і які походять як із зовнішніх, так і з внутрішніх джерел;

3. Контролююча діяльність. Контролююча діяльність — це правила, процедури, технічні прийоми та механізми для виконання директив керівництва;

4. Інформація та інформаційний обмін. Інформацію слід реєструвати і повідомляти керівництву та іншим зацікавленим користувачам у межах організації в такій формі і в такій час, щоб вона могла служити основою для виконання ними функцій внутрішнього контролю та інших;

5. Моніторинг. Моніторинг внутрішнього контролю спрямований на якісну оцінку результатів діяльності в часі та забезпечення оперативного вжиття заходів за підсумками аудиту й інших перевірок. Система внутрішнього контролю повинна будуватися так, щоб забезпечити постійний моніторинг. Такий контроль здійснюється регулярно і є складовою діяльності організації в цілому [4].

Контролюючі заходи часто плутають із контролюючою діяльністю, звужуючи таким чином сферу впливу концепції в цілому. Остання містить види діяльності широкого спектра, в тому числі узгодження, уповноваження, перевірки, зведення, огляди результатів діяльності, дотримання безпеки, створення та підтримання необхідних записів, котрі засвідчують факт виконання цих заходів, а також є джерелом необхідної документації. Контролююча діяльність може включати:

- ♦ перевірки результатів діяльності установою вищої ланки;

- ♦ перевірки з боку керівництва на функціональному рівні та за видами діяльності;

- ♦ управління людськими ресурсами;
- ♦ контроль за обробкою інформації;
- ♦ фізичний контроль за вразливими активами;

- ♦ встановлення та перевірку показників і вимірників по відношенню до результатів діяльності;

- ♦ розподіл обов'язків;

- ♦ належне здійснення операцій;
- ♦ правильне і своєчасне відображення операцій та подій;

- ♦ обмеження доступу до ресурсів та їхній облік;

- ♦ належне документування операцій та заходів внутрішнього контролю.

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ

Часто внутрішній контроль плутають із внутрішнім аудитом. Внутрішній аудит — це діяльність, пов'язана з незалежним, об'єктивним засвідченням

та наданням рекомендацій, що допомагає організації в удосконаленні своєї діяльності. Він допомагає банку в досягненні своїх цілей шляхом застосування систематичних та регламентованих підходів до оцінки та підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю та корпоративного управління.

Внутрішній аудит — це функція незалежної оцінки, що створюється всередині банку для аналізу й оцінки її діяльності.

Метою внутрішнього аудиту є надання допомоги працівникам банку для ефективного виконання ними своїх обов'язків. Внутрішній аудит забезпечує їх даними аналізу, оцінками, рекомендаціями, порадами та інформацією стосовно діяльності, що перевіряється. Мета аудиту також включає завдання запровадження ефективного контролю із понесенням виправданих витрат [6].

Аудит банків та інших кредитних організацій суттєво відрізняється від аудиту промислових підприємств, організацій торгівлі, транспорту й інших галузей за характером його організації і за методикою проведення аудиторських перевірок. Водночас він базується на тій же законодавчій базі, що й аудит усіх перерахованих вище організацій.

Аудит у зарубіжній та вітчизняній практиці має об'єктивну природу, його виникнення обумовлено процесом історичного розвитку господарства. Конкретно потреба в аудиті пов'язана перш за все з розбіжністю інтересів розробників звітності (адміністрації суб'єкта) і її користувачів (власників суб'єкта); з необхідністю отримання об'єктивної інформації для прийняття господарських рішень; спеціальних знань для оцінки інформації, якими не володіє рядовий інвестор; з недоступністю матеріалів, на основі яких оцінюється інформація.

З точки зору спрямованості (характеру економічного суб'єкта, що перевіряється) розрізняють такі види аудиту:

- 1) банківський аудит — аудит кредитних організацій;

- 2) аудит страхувальників — аудит страхових організацій і товариств взаємного страхування;

- 3) аудит бірж, позабюджетних фондів та інвестиційних інститутів;

- 4) загальний аудит — аудит інших економічних суб'єктів.

Зупинимося детальніше на особливостях банківського аудиту. Для того, щоб забезпечити ефективну систему внутрішнього контролю та її всебічну оцінку у певних країнах, створено

комітет аудиту. До його функцій належить здійснення нагляду за внутрішніми та зовнішніми аудитором банку, ухвалення їх призначення і звільнення, розгляд і затвердження мети й обсягу, а також частоти аудитів, отримання їх звітів і забезпечення того, щоб керівництво вчасно вжило відповідних коригуючих заходів для виправлення недоліків у здійсненні контролю, виконанні положень, законів і нормативних актів, а також усунення інших проблем, виявлених аудитором. Незалежність цього комітету можна посилити включенням до його складу зовнішніх членів ради, що мають банківську або фінансову кваліфікацію.

Аудиторський комітет повинен складатися принаймні з двох компетентних директорів, незалежних від управлінського персоналу банку і вільних від будь-яких відносин з тими, хто, з точки зору наглядової ради, може заважати членам комітету виносити свої незалежні судження.

Аудиторський комітет надає допомогу директорам корпорації у виконанні їхніх обов'язків перед акціонерами, потенційними акціонерами та інвесторами у питаннях банківського обліку і практики звітування банку, а також з питань якості та цілісності фінансових звітів корпорації. Виконуючи ці обов'язки, аудиторський комітет повинен сприяти встановленню й підтримці вільних і відкритих засобів і каналів комунікації між директорами, незалежними аудитором, а також фінансовим менеджментом корпорації.

При виконанні цих обов'язків аудиторський комітет повинен:

- ♦ щоквартально переглядати й ухвалювати річну робочу програму аудиту, яку готує департамент внутрішнього аудиту (ДВА); контролювати роботу ДВА, порівнюючи поточну діяльність з кварталними та річними робочими програмами; переглядати річні звіти ДВА, розглядати результати аудиту й ухвалювати рекомендації; оцінювати результати діяльності ДВА та його директора, беручи до уваги його професійність і незалежність, а також приймати відповідні рішення; оцінювати діяльність кожного працівника ДВА на основі інформації, підготовленої головою ДВА, і приймати відповідні рішення;
- ♦ забезпечувати можливість спілкування між внутрішніми, незалежними аудитором та наглядовою радою;
- ♦ щорічно переглядати й поновлювати положення про роботу комітету;
- ♦ рекомендувати наглядовій раді незалежних аудиторів, ухвалювати гоно-

рари незалежних аудиторів та приймати рішення про звільнення незалежних аудиторів;

- ♦ переглядати й погоджувати призначення, заміну, зміну завдань або звільнення голови ДВА;

- ♦ консультуючись із незалежним аудитором та головою ДВА, розглядати обсяг аудиту і план для внутрішнього аудиту й незалежних аудиторів;

- ♦ розглядати і переглядати разом із незалежними консультантами та головою департаменту внутрішнього аудиту:

- ♦ а) *адекватність систем внутрішнього контролю компанії*, включаючи засоби контролю комп'ютеризованих інформаційних систем та безпеку;

- ♦ б) будь-які пов'язані із цим результати і рекомендації незалежного аудитора та департаменту внутрішнього аудиту;

- ♦ переглядати документи, які передаються до Національного банку України, а також інші опубліковані документи, що містять фінансову звітність компанії; переглядати юридичні та інші регулятивні питання, які можуть мати суттєвий вплив на фінансову звітність; відповідні положення компанії, де йдеться про дотримання законів та нормативів; програми та звіти, які надходять від представників органів регулювання.

У документі Базельського комітету з банківського нагляду "Посилення корпоративного управління банківських установ" визначається, що роль аудиторів надзвичайно важлива для процесу корпоративного управління. Ефективність ради і вищого керівництва можна посилити шляхом:

- ♦ визнання важливості аудиторського процесу і доведення цієї думки до відома банківських працівників;

- ♦ вжиття заходів, які посилюють незалежність і підвищують статус аудиторів;

- ♦ вчасного та ефективного використання висновків аудиторів;

- ♦ забезпечення незалежності головного аудитора через підзвітність раді або аудиторському комітету ради;

- ♦ залучення зовнішніх аудиторів до визначення ефективності системи внутрішнього контролю;

- ♦ висунення вимоги вчасного усунення керівництвом проблем, виявлених аудитором [5].

Рада банку має визнати, що внутрішні і зовнішні аудитором є надзвичайно цінними працівниками. Зокрема вона повинна використовувати роботу аудиторів як форму незалежної перевірки інформації, отриманої від керівництва щодо операцій і діяльності банку.

Базельський комітет визнає, що ос-

новну відповідальність за ефективне корпоративне управління несе рада директорів і правління банку. Проте існує багато шляхів розвитку корпоративного управління, і цьому процесу сприяють у тому числі аудитором завдяки встановленню аудиторських стандартів стосовно надання інформації раді директорів, правлінню й органам нагляду.

Для практичного проведення внутрішнього аудиту в банках України департамент внутрішнього аудиту розробляє такі формальні документи: щорічний план аудиту, річний бюджет і процедури планування та проведення внутрішніх аудитів.

Ці документи розробляються в основному головою ДВА й ухвалюються аудиторським комітетом та радою директорів. Хоча річний бюджет заздалегідь ухвалює менеджмент, фізичний доступ до коштів обмежений. Департамент не має повноважень тримати або знімати будь-які гроші з рахунків банку без авторизації з боку голови банку або головного бухгалтера.

Згідно з політикою банку перед проведенням будь-якої аудиторської роботи формальний письмовий документ (наказ) повинен готуватися головою ДВА і підписуватися головою банку. Це робиться для того, аби офіційно надати доступ до відділу (департаменту), який підлягає аудиторській перевірці.

Голова ДВА розподіляє роботу аудиторів у такий спосіб, щоб особа, яка раніше працювала в певному підрозділі банку, проводила аудиторську перевірку саме цього напрямку або підрозділу. Вважається, що персонал буде компетентнішим і ефективніше виконувати свої обов'язки, якщо працюватиме в одній сфері.

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ І ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В АТ "КРЕДОБАНК"

Як приклад практичного застосування представлених нами теоретичних досліджень у сфері внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в банках України проаналізуємо положення про внутрішній аудит АТ "Кредобанк".

Одними з найважливіших пріоритетів стратегії АТ "Кредобанк" є дотримання прозорості банківської діяльності і довгострокової ефективності, підтримання надійності ведення бізнесу та високого рівня якості обслуговування клієнтів банку. Одним з основних шляхів досягнення цього є налагодження систем контролю, які охоплю-

ють усі види діяльності банку та визначають можливість стабільного й керуваного розвитку банківської структури.

Створення та ефективне функціонування всеохоплюючої системи внутрішнього контролю є комплексним процесом, який включає організаційні та управлінські, методологічні і технологічні питання, спрямовані на розроблення та якісне впровадження процедур і механізмів підтримання надійності банку. Найсуттєвішим елементом системи внутрішнього контролю є формування сучасної концепції внутрішнього аудиту.

В АТ “Кредобанк” підходи до роботи внутрішнього аудиту протягом останніх років змінилися: від виконання виключно стандартних ревізійних завдань з контролю дотримання підрозділами нормативно-правових документів — до проведення аудиту на основі оцінки ризиків у всіх процесах банківської діяльності.

Побудова в АТ “Кредобанк” даної концепції внутрішнього аудиту базується на сучасній світовій практиці та професійних стандартах внутрішнього аудиту. Ці підходи базуються на методиках оцінки банківських ризиків Базельського комітету з банківського нагляду та на положеннях міжнародних стандартів аудиту (МСА), зокрема, на розумінні бізнес-процесів; орієнтації на споживача; зіставленні процесу та організації; виявленні та оцінці контролю бізнес-процесів. У рамках адаптування особливостей внутрішнього аудиту до МСА департамент аудиту АТ “Кредобанк” визначив власні, в тому числі статистичні, підходи до часто непростих питань аудиту, як наприклад:

- ♦ визначення рівня істотності й аудиторський ризик;
- ♦ вибіркові методи в аудиті й інші процедури вибіркової перевірки;
- ♦ розробка ефективної стратегії тестування контролю в процесах або підрозділах;
- ♦ оцінка результатів тестування, класифікація ризиків контролю та визначення їх причин.

Критеріями, які лежать в основі організації роботи департаменту аудиту АТ “Кредобанк”, є:

- ♦ відповідність структури внутрішнього аудиту особливостям та обсягам діяльності банку;
- ♦ підпорядкованість вищому керівництву;
- ♦ інтеграція функцій внутрішнього аудиту в єдину систему управління банком;
- ♦ визначення ефективної інфраструктури: методології й технології проведення аудиту;
- ♦ чисельність і кваліфікаційний

склад персоналу достатні для ефективного досягнення цілей (рівень освіти, професійні навички, досвід роботи в банківській системі).

У процесі своєї роботи департамент аудиту АТ “Кредобанк” охоплює практично всі сфери діяльності банку. При цьому, зокрема, забезпечується:

- ♦ контроль виконання вимог нормативно-правових актів, стандартів діяльності і норм професійної етики, внутрішніх положень банку, в тому числі виконання персоналом своїх службових обов’язків;

♦ контроль дотримання принципів розподілу повноважень при прийнятті рішень, принципів санкціонування, запобігання конфліктів інтересів, інших принципів та процедур мінімізації ризиків;

♦ інформування керівництва про існуючі та потенційні загрози, надання рекомендацій з оптимізації діяльності підрозділів банку;

♦ своєчасне виявлення та ідентифікація ризиків банківської діяльності, використання ефективних методів управління ними;

♦ здійснення контролю за адекватним відображенням операцій банку в обліку, забезпечення відповідної оцінки та збереження активів банку.

ВИСНОВКИ

Отже, як бачимо, в деяких українських банках успішно запроваджуються сучасні концепції внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту з урахуванням міжнародних стандартів. Про це свідчать наведені вище фрагменти з положення про внутрішній аудит Кредобанку. Характерним при цьому є визначення окремих чітких завдань для внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в даному банку. Логічними та змістовними вважаємо також критерії, покладені в основу роботи департаменту аудиту Кредобанку. Окремо хотілось би зупинитись на бажаних результатах роботи департаменту аудиту Кредобанку, визначених у положенні, більшість з яких сформульована як “контроль” певної сфери банківської діяльності. Однак контроль — це інша функція управління, яка лише забезпечується засобами аудиту, а тому доцільно, на нашу думку, формулювати результати внутрішнього аудиту як “перевірку правдивості та/або достовірності” результатів певного виду банківської діяльності.

На жаль, ще не в усіх банках України керуються подібними положен-

нями про внутрішній аудит, які базуються на міжнародних стандартах та українській законодавчій базі. З метою оптимізації роботи банків, підвищення ефективності управління банківською діяльністю вважаємо обов’язковим чітко розмежовувати функції внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в банках України при організації відповідних функціональних систем, які мають свої чітко визначені цілі та завдання. □

Література

1. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22 квітня 1993 року №3125 — XII // www.rada.gov.ua.
2. Аудит банків: Учеб. пособие / Под ред. Г.Н.Белоглазовой, Л.П.Кроливецкой, Е.А.Лебедева. — М.: Финансы и статистика, 2003. — С. 6—7 (352 с.).
3. Бутинець Ф.Ф. Аудит: Підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів. — 3-тє вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП “Рута”, 2005. — 512 с.
4. Документ Базельського комітету з банківського нагляду “Основи системи внутрішнього контролю в банківських установах”. — Матеріали Базельського комітету з банківського нагляду, вересень 1998 р. — www.bis.org/bcbis/index.htm.
5. Документ Базельського комітету з банківського нагляду “Посилення корпоративного управління банківських установ”. — Матеріали Базельського комітету з банківського нагляду, вересень 1999 р. — www.bis.org/bcbis/index.htm.
6. Документ Базельського комітету з банківського нагляду “Внутрішній аудит в банку та взаємовідносини наглядових органів і аудиторів”. — Матеріали Базельського комітету з банківського нагляду, липень 2000. — www.bis.org/bcbis/index.htm.
7. Документ Міжнародної організації вищих контролюючих органів (INTOSAI) “Рекомендації зі стандартів внутрішнього контролю”. — Матеріали INTOSAI, червень 1992 р.
8. Енциклопедія банківської справи України / Редкол.: В.С.Стельмах (голова) та ін. — К.: Молодь, Ін Юре, 2001. — 680 с.
9. Методичні вказівки щодо застосування стандартів внутрішнього аудиту в комерційних банках України: Затв. постановою Правління НБУ від 02.07.1999 № 358.
10. Положення НБУ про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України: Затв. постановою Правління НБУ від 20.03.1998 №114 // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. — 1998. — № 4.

Дослідження

Зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування як чинник економічного зростання

Станіслав Буковинський

Кандидат економічних наук, доцент

Останніми роками помітно зростає концентрація фінансових ресурсів у державному бюджеті, що за браком об'єктивної методологічної бази формування місцевих бюджетів посилює суб'єктивізм при перерозподілі бюджетних коштів. Автор наголошує на необхідності чіткого розмежування відповідальності і податкових повноважень між центром і територіями, на комплексному підході до вирівнювання соціально-економічного розвитку останніх.

Розвиток демократичних принципів у державному устрої та управлінні безпосередньо пов'язаний із місцевим самоврядуванням, яке здійснюється самим населенням через вільно обрані ним представницькі органи. Для виконання покладених на них функцій органи місцевого самоврядування наділяються відповідними майновими та фінансово-бюджетними правами, матеріальними та фінансовими ресурсами. Однією з найважливіших складових фінансової системи держави є територіальні (місцеві) фінанси, основна частина яких — місцеві бюджети. Для становлення у державі інституту місцевого самоврядування, розмежування функцій і завдань між центральними та місцевими органами влади необхідно підвищити роль місцевих бюджетів, розширити і зміцнити фінансову базу місцевих рад, вирішити ряд проблем, пов'язаних з удосконаленням методів формування і використання бюджетних коштів.

Формування місцевих бюджетів дає змогу органам місцевого самоврядування мати фінансову базу для реалізації своїх повноважень, визначених Конституцією України, законами, іншими нормативно-правовими актами, забезпечує необхідними ресурсами виконання завдань із соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних утворень. Законодавчо визначена процедура складання місцевих бюджетів надає можливість місцевій владі проявляти фінансово-господарську самостійність у витрачання коштів на заходи з утримання та розвитку освітніх установ, установ охорони здоров'я, культури, соціального забезпечення тощо.

Матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування є право територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси, підприємства, установи та організації, у тому числі банки, страхові товариства,

а також пенсійні фонди, частку в майні підприємств, житловий фонд, нежилі приміщення, заклади культури, освіти, спорту, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження. Територіальні громади безпосередньо або через органи місцевого самоврядування можуть об'єднувати на договірних засадах на праві спільної власності об'єкти права комунальної власності, а також кошти місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій і створювати для цього відповідні органи і служби.

Порядок формування дохідної частини місцевих бюджетів визначається бюджетним законодавством та окремими законами, що регулюють питання зарахування до бюджету окремих дохідних джерел. Розподіл загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів у своїй основі базується на принципах самостійності місцевих бюджетів, їх державної підтримки, територіально-го формування бюджетних доходів.

Органи місцевого самоврядування у селах, селищах, містах, районах у містах самостійно розробляють, затверджують і виконують відповідні бюджети. Районні та обласні ради затверджують районні та обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіальними громадами або для виконання спільних проектів, та з коштів, залучених на договірних засадах із місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних і культурних програм, контролюють їх виконання. Законом визначено, що складання і виконання районних та обласних бюджетів здійснюється відповідними державними адміністраціями. Самос-

тійність бюджетів гарантується власними та закріпленими за ними на стабільній основі законом загальнодержавними доходами, а також правом визначати напрями використання коштів місцевих бюджетів. При цьому втручання державних органів у процес складання, затвердження і виконання місцевих бюджетів не допускається, за винятком випадків, передбачених законодавством.

Обсяг бюджетів має бути достатнім для виконання органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень і забезпечення населення послугами не нижче рівня мінімальних соціальних потреб. Шляхом концентрації частки фінансових ресурсів у своїх бюджетах вони можуть централізовано направляти відповідні кошти на вирішення стратегічних завдань щодо вирівнювання ступеня економічного і соціального розвитку окремих територій, на розвиток пріоритетних галузей господарства, створення нових місцевих виробництв і промислів. Доходи, додатково одержані в процесі виконання бюджету, суми перевищення доходів над видатками, що утворились у результаті збільшення надходжень до бюджету чи економії у видатках, вилученню не підлягають, крім випадків, передбачених законом, і використовуються за рішеннями відповідних місцевих рад.

Доходи місцевих бюджетів — податкові, неподаткові та інші платежі, які мобілізуються на безповоротній основі відповідно до законодавства України. Кошти місцевих бюджетів відносять до комунальної власності, тобто їх власником є мешканці адміністративно-територіальних утворень. Місцеві органи влади здійснюють у межах своєї компетенції управління цією власністю.

Порядок формування дохідної частини місцевих бюджетів визначається бюджетним законодавством та окремими законами, що регулюють питання збереження до бюджету деяких дохідних джерел. Розподіл загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів між рівнями бюджетної системи у своїй основі базується на принципах самостійності місцевих бюджетів, їх державної фінансової підтримки, територіального формування бюджетних доходів. Виходячи з цього, дохідна частина місцевих бюджетів формується за рахунок власних і закріплених податків та зборів. Власні та закріплені доходи — це кошти, що належать суб'єкту бюджетного права. В основі таких доходів — місцеві податки і збори, відрахування від загальнодер-

Таблиця 1. Доходи бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя та їх структура

Доходи	Доходи, млн. гривень			Структура, %		
	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.
Усього доходів	34 306.5	39 604.2	53 677.3	100	100	100
Податкові надходження	18 595.3	18 308.2	23 588.7	54.2	46.2	44.0
<i>у тому числі:</i>						
податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	13 671.7	12 715.2	16 678.3	39.8	32.1	31.1
<i>у тому числі:</i>						
податок із доходів фізичних осіб	13 521.3	12 578.8	16 486.6	39.4	31.8	30.7
податок на прибуток підприємств	150.4	136.4	191.8	0.4	0.3	0.4
Податки на власність — податок із власників транспортних засобів та інших самохідних механізмів	600.1	658.7	833.4	1.7	1.7	1.6
Збори за спеціальне використання природних ресурсів	2 047.7	2 342.2	2 789.5	6.0	5.9	5.2
<i>у тому числі:</i> плата за землю	2 032.3	2 293.2	2 718.2	5.9	5.8	5.1
Внутрішні податки на товари та послуги	679.6	872.0	1 149.9	2.0	2.2	2.1
<i>у тому числі:</i>						
акцизний збір із вироблених в Україні товарів	105.1	43.8	63.6	0.3	0.1	0.1
плата за ліцензії на певні види господарської діяльності	212.7	315.8	417.6	0.6	0.8	0.8
<i>із них:</i>						
податок на промисел	7.5	7.2	7.0	0.02	0.02	0.01
плата за видачу ліцензій і сертифікатів	3.2	3.0	2.7	0.01	0.01	0.01
плата за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності	20.0	20.9	25.2	0.1	0.1	0.05
плата за ліцензії на право роздрібно торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами	181.5	284.2	381.9	0.5	0.7	0.7
плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності	361.8	512.4	668.7	1.1	1.3	1.2
Інші податки	1 596.2	1 720.0	2 137.7	4.7	4.3	4.0
<i>із них:</i>						
місцеві податки і збори	592.4	555.5	598.2	1.7	1.4	1.1
фіксований сільськогосподарський податок	108.6	114.8	167.8	0.3	0.3	0.3
єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва	892.2	1 049.4	1 371.5	2.6	2.6	2.6
Неподаткові надходження	2 436.5	2 190.5	3 541.7	7.1	5.5	6.6
<i>у тому числі:</i>						
доходи від власності та підприємницької діяльності	95.1	150.9	208.9	0.3	0.4	0.4
адміністративні збори та платежі від некомерційного та побічного продажу	321.9	439.6	442.1	0.9	1.1	0.8
<i>із них:</i>						
плата за оренду цілісних майнових комплексів та іншого державного майна	124.7	220.4	275.3	0.4	0.6	0.5
державне мито	196.4	218.2	165.3	0.6	0.6	0.3
Надходження від штрафів і фінансових санкцій	21.7	21.2	22.3	0.06	0.05	0.04
Інші неподаткові надходження	83.3	-717.8	132.4	0.2	-1.8	0.3
Власні надходження бюджетних установ	1 914.6	2 296.6	2 735.9	5.6	5.8	5.1
Доходи від операцій з капіталом	1 024.9	1 683.5	2 078.8	3.0	4.3	3.9
<i>у тому числі:</i>						
надходження від продажу основного капіталу	711.5	1 067.6	1 110.3	2.1	2.7	2.1
надходження від продажу землі і нематеріальних активів	313.4	615.9	968.5	0.9	1.6	1.8
Цільові фонди	520.7	602.7	1 107.0	1.5	1.5	2.1
<i>у тому числі:</i>						
збір за забруднення навколишнього природного середовища	188.4	223.4	290.4	0.5	0.5	0.6
Цільові фонди, створені Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади	332.4	379.3	816.6	1.0	1.0	1.5
Разом доходів	22 577.4	22 784.9	30 316.2	65.8	57.5	56.5
Офіційні трансферти від органів державного управління	11 729.1	16 819.4	23 361.1	34.2	42.5	43.5
<i>у тому числі:</i>						
дотації	6 481.1	9 310.1	14 448.8	18.9	23.5	26.9
субвенції	5 248.5	7 345.5	8 912.3	15.2	18.5	16.6

Джерело: Статистичний збірник Мінфіну України "Бюджет України за 2005 рік".

жавних податків і доходів, що передаються в місцеві бюджети постійно у повному обсязі або у фіксованій частці.

Аналіз наведених у таблиці 1 даних свідчить, що у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів у 2003—2005 роках суттєво знизилася питома вага надходжень, які мобілізуються у вигляді податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Так, якщо у 2003 році такі надходження становили 65,8%, то у 2005 році вони скоротилися до 56,5%, у тому числі податкові надходження — із 54,2 до 44%. Натомість простежується чітка тенденція підвищення питомої ваги офіційних трансфертів від органів державного управління, що здійснюються у формі дотацій і субвенцій.

Органи місцевого самоврядування можуть встановлювати місцеві податки та збори, які зараховуються до відповідних місцевих бюджетів. До місцевих податків і зборів (обов'язкових платежів) згідно із Законом України "Про систему оподаткування" належать: податок із реклами; комунальний податок; збір за припаркування автотранспорту; ринковий збір; збір за видачу ордеру на квартиру; курортний збір; збір за участь у бігах на іподромі; збір за вигреш на бігах на іподромі; збір із осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі; збір за право використання місцевої символіки; збір за право проведення кіно- і телезйомок; збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей; збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг; збір із власників собак. За рішенням зборів громадян за місцем їх проживання можуть запроваджуватися місцеві збори на засадах добровільно-самооподаткування.

Потреба у фінансових ресурсах місцевих органів влади визначається обсягом виконуваних ними функцій. Формування видатків бюджетів усіх рівнів базується на єдиних методологічних основах, фінансових нормах і нормативах витрат на надання послуг, що проводяться за рахунок бюджетних асигнувань.

До складу бюджетних видатків входить фінансування витрат, пов'язаних із вирішенням завдань місцевого значення, управлінням і розвитком економіки та соціальної сфери відповідних адміністративно-територіальних утворень. Залежно від економічного змісту видатки місцевих бюджетів поділяють на поточні та капітальні. Поточні видатки — частина видатків бюджетів, яка забезпечує поточну діяльність органів місцевого самоврядування. Капітальні видатки — частина видатків бюджетів,

Таблиця 2. Видатки бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя та їх структура

Доходи	Видатки, млн. гривень			Структура, %		
	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.
Усього видатків	33 770.1	40 496.7	537.9	100	100	100
Загальнодержавні функції	2 155.4	2 659.1	3 501.2	6.4	6.6	6.5
Вищі органи державного управління, органи місцевої влади та місцевого самоврядування, фінансова та зовнішньополітична діяльність	1 385.4	1 676.9	2 230.2	4.1	4.2	4.2
Інші загальні функції державного управління	704.3	856.5	1 067.3	2.1	2.1	2.0
Обслуговування боргу	62.1	123.5	201.2	0.2	0.3	0.4
у тому числі:						
обслуговування внутрішнього боргу	52.0	40.9	39.4	0.2	0.1	0.1
обслуговування зовнішнього боргу	10.1	82.6	161.8	0.03	0.2	0.4
Громадський порядок, безпека та судова влада	138.6	147.7	84.7	0.4	0.4	0.2
Діяльність із забезпечення громадського порядку, боротьби зі злочинністю та охорона державного кордону	1.8	0.5	0.1	—	—	—
Протипожежний захист і рятування	80.2	101.6	78.8	0.2	0.3	0.2
Інша діяльність у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади	56.6	45.6	5.8	0.2	0.1	0.01
Економічна діяльність	3 028.9	4 439.2	5 021.9	9.0	11.0	9.4
Загальна економічна, торговельна і трудова діяльність	152.3	188.8	149.1	0.5	0.5	0.3
Сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство	31.4	28.4	22.4	0.1	0.1	0.04
Паливно-енергетичний комплекс	1.4	1.0	66.7	—	—	0.12
Інша промисловість та будівництво	6.5	11.6	15.4	0.02	0.03	0.03
Транспорт	806.9	1 103.4	1 705.1	2.4	2.7	3.2
Зв'язок, телекомунікації та інформатика	18.4	30.4	30.3	0.1	0.1	0.1
Інші галузі економіки	4.6	588.0	182.2	0.01	1.5	0.3
Інша економічна діяльність	2 007.3	2 487.7	2 850.8	5.9	6.2	5.3
Охорона навколишнього природного середовища	194.9	287.5	271.4	0.6	0.7	0.5
Житлово-комунальне господарство	1 740.5	2 558.8	3 804.1	5.2	6.3	7.1
Охорона здоров'я	7 356.4	8 711.6	11 968.4	21.8	21.6	22.4
Духовний та фізичний розвиток	1 407.4	1 689.2	2 176.1	4.2	4.2	4.1
Освіта	9 242.0	11 133.7	16 869.4	27.4	27.6	31.5
Дошкільна освіта	1 701.3	2 045.0	2 920.7	5.0	5.1	5.5
Загальна середня освіта	6 207.2	7 466.4	11 098.1	18.4	18.5	20.7
Професійно-технічна освіта	36.2	47.8	69.6	0.1	0.1	0.1
Вища освіта	315.0	391.6	593.0	0.9	1.0	1.1
Післядипломна освіта	75.2	87.7	118.2	0.2	0.2	0.2
Позашкільна освіта і заходи із позашкільної роботи з дітьми	557.6	689.7	991.7	1.7	1.7	1.9
Програми матеріального забезпечення навчальних закладів	1.5	1.2	1.0	—	—	—
Інші заклади та заходи у сфері освіти	348.0	404.3	1 077.0	1.0	1.0	2.0
Соціальний захист та соціальне забезпечення	6 137.6	7 176.9	8 377.5	18.2	17.8	15.7
Соціальний захист на випадок непрацездатності	126.1	157.0	373.2	0.4	0.4	0.7
Соціальний захист пенсіонерів	604.3	740.5	1 066.5	1.8	1.8	2.0
Соціальний захист ветеранів війни та праці	1 475.6	1 655.1	1 553.1	4.4	4.1	2.9
Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді	1 692.6	1 894.6	3 209.8	5.0	4.7	6.0
Допомога у вирішенні житлового питання	1 254.8	1 507.2	770.2	3.7	3.7	1.4
Соціальний захист інших категорій населення	691.9	914.8	1 084.8	2.1	2.3	2.0
Інша діяльність у сфері соціального захисту	292.3	307.7	319.7	0.9	0.8	0.6
Разом видатків	31 401.6	38 803.5	52 074.7	93.0	96.1	97.3
Міжбюджетні трансферти	2 368.5	1 593.2	1 463.2	7.0	3.9	2.7

Джерело: Статистичний збірник Мінфіну України "Бюджет України за 2005 рік".

яка спрямовується на фінансування капітальних вкладень, придбання основних фондів, капітальний ремонт. Основні напрями спрямування коштів місцевих бюджетів — фінансування соціальної інфраструктури.

Наслідки здійснюваних економічних і соціальних процесів відобража-

ються на видатковій частині місцевих бюджетів. Головні завдання місцевих органів влади — розробка та здійснення програм соціально-економічного і культурного розвитку на підвідомчій їм території.

У структурі видатків місцевих бюджетів понад 70% становлять асигнуван-

ня на фінансування закладів освіти, охорони здоров'я та заходів із соціального захисту і соціального забезпечення населення. На початок 2006 року за рахунок коштів місцевих бюджетів утримувалося 20.3 тис. загальноосвітніх шкіл (із них початкових — 2.7 тис., неповних середніх — 5.6 тис., середніх — 12 тис.), 11.3 тис. дитячих дошкільних закладів, майже 2 тис. лікарень і територіальних медичних об'єднань, понад 0.5 тис. спеціалізованих лікарень та інших спеціалізованих закладів. Із місцевих бюджетів фінансується практично вся мережа закладів масової культури, зокрема 8.6 тис. бібліотек, 17.6 тис. палаців і будинків культури, клубів та інших закладів клубного типу.

Відхід від централізованої системи управління зумовлює потребу удосконалення стану нормативної бази бюджетного планування, створення нової методології та методики для формування показників бюджету. Передусім необхідно розробити концептуальні підходи до побудови системи бюджетного планування, єдині методичні вказівки стосовно визначення обсягів надходжень і намічуваних видатків.

Незважаючи на проголошення необхідності підвищити питому вагу місцевих бюджетів у загальному обсязі зведеного бюджету, це питання не знаходить свого вирішення. Так, за звітними даними (див. таблицю 3), видатки місцевих бюджетів у 2003 році становили 41.4%, 2004 — 37.8, а у 2005 році — 36.7%.

Світова практика вказує на застосування різного роду моделей розподілу повноважень між центральними і субнаціональними рівнями влади. При цьому є деякі види державних послуг, які закріплені переважно на субнаціональному рівні, передусім це житлово-комунальне господарство, благоустрій територій населених пунктів, місцевий громадський транспорт, пожежна охорона, охорона правопорядку тощо. У більшості проміслово розвинутих країн (за винятком США і Великобританії) освіта фінансується центральними урядами. У країнах, що розвиваються, такі витрати, а також витрати на охорону здоров'я, як правило, здійснюються із регіональних чи місцевих бюджетів.

Проведені дослідження свідчать, що ефективність бюджетної системи базується на децентралізованому наданні більшості суспільних благ. На центральному рівні державної влади повинні концентруватися повноваження з питань, що мають загальнодержавне, стратегічне значення — формування

Таблиця 3. Співвідношення видатків за окремими їх видами між державним та місцевими бюджетами у 2003–2005 роках, %

Видатки	2003 р.		2004 р.		2005 р.	
	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Місцеві бюджети
Усього видатків	58.6	41.4	63.2	37.8	63.3	36.7
<i>із них:</i>						
громадський порядок, безпека та судова влада	97.6	2.4	98.1	1.9	99.2	0.8
<i>у тому числі</i> протипожежний захист і рятування	89.3	10.7	89.1	10.9	94.3	5.7
Економічна діяльність	75.2	24.8	77.4	22.6	74.0	26.0
<i>у тому числі:</i>						
будівництво	30.1	69.9	20.0	80.0	22.1	77.9
транспорт	70.5	29.5	83.4	16.6	68.3	31.7
Охорона навколишнього природного середовища	78.8	21.2	75.7	24.3	78.3	21.7
Житлово-комунальне господарство	4.5	95.5	4.5	95.5	3.2	96.8
<i>у тому числі:</i>						
житлове господарство	0.7	99.3	3.3	96.7	6.6	93.4
комунальне господарство	6.2	93.8	5.1	94.9	3.4	96.6
Охорона здоров'я	24.2	75.8	28.4	71.6	22.7	77.3
Духовний та фізичний розвиток	31.4	68.6	37.3	62.7	36.9	63.1
<i>у тому числі</i> культура та мистецтво	23.0	77.0	23.8	76.2	26.7	73.3
Освіта	38.3	61.7	39.3	60.7	37.1	62.9
<i>у тому числі:</i>						
дошкільна освіта	0.5	99.5	0.7	99.3	0.7	99.3
загальна середня освіта	0.6	99.4	0.7	99.3	0.5	99.5
професійно-технічна освіта	95.9	4.1	95.8	4.2	96.0	4.0
вища освіта	93.2	4.1	95.8	4.2	96.0	4.0
Соціальний захист і соціальне забезпечення	52.6	47.4	63.2	36.8	79.1	20.9
<i>у тому числі:</i>						
соціальний захист на випадок непрацевдатності	75.4	24.6	75.0	25.0	52.3	46.8
соціальний захист пенсіонерів	86.7	13.3	92.0	8.0	96.3	3.7
соціальний захист ветеранів війни та праці	6.8	93.2	8.9	91.1	19.9	80.1
соціальний захист сім'ї, дітей та молоді	2.2	97.8	3.9	96.1	3.0	97.0
допомога у вирішенні житлового питання	31.6	68.4	33.4	66.6	56.2	43.8
соціальний захист інших категорій	71.7	28.3	70.8	29.2	65.8	34.2

Джерело: Статистичний збірник Мінфіну України "Бюджет України за 2005 рік".

стратегії загального економічного розвитку країни, структурної, інвестиційної, фінансової та зовнішньоекономічної політики, регулювання територіальних народногосподарських пропорцій, проведення соціально-демографічної, природно-ресурсної політики, розробки міжрегіональних вимог і стандартів, норм і нормативів.

Збільшити обсяги місцевих бюджетів в Україні та підвищити їх роль в економічному і соціальному розвитку країни можна за рахунок передачі із центрального на місцевий рівень повноважень щодо надання суспільних благ у галузях охорони здоров'я, освіти, духовного і фізичного розвитку, соціального захисту та деяких інших. Першочерговим заходом у цьому напрямі має бути передача відомчих закладів соціально-культурної сфери, що утримувалися за рахунок коштів державного бюджету, у підпорядкування їх профільним міністерствам, а ряду з них — на баланс місцевих рад. Наявність па-

рального функціонування державних установ із подібним профілем діяльності, що мають різну адміністративну підпорядкованість, призводить до дублювання функцій. Нині у підпорядкуванні деяких центральних органів державного управління є значна кількість установ, які займаються непрофільною для таких відомств діяльністю. Насамперед це пов'язано з бажанням забезпечувати працівникам того чи іншого відомства привілейовані умови медичного, санаторного, освітнього чи культурного обслуговування, що не лише призводить до неефективного використання бюджетних коштів, а й порушує принцип рівного доступу громадян до відповідних послуг. Наслідком такого стану є і нерівність умов функціонування та фінансування бюджетних установ, які надають однорідні послуги.

Треба зазначити, по-перше, що в будь-якому разі повинна об'єктивно враховуватися можливість виконання органами місцевого самоврядування

окремих державних повноважень, котрі передаються на місцевий рівень, а по-друге, передача повноважень повинна супроводжуватися закріпленням чи передачею необхідних для їх виконання бюджетних ресурсів. Тобто функціональна готовність органів місцевого самоврядування щодо виконання тих чи інших повноважень має бути одним із критеріїв прийняття відповідних рішень.

Для вирішення завдання розподілу видаткових повноважень між рівнями державної та місцевої влад потрібно удосконалити розподіл доходних повноважень. Міжнародний досвід побудови вертикальної структури податкових повноважень свідчить, що не існує домінуючої стратегії закріплення тих чи інших доходних джерел за відповідними рівнями влади. Можна виділити три варіанти закріплення повноважень за субнаціональними органами влади:

1) за ними можуть бути закріплені повноваження з регулювання всіх податків, що надходять на відповідній території, з наступною передачею частини доходів на вищий рівень для забезпечення видаткових зобов'язань центрального уряду;

2) закріплення всіх податкових повноважень за центральним урядом та передача коштів у бюджети нижчого рівня шляхом надання грантів, трансфертів, встановлення нормативів відрахувань доходів з усіх чи окремих видів податків;

3) закріплення деякої частини податкових повноважень за місцевими органами влади, а за їх недостатності — передача часток від регулюючих податків та/чи надання трансфертів у місцеві бюджети.

Застосування першого варіанта розподілу податкових повноважень може знизити ефективність міжтериторіального перерозподілу доходів і створити неадекватні стимули для місцевих органів влади стосовно фінансування загальнодержавних видаткових зобов'язань. За другим варіантом виникає ситуація, коли розривається зв'язок між рівнем влади, на території якого мобілізуються доходні джерела, та рівнем прийняття видаткових повноважень, виникає ризик надлишкового порівняно з іншими територіями фінансування місцевих потреб.

З огляду на вищезазначене найбільш прийнятним, на нашу думку, є третій варіант. Закріплення за місцевими рівнями влади податкових повноважень дає змогу поєднувати місцеві та загальнодержавні інтереси у питаннях

Таблиця 4. Питома вага міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів України

Адміністративно-територіальна одиниця	2003 р.			2004 р.			2005 р.		
	Усього доходів	У тому числі трансферти	У відсотках до загальної суми	Усього доходів	У тому числі трансферти	У відсотках до загальної суми	Усього доходів	У тому числі трансферти	У відсотках до загальної суми
Україна — всього	34 306.5	11 729.1	34.2	39 604.2	16 819.3	42.5	53 677.3	23 361.1	43.5
Автономна Республіка Крим	1 549.8	455.4	29.4	1 934.9	785.8	40.6	2 424.5	1 032.5	42.6
Вінницька область	1 078.7	579.7	53.7	1 218.7	760.0	62.4	1 669.2	1 040.9	62.4
Волинська область	658.4	375.6	57.0	793.5	510.0	64.3	1 116.9	725.1	64.9
Дніпропетровська область	2 554.2	540.3	21.2	2 904.2	896.2	30.9	3 944.0	1 174.1	29.8
Донецька область	3 073.5	611.4	19.9	3 694.3	1 200.5	32.5	4 797.5	1 446.7	30.2
Житомирська область	843.9	474.0	56.2	1 033.3	654.7	63.4	1 372.3	830.5	60.5
Закарпатська область	800.3	457.0	57.1	916.4	597.1	65.2	1 259.6	792.2	62.9
Запорізька область	1 367.7	314.3	23.0	1 485.0	440.5	29.7	2 133.5	796.4	37.3
Івано-Франківська область	868.0	478.9	55.2	1 014.3	612.6	60.4	1 481.8	930.8	62.8
Київська область	1 289.5	570.7	44.3	1 533.9	749.0	48.8	1 965.3	868.5	44.2
Кіровоградська область	659.1	330.4	50.1	844.2	510.1	60.4	1 091.6	637.7	58.4
Луганська область	1 384.1	478.5	34.6	1 720.7	742.9	43.2	2 178.2	933.7	42.9
Львівська область	1 693.0	770.0	45.5	1 927.9	950.1	49.3	2 618.4	1 354.7	51.7
Миколаївська область	848.4	309.5	36.5	906.0	396.9	43.8	1 215.5	587.6	48.3
Одеська область	1 671.7	482.5	28.9	2 026.6	768.7	37.9	2 555.0	989.3	38.7
Полтавська область	1 114.8	395.6	35.5	1 266.2	558.1	44.1	1 681.9	734.7	43.7
Рівненська область	779.5	419.6	53.8	924.4	556.2	60.2	1 218.9	733.3	60.2
Сумська область	789.7	350.0	44.3	857.1	433.9	50.6	1 201.0	642.5	53.5
Тернопільська область	676.1	418.4	61.9	751.8	497.7	66.2	1 069.1	731.4	68.4
Харківська область	1 956.6	577.9	29.5	2 270.3	913.3	40.2	2 852.3	1 123.0	39.4
Херсонська область	647.6	304.8	47.1	792.2	444.5	56.2	1 127.7	665.3	59.0
Хмельницька область	863.8	417.8	54.6	1 045.9	637.5	61.0	1 417.0	878.4	62.0
Черкаська область	914.9	459.9	50.3	1 021.0	564.1	55.2	1 404.7	792.7	56.4
Чернівецька область	558.4	301.5	54.0	644.2	375.8	58.3	932.8	555.2	59.5
Чернігівська область	770.4	392.8	51.0	881.2	520.5	59.1	1 211.7	699.9	57.8
м. Київ	4 583.3	336.6	7.3	4 818.9	534.4	11.1	7 279.0	1 479.4	20.3
м. Севастополь	311.1	71.9	23.1	377.2	148.9	39.5	458.0	184.6	40.3

Джерело: Розраховано на основі статистичних збірників Мінфіну України.

мобілізації податків, зборів та інших обов'язкових платежів, забезпечувати зв'язок між величинами доходів і прийнятими видатковими рішеннями.

Останніми роками підвищилася концентрація фінансових ресурсів у державному бюджеті, що спонукало до широкомасштабного перерозподілу коштів між ланками бюджетної системи. Водночас відсутність об'єктивної методологічної бази формування місцевих бюджетів посилює суб'єктивізм при перерозподілі бюджетних коштів, знижує рівень самостійності бюджетів. Податкові надходження до місцевих бюджетів у 2005 році становили 24.1% їх загального обсягу, що менше на 10.1 відсоткового пункту, ніж у 2003 році. Зменшення питомої ваги податкових надходжень у складі доходів місцевих бюджетів призводить до стрімкого зростання їх залежності від

державного бюджету. Реально співвідношення між доходами і видатками місцевих бюджетів забезпечується не за рахунок мобілізованих на відповідних територіях податкових доходів, адекватних зростанню видатків, а за рахунок коштів, що передаються з державного бюджету. Це суперечить принципу самостійності місцевих бюджетів, не сприяє розвитку місцевої ініціативи; органи місцевого самоврядування замість використання коштів на власний розсуд вимушені орієнтуватися на діяльність, пов'язану з виконанням рішень центральних органів влади.

У 2005 році з державного бюджету України виділено дотацій та субвенцій місцевим бюджетам у сумі 23.4 млрд. грн., що становить 43.5% загальних надходжень до місцевих бюджетів (див. таблицю 4). При цьому в бюджетах більш як половини областей такі кош-

ти становлять понад 50% доходів, із них у 8 областях — перевищують 60%.

Велике значення для вирішення бюджетних проблем має чітке розмежування відповідальності та податкових повноважень між центром і територіями, розробка гнучкої формули перерозподілу централізованого фонду фінансових ресурсів у вигляді дотацій і субсидій адміністративно-територіальним утворенням за єдиними правилами, але з обов'язковим урахуванням історичних, економічних, екологічних, демографічних, кліматичних особливостей.

Дослідження зарубіжних і вітчизняних учених свідчать, що ідеальна система фінансових відносин на місцях повинна забезпечувати: відповідність мети видатковим функціям та наявності відповідних ресурсів і надання необхідних прав та створення стимулів для мобілізації необхідних надходжень на місцях; підтримку заходів центральної влади з макроекономічного регулювання; свободу дій при вирішенні видаткових питань, сприяння розвитку виробничої та соціальної інфраструктури; відкритість управління, що базується на об'єктивних і стабільних критеріях. Слід визнати, що створити таку систему доволі важко. Потреби кожного з регіонів надто великі, що спонукає місцеву владу вимагати для себе особливого бюджетного-податкового ставлення з боку центру.

Аналіз розподілу доходів за рівнями бюджетної системи свідчить про необхідність розширення власних і закріплених за місцевими бюджетами дохідних джерел. Одним із таких напрямів може бути закріплення за місцевими бюджетами податку на прибуток підприємств. Нині до місцевих бюджетів зараховується лише податок на прибуток підприємств комунальної власності. Підприємствами інших форм власності податок сплачується до державного бюджету України.

Іншим шляхом розширення дохідної бази місцевих бюджетів могло би бути відрахування з державного бюджету коштів залежно від обсягу податку на додану вартість, що мобілізується на відповідній території. Розробка та запровадження механізму таких відрахувань сприяли б підвищенню рівня зацікавленості органів місцевого самоврядування у розширенні виробництва та реалізації продукції, що оподатковується, у мобілізації податку на додану вартість.

У перспективі запровадження податку на нерухомість може стати суттєвим дохідним джерелом місцевих бюджетів. Цей податок доцільно було б

включити до складу місцевих податків і зборів. На користь такого кроку свідчить те, що даний податок характеризується стабільністю і рівномірним розподілом по території, на формування його бази матимуть змогу активно впливати органи місцевого самоврядування.

Існування значного розриву між потребами адміністративно-територіальних утворень у фінансових ресурсах і можливостями бюджетної системи, відсутність комплексного підходу до вирівнювання їх соціально-економічного розвитку, невирішення питань зацікавленості місцевих органів у збільшенні податкового потенціалу та зростанні власних бюджетних доходів загострює протиріччя між центром і місцевими органами влади.

Вирішенню цих питань має сприяти система міжбюджетних відносин, основним чинником якої є фінансове вирівнювання шляхом перерозподілу фінансових ресурсів між окремими територіями, що зумовлено історичним нерівномірним розподілом продуктивних сил і, в зв'язку із цим, потребою у стабілізації рівня надання суспільних благ через вирівнювання їхніх фінансових можливостей по вертикалі та горизонталі. Зауважимо, що нині питання перерозподілу доходів між адміністративно-територіальними одиницями посідають у політиці центральних органів значно більше місце, ніж проблеми економічного розвитку. В цьому і є об'єктивні труднощі, серед яких — нерозвинутість ринкових відносин та інструментів ринкового регулювання економіки.

Головним недоліком нинішньої системи надання місцевим бюджетам дотацій і субвенцій є те, що насправді вона не має ніякого стосунку до вирівнювання територій в економічному і соціальному розвитку, оскільки кошти, які виділяються, спрямовуються виключно на фінансове забезпечення мінімальних поточних видатків місцевих бюджетів. Діючий механізм значною мірою не відповідає основоположним вимогам бюджетного федералізму, подоланню тенденції утриманських настроїв у місцевих органах влади, підвищенню зацікавленості й відповідальності їх у нарощуванні податкового потенціалу на підвідомчих територіях та проведенню активної самостійної бюджетної політики, яка сприяла б фінансовій самодостатності місцевого самоврядування, раціональному та ефективному витрачання коштів місцевих бюджетів. Орієнтуючись на реалізацію функції фінансового вирівнювання, насправді закріп-

люються розбіжності, що склалися в рівні бюджетної забезпеченості, підтримуються стимули щодо розвитку регіональної інфраструктури.

Міжбюджетні відносини повинні стати серйозним фактором зростання, формування самодостатності в економічному сенсі адміністративно-територіальних одиниць. Але без підвищення зацікавленості у такому зростанні та відповідальності з боку місцевих органів влади вказане завдання не вирішити. Основними напрямками процесу подальшого удосконалення міжбюджетних відносин має бути створення реальних механізмів забезпечення дохідних джерел бюджету відповідно до видаткових повноважень, максимальне стимулювання регіонів щодо розвитку власної податкової бази, розширення інвестиційної фінансової підтримки, упорядкування відносин у сфері власності. Механізм зазначених відносин повинен бути побудований так, щоб була опора передусім на власні сили і лише за недостатності податкового потенціалу на підвідомчій території з об'єктивних причин — залучалися кошти бюджетів вищого рівня.

Окреслені недоліки мають системний характер і не можуть бути усунені внесенням часткових змін у діючий механізм бюджетного вирівнювання. Подальше збереження нинішнього стану спричинятиме зниження ефективності використання бюджетних ресурсів, нарощування напруги у відносинах між центром і регіонами. Для зміцнення фінансової самостійності місцевого самоврядування необхідно забезпечити:

— стабільність податкового законодавства і міжбюджетних відносин з метою здійснення достовірного та об'єктивного середньострокового бюджетного планування. Унеможливити внесення змін у бюджетне та податкове законодавство стосовно платежів, що підлягають зарахуванню до місцевих бюджетів, які призводять до зниження їх дохідної бази;

— узгодження з відповідними місцевими органами питань здійснення державними органами реструктуризації, надання відстрочок, розстрочок, пільг щодо окремих податків, зборів, інших обов'язкових платежів, які повністю або частково зараховуються до місцевих бюджетів;

— обмеження випадків внесення змін в обсяги надання відповідним адміністративно-територіальним одиницям субвенцій та субсидій лише такими чинниками, як зміна податкового законодавства, розмежування видаткових повноважень між державними і

місцевими органами влади;

— розробку та впровадження механізму моніторингу та оцінки ефективності реалізації місцевими органами влади державних повноважень, підвищення рівня відповідальності за їх виконання;

— при проведенні роботи з подальшого удосконалення міжбюджетних відносин добиватися досягнення єдності загальнодержавних інтересів та інтересів органів місцевого самоврядування, поєднання принципів централізму і децентралізму при розмежуванні бюджетно-податкових повноважень, забезпечення високого ступеня самостійності кожного рівня місцевої влади у бюджетному процесі.

Важливою умовою досягнення ефективного та сталого управління коштами місцевих бюджетів є надання прозорої та достовірної інформації про діяльність місцевих органів влади. Досягнення цієї мети має забезпечуватися вимогою щодо публічного розкриття інформації місцевих органів влади. Прозорість — кращий засіб контролю з боку суспільства за ефективністю управління бюджетними

коштами, підвищення відповідальності органів влади за прийняті рішення, сприяння зміцненню фінансової дисципліни. В отриманні достовірної, зрозумілої інформації зацікавлені як органи управління місцевими фінансами, так і суб'єкти господарювання, кредитори, інвестори, населення.

Потреба підвищення прозорості інформації про бюджет на місцевому рівні обумовлюється тим, що нині в засобах масової інформації не розкривається повна картина стану місцевих фінансів. Як правило, публікуються лише рішення про затвердження бюджету на відповідний бюджетний рік, а в деяких випадках — і річні звіти про їх виконання. Для забезпечення інформацією про фінансовий стан адміністративно-територіальних одиниць доцільно було б розробити порядок формування, ведення і поширення інформаційних даних, що характеризують питання управління місцевими бюджетами, запровадити щорічні публічні звіти місцевих органів, у яких висвітлювалися б результати діяльності за минулий період та плани з підвищення ефективності управління місце-

вими фінансами на наступний період.

Література

1. Конституція України // *Інвестгазета. Видавництво "Економіка"*. — 2006.
2. *Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України*. — 2001. — № 37—38. — Ст. 189.
3. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" // *Відомості Верховної Ради*. — № 24. — 1997. — Ст. 170.
4. *Статистичний збірник "Бюджет України за 2005 рік" // Міністерство фінансів України*. — 2006.
5. Закон України "Про Державний бюджет України на 2006 рік" // *Голос України*. — 2005. — 30 грудня.
6. *Фінансово-кредитні методи регулювання економіки // За ред. д-ра екон. наук А.І.Даниленка*. — К.: Інститут економіки НАНУ. — 2003. — 415 с.
7. *Буковинський С. Формування бюджетної політики у ринковому середовищі // Вісник Національного банку України*. — 2006. — № 6. — С. 14—21.
8. *Буковинський С.А. Удосконалення вирівнювання фінансового забезпечення територіальних громад // Фінанси України*. — 1999. — № 5. — С. 80—84.

Вітаємо! /

Відзнака Президента України

Указом Президента України від 28 листопада 2006 року № 1004/2006 за вагомий особистий внесок у соціально-економічний і культурний розвиток України, вагомі досягнення у професійній діяльності, багаторічну сумлінну працю та з нагоди річниці підтвердження всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 року Акта проголошення незалежності України почесне звання "Заслужений економіст України" присвоєно начальниці управління Національного банку України у Львівській області Марії Павлівні Могильницькій.

Лише на ювілеях і таких урочистостях, як ця — з нагоди відзнаки її роботи Президентом України — Марія Павлівна дозволяє собі й близькому товариству екскурси у дні вчорашні, у прожиті й пережиті разом. І не тому, що хотіла б у ньому щось змінити. Просто з роками гострішає відчуття, що межа між роботою і приватним, особистим життям невідомо як починає непомітно змішуватися, відкраючи все більше й більше власного на користь громадського. Колега-чоловік не надавав би цьому великого значення. А от жінка, дочка, дружина, мати, хранителька вогнища великої родини... Втім, за більш як 32 роки роботи в банківській системі, 31 з яких віддано одному колективу, вона це сприймає

вже як долю, як неминучість.

У серпні 1974 року, закінчивши Львівський політехнічний інститут, Марія Павлівна розпочала свою трудову діяльність у Кримській обласній конторі Держбанку; з листопада 1975-го, коли перейшла у Львівську обласну контору Держбанку, ніби хтось невідомий підштовхував її вперед, втім, нітрохи не піклуючись про те, щоб якимось цей шлях полегшити. М.П.Могильницька освоїла тонкощі банківського кредитування, касових операцій, зберігання і перевезення цінностей, інкасації, банківського нагляду; пододала сходинку за сходинкою круту кар'єрну драбину — від економіста до начальника управління Національного банку України у Львівській області. Чи треба казати, якої кваліфікації

Марія Павлівна набула, маючи великий практичний досвід роботи в банківській системі, активно впроваджуючи кращі здобутки банківського менеджменту. Втім у 2003 році закінчила ще Львівський банківський інститут зі спеціальності "банківська справа". Спостережливість, практика й аналітичні здібності прислужилися в роботі над кандидатською дисертацією.

Управління центрального банку в області — це дуже важлива ланка у взаємодії банківської системи, органів державної влади та сектору економіки Львівщини. Марія Павлівна Могильницька вдосконалює методику формування і розвитку бізнес-середовища регіону, яка ґрунтується на узгодженні стратегії і програми піднесення економіки області з

програмою розвитку банківської діяльності. Наслідком співпраці реального сектору економіки та банків є постійне зростання обсягів кредитних вкладень в економіку області, зокрема довгострокових. Керівник управління та очолюваний нею колектив докладають багато зусиль для вдосконалення структури банківської системи Львівщини, задоволення потреб розвитку малого і середнього бізнесу, опікуються питаннями мікрокредитування в регіоні, забезпеченням сприятливих умов для розвитку та ефективного функціонування малих і середніх банків.

Людмила Васюренко

Начальник відділу зведених економічних показників Харківської обласної державної адміністрації.
Кандидат економічних наук

Сталий розвиток країни значною мірою залежить від обсягу інвестиційних вкладень у реальний сектор економіки. Саме інвестиції визначають процес економічного зростання в цілому, зміцнюючи глибинні засади господарської діяльності. Вони є тією узагальнюючою основою, яка сприяє формуванню виробничого потенціалу на новій науково-технічній базі та визначає конкурентні позиції на світових ринках не тільки певного підприємства, а й країни в цілому. Автор висвітлює низку питань стосовно стійкого забезпечення інвестиційної діяльності фінансовими ресурсами.

Дослідження

Статистичні узагальнення щодо визначення регіональної неоднорідності інвестиційних вкладень

АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У переважній більшості праць із проблематики інвестиційних вкладень у реальний сектор економіки України порушується питання стосовно умов здійснення інвестиційної діяльності та вимог, що забезпечують її ефективність [3, 7, 8]. Не бракує також досліджень, у яких аналізуються зміни поточної динаміки обсягів інвестиційних вкладень у реальну економіку [2, 9]. Останнім часом з'явилася низка аналітичних публікацій щодо неоднорідності інноваційних вкладень у регіональному розрізі [1, 6] — вони мали б дати відповіді стосовно сталості подальшого економічного розвитку, однак увага в них передусім приділяється зовнішнім інвестиціям [1, 5]. Недостатньо розкрито питання порівняльної динаміки регіональних змін інвестицій в основний капітал як однієї з рушійних сил виробничої діяльності щодо безпосереднього забезпечення реального сектору економіки факторами виробництва. То-

му головною метою даної праці автор вважає питання доцільності проведення порівняльної оцінки наявної динаміки залучення інвестицій в основний капітал в аспекті дослідження неоднорідності інвестиційного простору на регіональному рівні та виявлення змін у цій неоднорідності.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Перш ніж розкрити головну тему дослідження, зауважимо методичну основу його проведення. Аналізувалися дані стосовно інвестицій в основний капітал реального сектору економіки України в розрізі областей; окремий аналіз здійснено щодо м. Києва. Період дослідження — 2002—2006 рр. Для зіставлення даних порівняльної оцінки за окремими інтервалами часу аналізуються обсяги інвестицій в основний капітал за підсумками дев'яти місяців кожного року.

Головним підґрунтям порівняльної оцінки були відповідні статистичні методи, серед яких виділимо побудо-

Графік 1. Динаміка зміни інвестицій в основний капітал

Таблиця 1. Зміни окремих статистичних показників щодо аналізу питомої ваги інвестиційних вкладень в основний капітал у регіональному розрізі

Показники	Аналізовані періоди				
	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.
Стандартне відхилення	3.36	3.31	3.51	3.81	3.85
Відношення максимального значення до мінімального	17.73	17.00	29.26	31.21	27.29

ву регресійних залежностей і кластерний аналіз поділу інвестиційних вкладень у розрізі окремих регіонів. Проте не менш важливим щодо обраного нами напрямку дослідження та розкриття його мети було також застосування елементарних описових ознак статистичного аналізу як основи формалізації об'єктів у економіці [4]. Серед таких ознак — оцінка стандартного відхилення та відношення максимального значення аналізованої величини до мінімального. Ці показники дають змогу дослідити не лише мінливість аналізованої величини, а й наявні тенденції щодо зміни мінливості з урахуванням реальних умов її формування. До того ж така попередня факторизація даних за допомогою елементарних описових ознак статистичного аналізу розширює базу для порівняльної оцінки та слугує підґрунтям для побудови розширених моделей аналізу.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Динаміку зміни інвестицій в основний капітал загалом в Україні можна відстежити за даними, поданими на графіку 1 (узагальнено за даними [10] у річному вимірі). Як бачимо, спостерігається позитивна тенденція — зростають обсяги інвестицій в основний капітал упродовж усього аналізованого періоду. Хоча якщо проаналізувати темпи приросту обсягів інвестиційних вкладень, які характеризують стійкість наявної динаміки, зауважимо неоднозначність відповідних приростів інвестицій в основний капітал. До того ж ця динаміка є змінною. Так, за підсумками 1996—2001 років у темпах приросту

інвестицій в основний капітал спостерігаємо певну періодичність: упродовж трьох років вони збільшуються, а потім зменшуються. Від 2002 року періодичність порушується: зникає трирічне збільшення приросту інвестицій, а потому впродовж трьох років узагалі зменшуються темпи приросту інвестиційних вкладень (див. графік 1). За підсумками 2005 року досягнуті темпи приросту є чи не найменшими за період 1998—2005 рр. Загалом це може слугувати підґрунтям для з'ясування неоднорідності обсягів інноваційних вкладень в основний капітал.

Погодимося з висновками О.Г.Харламової — неоднорідність інвестиційного простору України на регіональному рівні визначається як різною адаптацією регіонів до ринкових умов, так і конкурентними перевагами певних областей України [6]. Незрозуміло, однак, зменшується чи збільшується така нерівномірність із часом. Аби це з'ясувати, скористаємося зауваженнями щодо визначення оцінок порівняння зміни обсягів інвестицій в основний капітал у регіональному розрізі, зробленими на методичних засадах нашого напрямку дослідження. Додамо, що даними, які характеризують інвестиції в основний капітал, обрано не абсолютні величини, а відносні. Такий набір даних для різних регіонів України на визначену дату забезпечує окремий масив спостережень. Відповідні ж значення стандартного відхилення та відношення максимального значення до мінімального за побудованими масивами спостережень у підсумку визначають ступінь неоднорідності наявного розподілу інвестиційних вкладень (результати відповідних розра-

хунків див. у таблиці 1).

Як випливає з таблиці 1, значення проаналізованих статистичних показників масивів спостережень, які узагальнюють питому вагу інвестицій в основний капітал, із часом збільшуються. Це свідчить про те, що неоднорідність розподілу зазначених інвестицій у регіональному аспекті загалом також зростає. Однак, на нашу думку, Київ посідає особливе місце як статистично вагомих регіон. Враховуючи, що питома вага інвестицій в його основний капітал упродовж усього аналізованого періоду перевищувала 15%, тоді як питома вага інвестицій в основний капітал промислово розвинутих регіонів України становила близько 10%. Одна з причин такої різниці — віднесення показників діяльності підприємств за місцем їх реєстрації та розташування головного офісу. Якщо проаналізувати дані стосовно кількості зареєстрованих суб'єктів господарювання у розрізі окремих регіонів, то в Києві за підсумками дев'яти місяців 2006 р. їх налічувалося на порядок більше порівняно з будь-яким іншим регіоном України: зі статусом юридичної особи на звітну дату в Києві зареєстровано 184 063 підприємства, тоді як на Дніпропетровщині, котра посідає щодо цього друге місце після столиці, — 87 722 [10]. Проаналізуємо зміну окремих статистичних показників щодо аналізу питомої ваги інвестиційних вкладень в основний капітал у регіональному аспекті — без урахування даних щодо Києва (див. таблицю 2).

Із даних таблиць 1 і 2 випливає, що неоднорідність інвестицій в основний капітал у регіональному аспекті з урахуванням даних по м. Києву є більшою за таким показником, як відношення максимального значення питомої ваги інвестицій в основний капітал до мінімального, у першому разі (див. таблицю 1) неоднорідність із часом збільшується, а в другому (див. таблицю 2) — зменшується. Отже, будуючи відповідні прогностичні моделі, доцільно враховувати цей факт. Для точнішого аналізу та з'ясування об'єктивних тенденцій економічного розвитку країни необхідно чітко розмежувати статистику реєстрації підприємств та віднесення даних стосовно них у розрізі регіонів, де вони безпосередньо діють. Це є однією зі складових селективних заходів щодо підвищення інвестиційної однорідності теренів країни, а відтак — і запорукою ефективного інвестиційного процесу загалом.

Таблиця 2. Зміна окремих статистичних показників щодо аналізу питомої ваги інвестиційних вкладень в основний капітал у регіональному розрізі

Показники	Аналізовані періоди				
	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.
Стандартне відхилення	3.20	3.07	2.87	3.02	3.20
Відношення максимального значення до мінімального	13.77	13.40	11.84	12.01	11.19

Аналізуючи загальну тенденцію інвестування в основний капітал у регіональному аспекті, варто дослідити насамперед взаємозалежність між обсягами інвестиційних вкладень, кількістю суб'єктів господарювання, обсягами інвестицій і чисельністю населення. Це потрібно з огляду на те, що інвестиції в основний капітал, як наголошувалося нами раніше, робляться з метою забезпечення безперервності функціонування виробництва або його розширення, а це неможливо без урахування людського фактора. Відповідні узагальнення подано на графіках 2 і 3 (розраховано за даними [10]). Для регіонального розподілу інвестицій в основний капітал з урахуванням кількості суб'єктів господарювання характерна залежність, близька до логарифмічної (див. графік 2). Статистично це підтверджується досить значним рівнем достовірності апроксимації — R^2 .

Дані графіка 2 свідчать, що регіони з більшою кількістю суб'єктів господарювання мають і більші обсяги інвестицій в основний капітал (за деяки-

ня заходів, спрямованих на збільшення працездатного населення у таких регіонах. Виходячи із зазначеного вище, можна запропонувати відродження вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку передусім саме у цих регіонах.

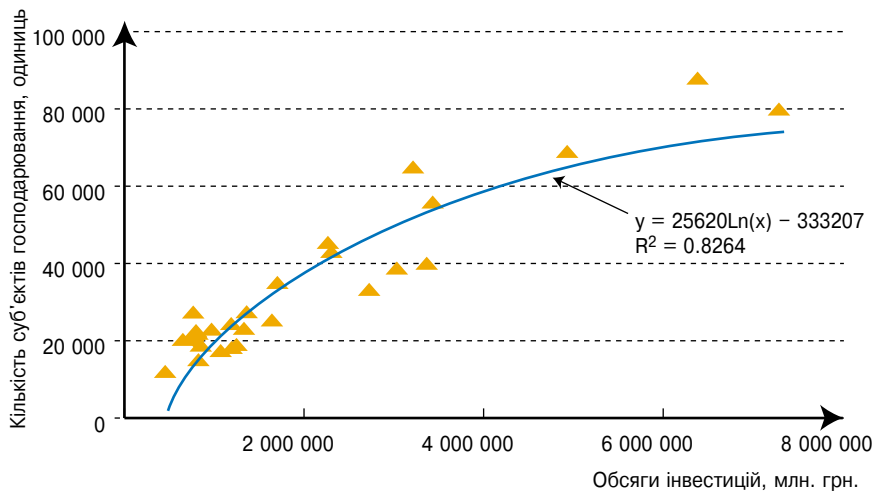
ВИСНОВКИ

Проведене нами дослідження дає змогу дійти висновків не лише стосовно регіональної неоднорідності інвестиційних вкладень, а й щодо питань відродження вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку. Однак необхідно провести додаткові статистичні обґрунтування з урахуванням впливу різних факторів. Значущими в такому аналізі є також розмежування статистики реєстрації підприємств та віднесення даних щодо них у розрізі тих регіонів, де вони безпосередньо здійснюють свою діяльність, що у підсумку може забезпечити розвиток ефективного інвестиційного процесу в цілому.

Література

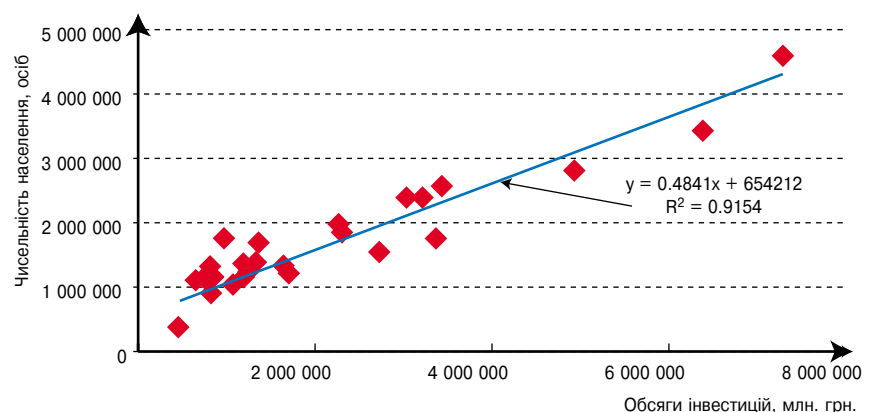
1. Беліма М. Регіональний розвиток України та прямі іноземні інвестиції // *Економіка. Фінанси. Право.* — 2002. — № 12. — С. 10—15.
2. Зотько Н. Формування інвестиційних ресурсів у галузях економіки Житомирщини // *Економіка АПК.* — 2005. — № 4. — С. 81—86.
3. Крехівський О.В., Чирков В.Г. *Інвестиції: умови і вимоги.* — К.: Фенікс, 2006. — 166 с.
4. Малярець Л.М. *Вимірювання ознак об'єктів в економіці: методологія та практика.* — Х.: Вид. ХНЕУ, 2006. — 384 с.
5. Пирог О. *Іноземні інвестиції як фактор економічного зростання в Україні* // *Актуальні проблеми економіки.* — 2005. — № 5. — С. 15—31.
6. Харламова Г.О. *Неоднорідність інвестиційного простору України* // *Актуальні проблеми економіки.* — 2006. — № 2. — С. 27—33.
7. Хрущ Н.А., Шевчишина Н.В. *Формирование инвестиционной стратегии в системе перспективного управления инвестиционной деятельностью предприятия* // *Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: Сб. научн. трудов.* — Донецк: ДонНУ, 2006. — Ч. II. — С. 574—580.
8. Чікіта І.Б. *Внутрішні та зовнішні чинники впливу на прийняття інвестиційних рішень* // *Вестник СевГТУ.* — 2003. — Вып. 44. — С. 204—208. — (Серия Экономика и финансы).
9. Шарко М. *Количественные оценки направленности перемещения инвестиционных ресурсов в сложных инновационных проектах* // *Проблемы науки.* — 2004. — № 11. — С. 2—9.
10. www.ukrstat.gov.ua.

Графік 2. Залежність обсягів інвестицій в основний капітал і кількості суб'єктів господарювання у регіональному аспекті

ми винятками); така ж залежність спостерігається щодо обсягів інвестицій в основний капітал та чисельністю населення у регіоні (див. графік 3). Тож однією з умов вирівнювання неоднорідності інвестиційних вкладень у регіональному аспекті слід вважати стимулювання розвитку як підприємницької діяльності в цілому, так і масштабів виробництва зокрема. Таке стимулювання має бути спрямоване на ті регіони, де підприємницька діяльність розвинута недостатньо. Не останнє місце у цьому аспекті посідають і питання демографічної політики, а саме: впроваджен-

Графік 3. Залежність між обсягами інвестицій в основний капітал і чисельністю населення у регіональному аспекті

Думка практика

Дистанційний аудит як складова внутрішнього аудиту банку

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Зростання економіки тісно пов'язане з ефективною діяльністю банківської системи. З огляду на це перед банками постають вимоги щодо постійного вдосконалення їх діяльності та підвищення конкурентоспроможності. У конкурентній боротьбі втриматися на ринку допомагає внутрішній аудит [7, с. 441]. У його високій результативності, реальності й достовірності зібраної інформації зацікавлені не тільки самі внутрішні аудитори та банки в особі їх власників, яким висновки аудиторів потрібні для зміцнення фінансової стійкості банку і підвищення його позицій на ринку, а й держава в особі контролюючих органів.

На проведення внутрішнього аудиту на місцях перевірки (виїзного аудиту) необхідно багато часу і трудових ресурсів. Отримати попередню оцінку фінансового стану банку оперативніше і з меншими витратами можна, застосувавши дистанційний аудит. Він полягає у підготовці аудиторських висновків на основі інформації, яка надається підрозділами у статистичній та управлінській звітності.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ

У країнах із ринковою економікою аудит є необхідною й обов'язковою складовою функціонування банківської системи. Залежно від характеру взаємовідносин його поділяють на зовнішній і внутрішній (див. схему). В Україні зовнішній аудит проводять незалежні аудиторські фірми (тобто суб'єкт перевірки не належить до однієї системи з її об'єктом), а також перевірки банків здійснюють інспектори Національного банку України або призначені ним аудитори [1, ст. 71]. Внутрішній аудит за своєю природою сам оцінює об'єкт для отримання інформації, на основі якої приймається рішення щодо забезпечення його рентабельності й зміцнення фінансового стану.

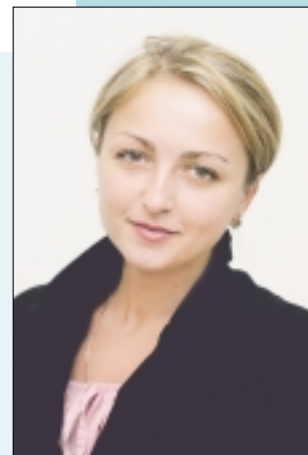
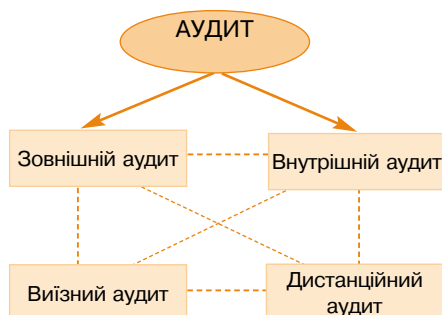
Думку про розподіл аудиту в площині територіальної відокремленості підрозділів банку на виїзний і дистанційний висловлюють й інші автори. Зокрема, у підручнику "Фінансове право" за редакцією О.П.Орлюк [12], зазначається, що залежно від місця здійснення фінансового контролю його можна поділити на контроль на місцях, або виїзний (коли контрольні органи виконують належні дії безпосередньо на підконтрольному об'єкті), і дистанційний, або безвиїзний, контроль (суб'єкт контролю — віддалений об'єкт, інформація про який передається телекомунікаційними засобами).

У Стратегії розвитку банківської системи України на 2006—2010 роки передбачено посилення нагляду за результатами впровадження банками процедури внутрішнього контролю шляхом уведення разом з інспекційними перевітками системи *дистанційного контролю*. Також планується удосконалення внутрішньої організації банківського нагляду шляхом запровадження нових форм організації процесів безвиїзного (*дистанційного*) нагляду та виїзного інспектування [5].

На підставі аналізу практики дистанційного аудиту у ВАТ "Райффайзенбанк Аваль", саму процедуру, на нашу думку, необхідно доповнити ще одним етапом проведення аудиту додатково до тих трьох етапів, які описує Б.Ф.Усач у книзі "Аудит" [11]. Загалом їх буде чотири:

- > збір інформації та її попередня оцінка на відстані;
- > планування виїзної перевірки;

Класифікація аудиту

Наталія Чабанова

Начальник відділу дистанційного аудиту служби внутрішнього аудиту ВАТ "Райффайзенбанк Аваль". Аспірантка Європейського університету

У квітні 2005 року спільним рішенням спостережної ради та правління АППБ "Аваль" з метою підвищення ефективності діяльності служби внутрішнього аудиту та його якості відділ моніторингу було реорганізовано у відділ дистанційного аудиту даної служби. Це нововведення, стверджує автор статті, сприятиме раціональнішій організації роботи служби внутрішнього аудиту, стало одним із факторів підвищення конкурентоспроможності банку.

➤ збір первинної інформації та її оцінка на місці;

➤ написання звіту (висновків).

Отже, дистанційний аудит проводиться у процесі першого етапу, другий етап визначається за результатами, отриманими на першому етапі.

Слід також зауважити, що для управління процесом оцінки конкурентоспроможності банку рекомендується використовувати структурний підхід. Проведений науковцями експертний аналіз дає змогу встановити ранговий набір таких складових (якостей) [9, с. 93]:

- менеджмент банку;
- інформаційні технології в управлінні банком;
- якість послуг;
- управління ризиками;
- корпоративна культура та рівень компетентності персоналу;
- внутрішній аудит;
- гарантійний сервіс.

Отже, внутрішній аудит є одним із факторів управління банківської установи: спираючись на результати проведених внутрішнім аудитом перевірок, банк розробляє і впроваджує рекомендації стосовно підвищення конкурентоспроможності як певного продукту, так і банку в цілому.

З огляду на зазначене вище можна зробити висновок, що ефективна діяльність внутрішнього аудиту сприяє підвищенню конкурентоспроможності банку, оскільки аудиторів не тільки професійно виконують свої безпосередні функції і завдання, а й удосконалюють організаційний процес, що в подальшому спонукає до ще продуктивнішої роботи і віддачі.

Одним з інструментів поліпшення діяльності банку є створений у його службі внутрішнього аудиту відділ дистанційного аудиту.

ОСНОВНІ ТЕЗИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Необхідність створення дистанційного аудиту в службі внутрішнього аудиту полягає в тому, що, правильно організувавши збір усієї доступної достовірної фінансової і нефінансової інформації та належно її оцінивши, в разі потреби виїзду на місце вже не доведеться витрачати час на з'ясування проблемних напрямів діяльності установи, періодів, протягом яких виникали труднощі, і наслідків такої роботи. Тобто дистанційний аудит дає змогу швидко реагувати на головні недоліки, які слід усунути насамперед.

На основі результатів дистанційного аудиту можна планувати перевірки:

✓ за *періодичністю*: (рік, півріччя, квартал);

✓ за *обсягами вибірки* (частка на пряму перевірки);

✓ за *кількістю аудиторів*, необхідних для проведення аудиту з огляду на заздалегідь визначені періоди, напрямки й обсяги;

✓ за *об'єктами*¹ (підрозділи, дирекції, філії тощо);

✓ за *напрямами діяльності* (кредитні операції, поточні та довгострокові зобов'язання, необоротні активи тощо).

Наголосимо, що, визначаючи об'єкти майбутніх аудиторських перевірок, слід обов'язково враховувати фактори ризику (в тому числі ризик втрати конкурентоспроможності), пов'язані з певними видами діяльності банку [8, с. 42]. При оцінці ризику треба враховувати дані, що надходять із різних джерел. Джерелами інформації є фінансова (статистична, бухгалтерська та інша) і нефінансова звітність (звіти стосовно внутрішнього контролю, менеджменту, роботи служби безпеки банку тощо), звітність, яка відображає результат роботи банку. Для збору, обробки, консолідації такої інформації необхідна автоматизована система, побудована на засади новітніх інформаційних технологій.

У цьому контексті зазначимо, що ВАТ "Райффайзенбанк Аваль" має зведену базу даних з аналітикою щодо договорів, особових рахунків, клієнтів, розрахункових документів. Послугуючись нею, наші спеціалісти щодня аналізують результати роботи банку за попередній робочий день: стосовно банківських продуктів, клієнтів, у розрізі обласних дирекцій/філій тощо.

У банку приділяють також належну увагу впровадженню новітніх технологій. Наприклад, застосувавши Bankmaster_RS, у режимі онлайн із центрального офісу можна здійснювати внутрішній контроль за діяльністю всіх 1400 відділень, відкритих банком в Україні. Отримана з баз даних інформація аналізується відділом дистанційного аудиту за її видами (попередня, експертна, рейтингова, структурна тощо) з використанням різних методів (групування, порівняння, коефіцієнтів, індексів, абсолютних та відносних різниць, горизонтального, вертикального, системного, дотримання зовнішніх і внутрішніх нормативів і лімітів).

Принагідно зазначимо, що метод аудиторської діяльності сформувався в системі прикладних економічних

¹ За наявності великої системи підпорядкованих підрозділів практикують планування перевірок за об'єктами і напрямами їх діяльності.

наук, він характеризується використанням загальнонаукових методів дослідження, що ґрунтуються на філософських принципах [11]. Метод (від гр. *methodos* — дослідження) — це впорядкований певним чином дії, за допомогою яких досліджуються об'єкти, шляхи наукового пізнання і встановлення істини. Так, при оцінці діяльності банку можна застосовувати індексний метод, широко використовуваний як у статистиці, так і при вивченні ділової активності комерційних банків.

Індексний метод аналізу застосовується для дослідження в динаміці економічних явищ, які формуються під впливом кількох факторів, кожен із котрих схильний до змін. Класичним прикладом об'єкта аналізу даним методом є активно-пасивні операції банку. Тобто можна з'ясувати залежність динаміки фактичної ставки портфеля від зміни двох факторів: структури і відсоткової ставки. Інструментами визначення залежності в даному разі є індекси ризику [6, с. 173—177], а саме:

- індекс ризику фіксованого складу або індекс ризику, спричиненого зміною фактичної відсоткової ставки, визначається за формулою:

$$I_r^{ф.с.} = \frac{\sum r_1 d_1}{\sum r_0 d_1};$$

$$\Delta_2 = \sum r_1 d_1 - \sum r_0 d_1;$$

- індекс ризику структурних зрушень або індекс ризику, спричиненого зміною структури (частки):

$$I_r^{стр.зр.} = \frac{\sum r_0 d_1}{\sum r_0 d_0};$$

$$\Delta_2 = \sum r_0 d_1 - \sum r_0 d_0.$$

Для побудови індексів використовується правило побудови агрегатних індексів, обґрунтоване у загальній теорії статистики: якісні (інтенсивні) елементи (фактори), які входять у формулу, фіксуються на рівні базового періоду, кількісні елементи — на рівні звітного. Різниця між чисельником і знаменником агрегатного індексу свідчить, який конкретний вплив на загальний результат справили той чи інший фактор.

Взаємозв'язок зазначених показників такий:

- між індексами — мультиплікативний:

$$I_{з.с.} = I_{ф.с.} \times I_{стр.зр.};$$

- між абсолютними змінами — адитивний:

$$\Delta_1 = \Delta_2 \times \Delta_3.$$

Результати аналізу можуть свідчити про позитивні або негативні результати роботи банку, спрямовані на змен-

Таблиця 1. Залежність динаміки фактичної процентної ставки кредитно-інвестиційного портфеля від зміни його структури і процентної ставки

Показники	Фактична процентна ставка на початок періоду	Фактична процентна ставка на кінець періоду	Частка коштів клієнтів на початок періоду, відсотки	Частка коштів клієнтів на кінець періоду, відсотки	$r_1 - I$ кв. 2005 р. $r_0 - IV$ кв. 2004 р.	Індекс ризику внаслідок зміни фактичної процентної ставки	Індекс ризику внаслідок зміни структури (її частки)
	r_0	r_1	d_0	d_1	$r_1 - r_0 = I_r^{ф.ст.} + I_r^{стр.зр.}$	$I_r^{ф.ст.}$	$I_r^{стр.зр.}$
Кредитна заборгованість клієнтів	15.43	16.45	99.9	99.8		1.01	0.00
Кредитна заборгованість юридичних осіб	16.03	17.51	72.1	70.8		1.05	-0.21
Кредитна заборгованість фізичних осіб	13.88	13.85	27.7	29.1		-0.01	0.18
Цінні папери	6.85	6.86	0.1	0.2		0.00	0.00
Кредитно-інвестиційний портфель	15.42	16.43	100.0	100.0	1.01	1.01	0.00

Таблиця 2. Залежність динаміки коштів клієнтів від зміни їх структури і процентної ставки

Показники	Фактична процентна ставка на початок періоду	Фактична процентна ставка на кінець періоду	Частка коштів клієнтів на початок періоду, відсотки	Частка коштів клієнтів на кінець періоду, відсотки	$r_1 - I$ кв. 2005 р. $r_0 - IV$ кв. 2004 р.	Індекс ризику внаслідок зміни фактичної процентної ставки	Індекс ризику внаслідок зміни структури (її частки)
	r_0	r_1	d_0	d_1	$r_1 - r_0 = I_r^{ф.ст.} + I_r^{стр.зр.}$	$I_r^{ф.ст.}$	$I_r^{стр.зр.}$
Бюджетні кошти	0.39	0.31	5.2	6.6		-0.01	0.01
Поточні кошти юридичних осіб	1.32	1.72	33.6	26.8		0.11	-0.09
Поточні кошти фізичних осіб	6.17	6.22	23.8	22.4		0.01	-0.08
Строкові кошти юридичних осіб	9.39	11.33	2.0	2.1		0.04	0.01
Строкові кошти фізичних осіб	10.23	11.22	40,7	42.1		0.42	0.14
Клієнтські ресурси	5.95	6.83	100.0	100.0	0.88	0.57	-0.01

шення або збільшення рівня ризику. Скажімо, аналізуючи діяльність банку А, ми хочемо дізнатися, за рахунок яких чинників зросла дохідність його кредитно-інвестиційного портфеля у I кварталі 2005 року на 1 процентний пункт, а вартість клієнтських ресурсів — на 0.9 процентного пункту.

Результати розрахунків, наведені в таблицях 1 і 2, свідчать, що кредитно-інвестиційний портфель банку А поліпшився за рахунок збільшення відсоткової ставки за кредитами, наданими юридичним особам. Окрім того, бачимо, що частка даного портфеля зменшилася, але це не вплинуло на його дохідність.

Аналіз клієнтських ресурсів свідчить, що їх вартість збільшилася за рахунок зростання фактичної відсоткової ставки небюджетних ресурсів, особливо строкових коштів фізичних осіб.

Формули для таких розрахунків вводяться в MS Excel, для наглядності і зручності формується таблиця.

ВИСНОВКИ, ПРОПОЗИЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Сказане вище переконує у необхідності створення дистанційного аудиту в банку з метою попередньої оцінки діяльності його підрозділів, ви-

явлення й аналізу властивих їм ризиків. Крім того, відділ дистанційного аудиту забезпечить інші підрозділи служби внутрішнього аудиту інформацією щодо діяльності структурних одиниць банку та їх поточного фінансового стану, мінімізуючи час і трудові ресурси.

Назвемо основні завдання дистанційного аудиту:

- > збір та аналіз необхідної інформації, подання її у зручному вигляді для підготовки аудиторських перевірок;
- > формування (написання) звітів, необхідних для планування графіків перевірок, визначення обсягів робіт, навантаження аудиторів та їх необхідної кількості, виявлення об'єктів, що потребують особливої уваги та потенційно є носіями найбільшого ризику;
- > присвоєння аудиторського рейтингу балансовому підрозділу банку.

З огляду на це дистанційний аудит можна виділити як окремий вид внутрішнього аудиту банку, котрий тісно співпрацює з іншими підрозділами служби внутрішнього аудиту, забезпечуючи неупереджену, попередню та об'єктивну експертну оцінку діяльності структурних одиниць, проведеної на відстані, і ґрунтовану на всій наявній достовірній інформації.

Виділивши дистанційний аудит як окрему необхідну складову внутрішнього аудиту, менеджмент банку полег-

шить роботу виїзному аудиту і частково вирішить проблемні питання організації процесу внутрішнього аудиту. Часті виїзди на перевірки — річ проблематична, а дистанційний аудит за наявності відповідної бази даних (її регулярного поповнення й автоматизації аналізу) можна проводити систематично, що для менеджменту є зручним інструментом управління установою. □

Література

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 р. № 2121-III зі змінами та доповненнями.
2. Інструкція “Про порядок регулювання діяльності банків в Україні”, затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368 зі змінами та доповненнями.
3. Положення “Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України”, затверджене постановою Правління НБУ від 20.03.1998 р. № 114 зі змінами та доповненнями.
4. Методичні вказівки “Щодо застосування стандартів внутрішнього аудиту в банках України”, затверджені постановою Правління НБУ від 20.07.1999 р. № 358 зі змінами та доповненнями.
5. Стратегія розвитку банківської системи України на 2006–2010 роки (проект).

6. Аналіз діяльності комерційного банку: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю "Банківський менеджмент" / За ред. проф. Ф.Ф.Бутиця та проф. А.М.Герасимовича. — Житомир: ПП "Рута", 2001. — 384 с.

7. Облік та аудит у комерційних банках / А.М.Герасимович, Т.В.Кривов'яз, О.А.Мазур та ін.; За редакцією д-ра екон. наук, проф. А.М.Герасимовича. — Львів: Видавництво "Фенікс", 1999. — 512 с.

8. Посібник для внутрішніх аудиторів банківських установ України / С.М.Губенко, О.П.Мозкова; За редакцією О.І.Кіреєва. — Харків: Видавництво "Штрих", 2000. — 359 с.

9. Федулова Л.І., Волощук І.П. Управління конкурентоспроможністю банків в умовах трансформаційної економіки: Монографія. — К.: Наук. світ, 2002. — 301 с. — Бібліографія: С. 269—286.

10. <http://library.if.ua/books/13.html>. — "Аудит" / За редакцією В.Я.Савченка.

11. <http://www.enbv.narod.ru/text/Econom/audit/index.html>. — "Аудит" / За редакцією Б.Ф.Усача.

12. <http://ebk.net.ua/Book/FPravo/index.htm>. — "Фінансовий контроль" / За редакцією О.П.Орлюк.

З перших вуст /

Об'єднавча місія

**Галина
Оліфер**

Генеральний директор Асоціації "Український кредитно-банківський союз"

Асоціації "Український кредитно-банківський союз" виповнюється 13 років. Дата не ювілейна, але знакова, адже УКБС за цей час став помітним учасником не лише фінансово-банківського процесу, а й суспільного життя держави. Ми попросили генерального директора Асоціації "УКБС" Галину Оліфер розповісти про діяльність установи.

Асоціація "Український кредитно-банківський союз" робить значний внесок у процес становлення фінансової системи держави. Вона завжди керується принципами верховенства права, законності, приділяє належну увагу міжнародній практиці та світовому досвіду. Першочерговими завданнями асоціації є захист законних прав та інтересів банків і їх клієнтів, надання правової допомоги, координація зусиль членів організації при вирішенні актуальних проблем розвитку.

Попередня назва нашої асоціації — "Київський банківський союз", адже створювалася вона як об'єднання фінансових установ Києва та Київської області. Однак досить швидко її діяльність переросла ці рамки: прийшло розуміння необхідності активізувати діяльність учасників — більшість проблем можна було вирішити лише на законодавчому рівні, цілеспрямовано сприяючи створенню цивілізованих правових засад, які б гарантували стабільний розвиток банківської системи України.

Особливо похвальною робота асоціації починаючи з 2001 року, коли її очолив заслужений юрист України, народний депутат трьох скликань Леонід Черновецький.

До нас усе частіше зверталися фінансові установи з інших регіонів, навіть із таких потужних, як Дніпропетровщина, Донеччина, Львівщина, Харківщина, Крим. Об'єднання вийшло за рамки регіонального, і статус де-факто було закріплено де-юре: змінилася не тільки назва на "Український кредитно-банківський союз", а й алгоритм діяльності об'єднання.

За роки роботи ряди членів асоціації зросли майже вчетверо, і нині до складу УКБС входить 90 вітчизняних і міжнародних фінансово-кредитних установ та представництв.

Український кредитно-банківський союз відомий своєю принциповістю і не поступливістю у відстоюванні інтересів банків та їх клієнтів. Така позиція асоціації дає реальну користь суспільству. Так, НБУ, відзначивши

зусилля, "спрямовані на підготовку проектів нормативно-правових актів України з урахуванням світового досвіду та новітніх тенденцій, якісне проведення наукової та аналітичної експертизи", ще в 2002 році уклав з нашою асоціацією договір про наміри щодо співробітництва. А 2003 року УКБС ініціював підписання угоди про співробітництво банківського співтовариства із Державною податковою адміністрацією. Наше об'єднання активно співпрацює з профільними комітетами Верховної Ради, Національним банком України, Державною податковою адміністрацією України щодо вдосконалення вітчизняного банківського законодавства України, активно ініціює розгляд та вирішення проблемних питань банківської діяльності на всіх рівнях влади.

Співпраця з банківськими об'єднаннями інших країн у складі Міжнародної координаційної ради банківських асоціацій країн СНД, Центральної та Східної Європи сприяє впровадженню новітніх фінансово-банківських технологій, інтеграції України до міжнародних ринків.

Авторитет будь-якої організації міцніє завдяки її доробку. Асоціація "УКБС" чимало зробила для скасування практики безакцептного списання коштів з рахунків підприємств, для відміни обмежень щодо готівкових переказів у нашій державі. Локальними, але не менш важливими для суспільства, є законодавчі акти стосовно посилення захисту банківської таємниці, поліпшення умов використання платіжних карток та підвищення рівня безготівкових платежів. Жодне важливе рішення щодо нормативних актів НБУ не приймається без нашої експертизи.

Тринадцять років з дня заснування асоціації пролетіли дуже швидко. Як уже мовилося, ми досягли успіху, але вважаємо, що стоїмо лише на початку шляху і попереду в нас неабиякі перспективи. □

НСМЕП: огляд розвитку у 2006 році

Продовжуємо започатковану торік публікацію щоквартальних оглядів розвитку Національної системи масових електронних платежів. Цей огляд присвячено підсумкам роботи та динаміці розвитку системи в 2006 році.

У четвертому кварталі 2006 року відбулися такі важливі для Національної системи масових електронних платежів події:

- ◆ Національний банк України розпорядженням № 592 від 07.12.2006 року затвердив "План-графік виконання Національним банком України заходів, здійснення яких передбачено Концепцією поширення безготівкових розрахунків з використанням спеціальних платіжних засобів". У цьому документі заплановано поширення використання платіжних карток НСМЕП у різних сферах безготівкових розрахунків в Україні, включаючи і соціальну;

- ◆ платіжною організацією НСМЕП підписано договори на вступ до цієї системи з банками ЗАТ АКБ "Львів", ВАТ "Електрон-банк" (обидва — м. Львів) та АКБ "Юнекс" (м. Київ);

- ◆ платіжною організацією НСМЕП надано дозвіл на вступ до НСМЕП банкам ВАТ "Фінекс-банк" (м. Київ) та АБ "Факторіал-банк" (м. Харків);

- ◆ платіжною організацією НСМЕП надано дозвіл на вступ до НСМЕП ТОВ СНВФ "АРГУС" (м. Харків) з виконанням функцій технічного еквайра;

- ◆ проведено тестування і надано дозвіл на роботу у міжбанківському режимі АБ "Південний" (м. Одеса) та ВАТ АБ "Столичний" (м. Суми);

- ◆ Національним банком України проведено практичну конференцію "Національна система масових електронних платежів. Новітні технології для реалізації державних і корпоративних програм і проектів".

На кінець четвертого кварталу 2006 року у складі НСМЕП налічувалося: 28 банків — юридичних осіб, головний процесинговий центр НСМЕП із функціями регіонального процесингового центру (надалі — РПЦ) для банків київського регіону, РПЦ харківського регіону, "Універсальний процесинг",

що виконує функції банківського процесингового центру з використанням нового елемента НСМЕП — АКЗ з делегуванням повноважень. Підготовлено до підключення до цієї структури процесинговий центр обробки мобільних платежів — "ЦОМП".

Така схема побудови процесингу НСМЕП із використанням розподіленого принципу процесингу та можливість роботи карток НСМЕП в оф-лайновому режимі практично довела високу живучість системи при різноманітних випадках збоїв чи відмовах працездатності обладнання на різних рівнях, включаючи і телекомунікаційний. За весь період роботи НСМЕП, починаючи з 2002 року, не було жодного випадку повної зупинки системи або масової відмови в обслуговуванні клієнтів, до того ж попередньо завантажений "чек" або "гаманець" карток НСМЕП завжди давав клієнту можливість провести фінансову операцію на працюючому термінальному обладнанні.

Як свідчить статистика, з кожним роком відносна кількість операцій в оф-лайновому режимі у загальному обороті карток НСМЕП постійно зростає. Не менш важливими показниками такої побудови процесингу є дуже висока обчислювальна потужність системи завдяки паралельно працюючим на різних рівнях обчислювальним засобам.

За даними ГПЦ НСМЕП, усього на кінець четвертого кварталу 2006 року було емітовано 1 мільйон 389 тис. 431 шт. карток НСМЕП; всього працювало 3 195 одиниць банкоматно-термінального обладнання з логотипом НСМЕП. Одночасно зі збільшенням кількості одиниць обладнання НСМЕП постійно зростають і сервісні можливості інфраструктури системи електронних платежів. Постійно поширюється географічна карта розташування обладнання НСМЕП, що одно-

часно може обслуговувати картки цієї системи і міжнародні картки. За даними провідних банків — лідерів Національної системи масових електронних платежів, власники її карток мають змогу: виконувати платежі за комунальні послуги, користуватися знижками у торговельних мережах та в разі необхідності — при бронюванні місць і оплаті за проживання в готелі, брати участь у різноманітних акціях банків — членів НСМЕП, працювати з мережею надання internet-послуг (<http://www.interplat.com.ua/cust/index.html>), <http://www.bookshop.ua/>, <http://imex.odessa.ua/>). Найближчим часом до цього платіжного сервісу буде додана можливість використання для розрахунків мобільного телефону.

За підсумками четвертого кварталу 2006 року обсяг загальних оборотів за операціями з картками НСМЕП становив близько 4 млрд. грн., що є рекордним квартальним показником за весь період роботи НСМЕП. Для порівняння: обсяг оборотів у четвертому кварталі 2005 року становив 2.8 млрд. грн. Сума загальних річних оборотів НСМЕП у 2006 році сягнула 12.5 млрд. грн., тоді як у 2005 році становила 9.7 млрд. грн. Сума міжбанківських оборотів НСМЕП за четвертий квартал 2006 року досягла більше 44 млн. грн. Загальна сума річних показників 2006 року за міжбанківськими оборотами НСМЕП становила 1 68.7 млн. грн., що також є рекордним показником (вона перевищила річний показник (1 15.6 млн. грн.) 2005 року. Щоденні показники оборотів за операціями з картками НСМЕП у 2006 році становили близько 50 млн. грн. за день із піковими значеннями 100—120 млн. грн., з особливим зростанням наприкінці року. Увазі читачів журналу "Вісник Національного банку України" пропонуються статистичні дані динаміки роботи НСМЕП, які формуються в ГПЦ НСМЕП у вигляді графіків і таблиць.

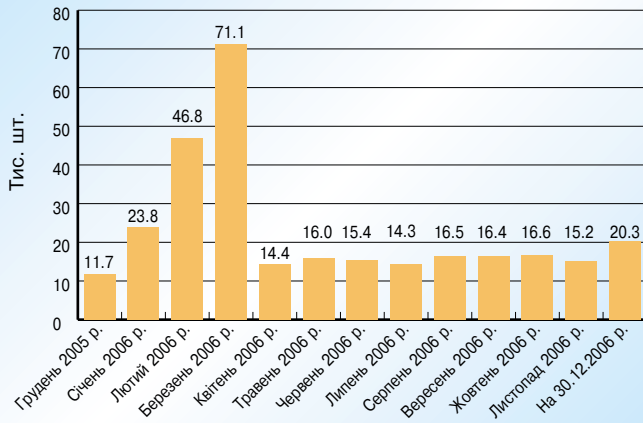
Національна система масових електронних платежів	
Головний процесинговий центр	
	За станом на 30.12.2006 р.
Емітовано карток	1 389 431 шт.
Встановлено терміналів	3 195 шт.
Наростаючі обороти НСМЕП	33 524 783 539 грн.
Міжбанківські наростаючі обороти	397 946 646 грн.

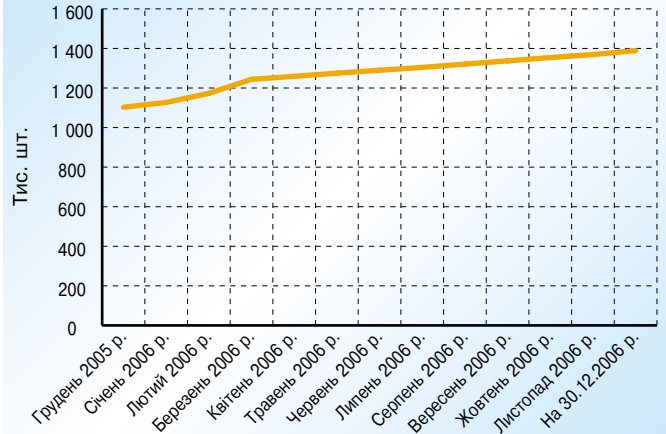
Віктор Берніков,

начальник головного процесингового центру Національної системи масових електронних платежів Центральної розрахункової палати Національного банку України.

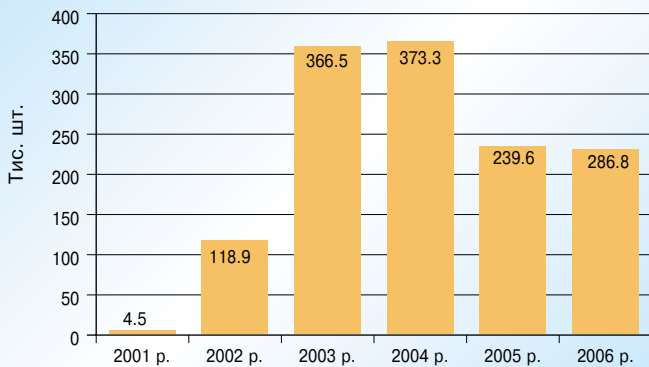
Емісія карток НСМЕП по місяцях

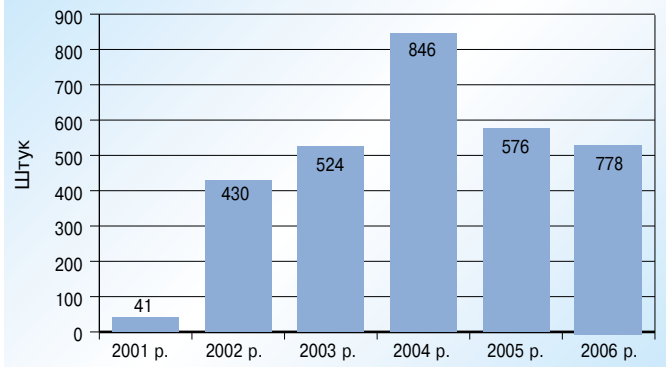
Динаміка зростання карток НСМЕП

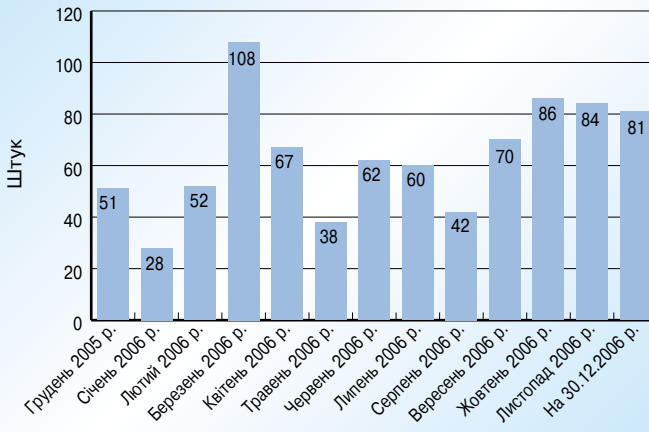
Емісія карток НСМЕП по роках

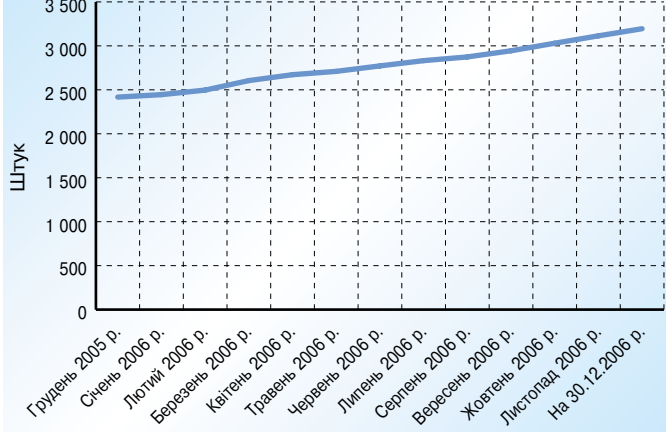
Динаміка введення в дію терміналів НСМЕП по роках

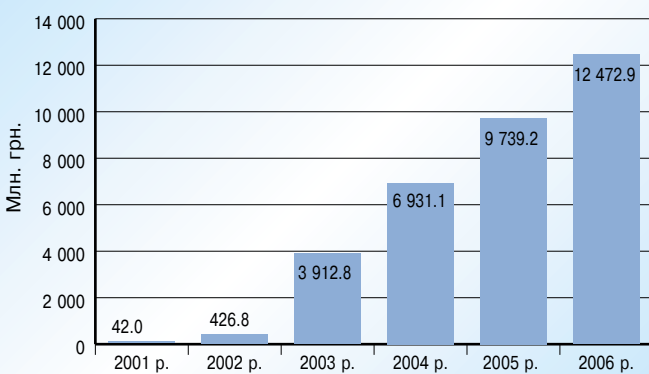
Динаміка зростання кількості терміналів НСМЕП по місяцях

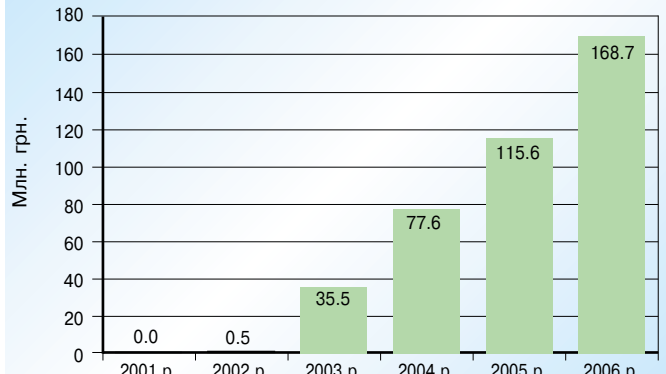
Динаміка зростання кількості терміналів НСМЕП

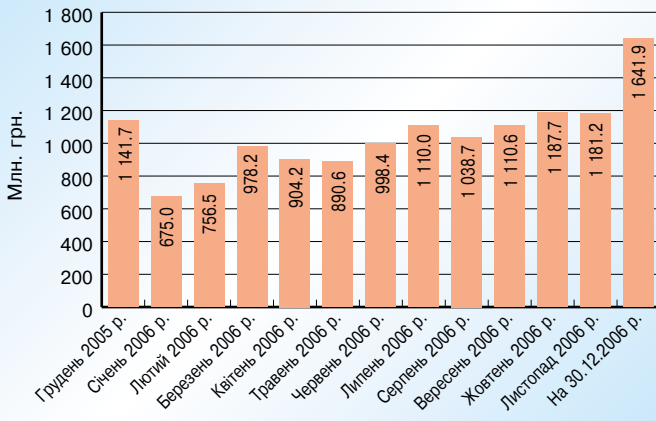
Річні обороти НСМЕП

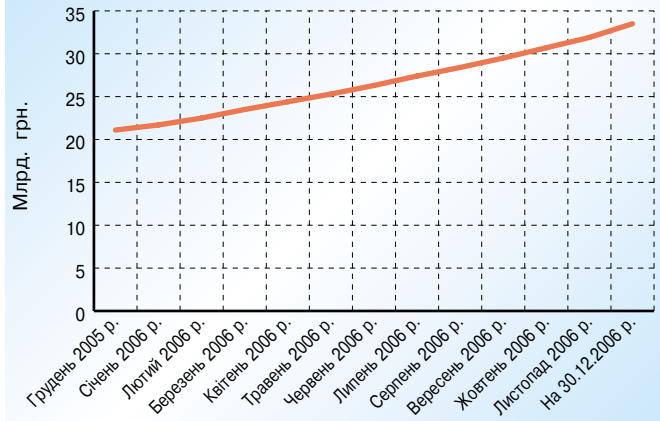
Річні міжбанківські обороти НСМЕП

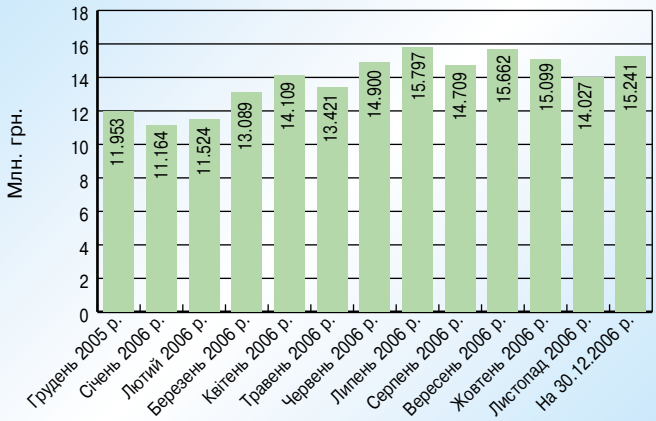
Обороти НСМЕП по місяцях

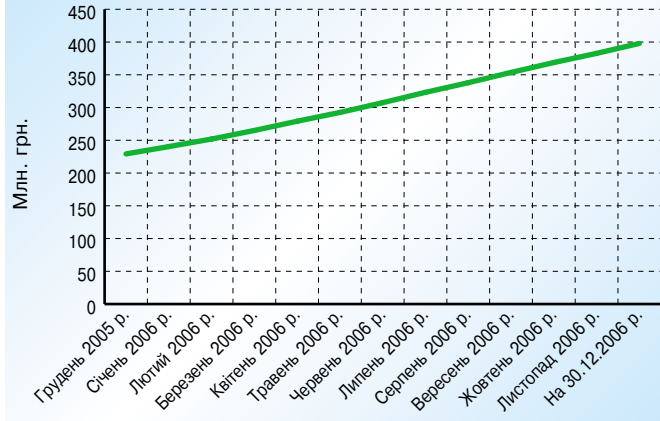
Динаміка зростання оборотів НСМЕП

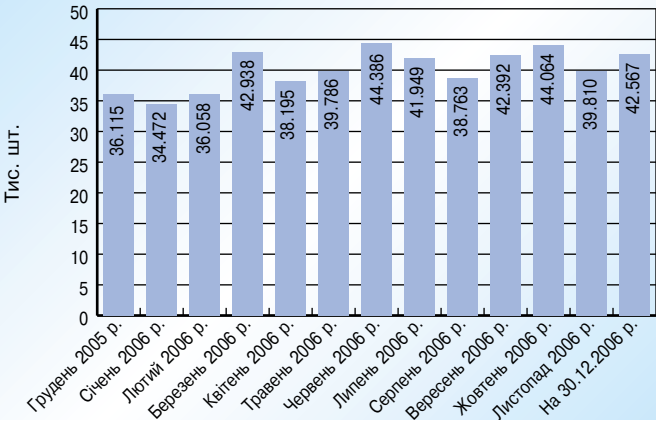
Міжбанківські обороти НСМЕП по місяцях

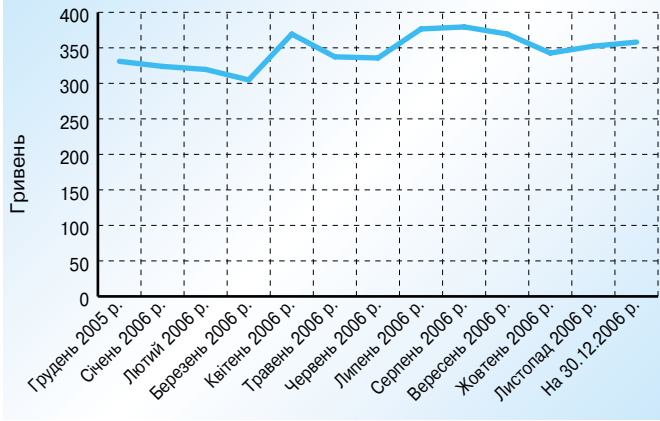
Міжбанківські наростаючі обороти

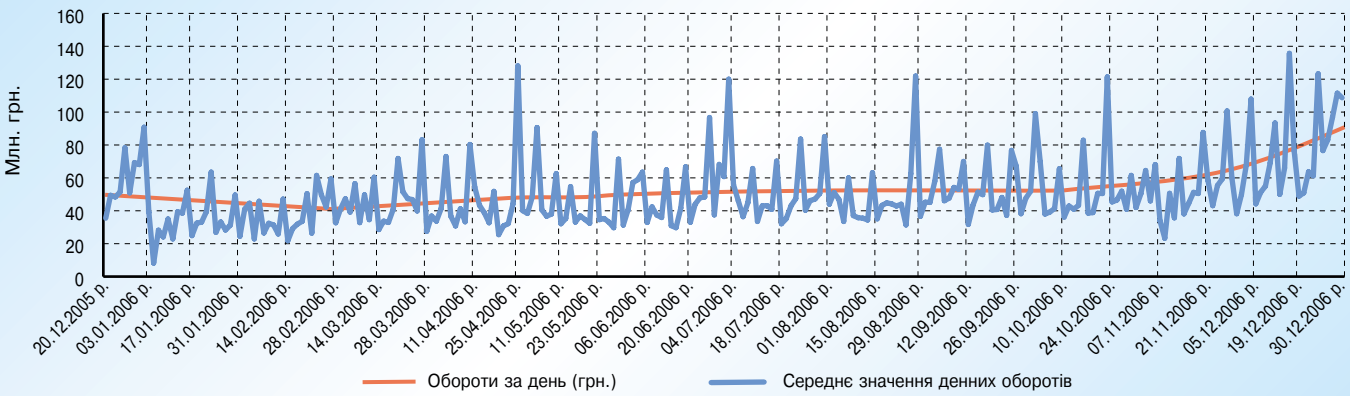
Кількість міжбанківських операцій

Середня сума однієї операції

Динаміка денних оборотів за картками НСМЕП у 2005–2006 рр.

**Тарас
Савченко**

Аспірант, старший викладач кафедри банківської справи Української академії банківської справи Національного банку України

Останнім часом в Україні спостерігається підвищений науковий інтерес до проблематики трансфертного ціноутворення. Цим інструментом фінансового менеджменту вже понад 70 років послуговуються в економічно розвинутих країнах, а от вітчизняні банки почали використовувати трансфертні ціни не більше 5–7 років тому.

У статті наводяться результати дослідження практики трансфертного ціноутворення в банках України, яке у квітні 2006 року проводилося шляхом анкетування найбільших, великих та середніх банків. За результатами дослідження вивчено такі аспекти функціонування системи трансфертного ціноутворення: ступінь поширення, мета використання, параметри впровадження, особливості методики, результати застосування, фактори впливу на ефективність.

Практика трансфертного ціноутворення в банках України

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

Наукове дослідження інструментів фінансового менеджменту передбачає вивчення практики їх запровадження. У статті розкрито особливості практичного застосування в банках України відносно нового інструменту внутрішнього фінансового менеджменту — трансфертного ціноутворення.

У російській [1, с. 1180] та українській [4, с. 683] довідково-енциклопедичній літературі економічного спрямування дається визначення терміна “трансфертна (внутрішньорічова) ціна” як ціна, що використовується в розрахунках між структурними підрозділами фірми (корпорації). В англійській літературі для позначення трансфертних цін в основному використовується термін “transfer price” та інколи — його аналоги: “transfer costs” та “fund transfer price”. У перекладі 4-го англійського видання фінансово-інвестиційного словника [3, с. 537] дається ідентичне дослідженням вище визначення, але наголошується на можливості застосування даного типу цін лише за умови виділення центрів прибутку організації (profit center).

Трансфертні ціни почали використовуватися за децентралізації управління у промислових фірмах США та Західної Європи в 20–30-ті роки ХХ ст. [4, с. 683]. Однією з перших запровадила цей тип цін американська автомобільна компанія “Дженерал моторс”. Удосконалення форм консолідації капіталу, розвиток корпоративного законодавства та телекомунікаційних технологій сприяли створенню транснаціональних корпорацій та, як наслідок, розвитку трансфертного ціноутворення.

У вітчизняній науковій літературі не вдалося знайти праць, присвячених практиці трансфертного ціноутворення. Її дослідженням перманентно займаються вчені зарубіжних країн. Зокрема американські та західноєвропейські науковці Танг (Roger Y.W.Tang), Волтер (С.К.Walter) та Раймонд (R.H.Raymond)

у 1979 році [12]; Танг (Roger Y.W.Tang) у 1990-му [13]; Друпі (Drury С.), Браун (Braund S.), Осборн (Osborne Р.) та Тейлес (Tayles М.) у 1992 році [11] вивчали практику трансфертного ціноутворення в економічно розвинутих країнах світу. Результати зазначених вище наукових праць використано нами для порівняння практики трансфертного ціноутворення в Україні та у високорозвинутих країнах із ринковою економікою.

У цій статті автор представляє та аналізує результати наукового дослідження застосування даного інструменту в банках України.

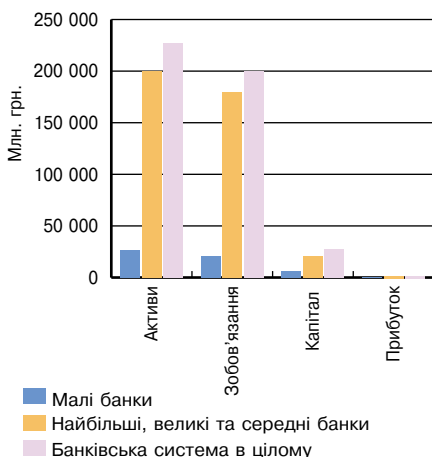
ТЕХНІКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

У квітні 2006 року нами було проведено відповідне дослідження, яке проходило шляхом анкетування найбільших (12), великих (15) та середніх (28) вітчизняних банків за класифікацією Національного банку України. Отже, об'єктом дослідження стали 55 банків, що становить 33.3% від загальної кількості банків, які за станом на 01.04.2006 року мали ліцензію Національного банку України на проведення банківських операцій. Інформацію, що характеризує параметри діяльності групи досліджуваних банків, наведено на графіку 1.

Частка найбільших, великих та середніх банків у активах та зобов'язаннях по банківській системі України за станом на 01.04.2006 р. становила відповідно 88% та 90%. Капітал цієї групи банків за результатами першого кварталу 2006 року становив 76% сукупного капіталу банківської системи. Банки, котрі стали об'єктом дослідження, за перший квартал отримали 759 млн. грн. прибутку, що становить 99% загальної прибутку банківської системи.

Приблизно на такому ж рівні знаходилися інші балансові показники діяльності даної групи банків. Отже, з огляду на частку ринку банківських продуктів, які надають включені у дослідження банки, вибірку можна вважати репрезентативною. У дослідження не увійшли малі

Графік 1. Основні балансові показники діяльності банків за станом на 01.04.2006 р.

Джерело: сайт Національного банку України.

банки, котрі не мають розгалуженої мережі філій та відділень і, як наслідок, позбавлені децентралізованої структури управління банком, що, у свою чергу, може вплинути на ефективність системи трансфертного ціноутворення. Питання доцільності запровадження її у малих банках залишається дискусійним.

Як зазначалося, дослідження проводилися шляхом анкетування, бланк анкети публікуємо нижче. Анкети банкам направлялися поштою і дублювалися електронними листами. Відповіді надійшли від 16 банків, що становить 29% від загальної кількості включених у дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Визначення ступеня поширення системи трансфертного ціноутворення

Спершу ми дослідили ступінь поширення системи трансфертного ціноутворення серед вітчизняних банків. Представники шістьох із них повідомили, що на даний момент не використовують систему трансфертного ціноутворення, але найближчим часом планують її запровадити. У десятих з опитаних банків така система є і діє, але лише в одному вона використовується більше п'яти років. Характеристику використання трансфертного ціноутворення різними за величиною банками наведено у таблиці 1.

Аналізуючи дані, наведені у таблиці 1, можна зробити висновок щодо поширення методів трансфертного ціноутворення у банківській системі України в цілому та у певних групах банків зокрема. Проаналізуємо спочатку застосування цієї системи банками, які надіслали

Таблиця 1. Ступінь використання методів трансфертного ціноутворення різними за величиною банками

Група банків	Кількість банків у групі	У т. ч. надіслали відповідь		Із них використовують систему трансфертного ціноутворення	
		Кількість банків	Частка, %	Кількість банків	Частка, %
Найбільші банки	12	3	25	3	25
Великі банки	15	5	33	3	20
Середні банки	28	8	29	4	14
Усього	55	16	29	10	18

відповіді на анкету.

Найчастіше до трансфертних цін вдаються у найбільших та великих банках — серед них частка банків, котрі використовують дану методику (зазначили даний факт в анкеті), становить відповідно 25% та 20%. Менш популярний такий інструмент фінансового менеджменту у середніх банках: лише 14% із них зазначили його наявність. Наведені результати підтверджуються даними щодо співвідношення банків, які запровадили в себе систему трансфертного ціноутворення і ті, які не зробили цього. Серед найбільших банків усі установи, котрі взяли участь у дослідженні, використовують трансфертні ціни. Серед великих банків на два, що використовують трансфертні ціни, припадає один, що цього не робить, а в середніх банків таке співвідношення становить один до одного.

Взявши за основу зазначені вище результати дослідження, екстраполюємо їх на всю сукупність банків, котрі стали об'єктом дослідження. Отже, серед найбільших банків усі 12, швидше за все, використовують систему трансфертного ціноутворення, у групі великих банків приблизно 9 із 15 використовують трансфертні ціни, у групі середніх його запровадили близько 14 із 28 установ.

Таким чином, серед найбільших, великих та середніх банків приблизно 35 банків (або близько 64%) використовують трансфертні ціни для підвищення якості внутрішнього фінансового менеджменту. Крім того, наведені результати дослідження дають змогу зробити висновок про пряму залежність між величиною активів банку та використанням трансфертних цін.

На жаль, у нас відсутня інформація щодо використання трансфертних цін у зарубіжних банківських установах, але, беручи до уваги результати дослідження практики трансфертного ціноутворення серед найбільших промислових корпорацій США, проведеного Рожером Тангом (Roger Y.W.Tang) у 1990 році [13], можна дійти висновку щодо більш актив-

ного застосування трансфертного ціноутворення в економічно розвинутих країнах. У дослідженні взяло участь 143 компанії, 132 з них (або 92%) зазначили, що використовують трансфертне ціноутворення, причому більшість респондентів застосовує кілька методів трансфертного ціноутворення. Решта корпорацій цього не робить через незначний внутріфірмовий товарообіг.

Дослідження мети використання трансфертних цін

Наступним в анкеті було запитання щодо мети запровадження системи трансфертного ціноутворення. Абсолютна більшість банків (8 із 10, або 80%) запровадила систему трансфертного ціноутворення з метою аналізу, оцінки та регулювання діяльності усіх центрів прибутку (відповідальності) банку. Лише представники двох банків продемонстрували інше бачення мети запровадження системи трансфертного ціноутворення. У першому зазначили, що трансфертні ціни використовуються для аналізу, оцінки та регулювання діяльності не лише центрів фінансової відповідальності банку, а також для оцінки банківських продуктів. У другому банку метою запровадження цієї системи названо розподіл процентного прибутку між головним офісом та філіями. Отже, можна сказати що вітчизняні банки запроваджують систему трансфертного ціноутворення з метою управління центрами прибутку (відповідальності) банківської установи, два відмінних варіанти — це приклад розширеного або звуженого трактування наведеного вище формулювання.

Аналіз факторів впровадження системи трансфертного ціноутворення

Далі респондентам пропонувалося визначитися зі ступенем впливу зазначених в анкеті факторів на впровадження системи трансфертного ціноутворення,

проставивши бали від 1 (найменш впливовий) до 10 (найбільш впливовий). Результати розподілу балів за факторами, що впливають на впровадження системи трансфертного ціноутворення, наведено на графіку 2.

Отже, найважливішими факторами впливу на впровадження системи трансфертного ціноутворення у банку є: наявність ефективного управлінського обліку (91 бал), бажання керівництва запроваджувати нові (інноваційні) інструменти фінансового менеджменту (75 балів), стратегія розвитку банку (63 бали), а також організаційна структура та повноваження казначейства банку (59 балів). На думку респондентів, найменше впливають на запровадження системи трансфертного ціноутворення модель коррахунків банку у СЕП та наявність у складі акціонерів банку закордонних інвесторів (відповідно 19 та 24 бали).

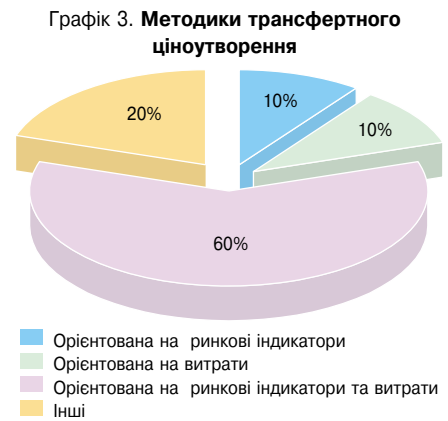
Необхідно підкреслити неоднозначну оцінку представниками банків таких факторів, як нормативно-правове регулювання трансфертного ціноутворення з боку НБУ або інших державних органів (30 балів), а також кількість відділень та філій (45 балів). За даними факторами спостерігається найбільша дисперсія оцінок від 0 до 10 балів. Причину значної розбіжності думок щодо важливості кількості філій та відділень банку однозначно пояснити важко, тоді як розбіжність думок щодо важливості нормативно-правового регулювання трансфертного ціноутворення пояснюється беззаперечною важливістю даного фактора у теоретичній площині, але абсолютною відсутністю його впливу у практичному аспекті. Як відомо, в українському законодавстві немає спеціальних нормативно-правових актів

щодо регулювання трансфертного ціноутворення взагалі та регулювання трансфертних цін у банківській системі зокрема [7].

Дослідження особливостей методики розрахунку трансфертних цін

У такий спосіб вивчалася одне з найважливіших питань запровадження системи трансфертного ціноутворення — орієнтації методики розрахунку трансфертних цін. Більшість науковців у своїх працях виділяє три основні орієнтири розрахунку трансфертних цін: внутрішні витрати компанії, ціни на зовнішніх ринках та ціни, встановлені на основі переговорів керівників структурних підрозділів компанії [2]. Проаналізувавши наукові праці з питань практики трансфертного ціноутворення в українських [5; 9] та російських банках [6; 8], ми зробили припущення щодо можливості орієнтації банків України на синтез методик, які спираються на ринкові індикатори та внутрішні витрати. Отже, в анкеті пропонувалося вибрати стратегічний орієнтир методики трансфертного ціноутворення серед таких трьох варіантів: витрати, ринкові ціни, ринкові ціни та витрати або зазначити власний варіант. Результати дослідження щодо особливостей методів трансфертного ціноутворення відображено на графіку 3.

Абсолютна більшість представників банківських установ (6 відповідей, або 60%) зазначила, що при розрахунку трансфертних цін орієнтується як на внутрішні витрати, так і на зовнішні ринкові ціни. Отже, нами була підтверджена гіпотеза щодо переважаючої орієнтації

українських банків у ході розрахунку трансфертних цін одночасно на витрати і ринкові ціни. Дане припущення у явній або латентній формі також висловлювалося іншими дослідниками [5; 9].

Більшість науковців сходиться на думці, що найефективнішою є система трансфертного ціноутворення, орієнтована на ринкові ціни, але специфіка вітчизняного ринку банківських продуктів полягає у відсутності цілого ряду активних фінансових ринків, інформація з яких може слугувати орієнтиром для трансфертних цін. Отже, більшість вітчизняних банків доповнює інформацію із зовнішніх ринків даними щодо внутрішніх витрат.

Лише один банк (10% відповідей) використовує систему трансфертного ціноутворення, орієнтовану виключно на ринкові ціни, і стільки ж — систему трансфертних цін, орієнтовану на витрати. Представники двох банків (20% відповідей) зазначили, що використовують іншу методику трансфертного ціноутворення: один із них підтвердив, що банк обрав методику, орієнтовану на ринкові індикатори, внутрібанківські ставки дохідності і вартості ресурсів; другий зазначив, що в цьому контексті надає перевагу ринковим індикаторам та спреду. З певною мірою припущення дані методики можна вважати варіантами методики трансфертного ціноутворення, орієнтованою на ринкові індикатори та внутрішні витрати.

Порівняємо результати нашого дослідження зі світовою практикою трансфертного ціноутворення. Взятши за основу наукове дослідження Рожера Танга (Roger Y.W.Tang) [13], проаналізуємо практику трансфертного ціноутворення 500 найбільших американських корпорацій (які входять до розрахунку індексу Fortune 500). Дослідження здійснювалося в 1990 році шляхом анкетування, відповідь отримано від 143 респондентів, котрі представляють 28.6% від загальної кількості корпорацій, включених у дослідження (див таблицю 2).

Графік 2. Фактори впровадження системи трансфертного ціноутворення

Таблиця 2. Використання методів трансфертного ціноутворення у найбільших корпораціях США

Методи трансфертного ціноутворення	Відсотки			
	При веденні бізнесу на території США		При веденні міжнародного бізнесу	
	1990 р.	1977 р.	1990 р.	1977 р.
На основі витрат	46.2	50.4	41.4	46.6
На основі ринкових цін	36.7	31.5	45.9	39.0
На основі переговорів	16.6	18.1	12.7	13.6
Інші методи	0.5	0	0	0.8
Усього	100	100	100	100

Таблиця 3. Використання методів трансфертного ціноутворення в економічно розвинутих країнах

Методи трансфертного ціноутворення	Відсотки			
	Країна			
	Японія	США	Австрія	Канада
	Рік дослідження			
	1979	1990	1991	1992
На основі ринкових цін	34	37	13	34
На основі витрат	46	46	65	46
На основі переговорів	19	16	11	18
Інші методи	1	1	11	2

Американські науковці Рожер Танг (Roger Y.W.Tang), Волтер (С.К.Walter) та Раймонд (R.H.Raymond) [12] у 1979 році провели аналогічне дослідження, результати якого також наведено у таблиці 2. Порівнюючи результати дослідження у 1977 та 1990 роках, можемо виявити загальну тенденцію до зменшення питомої ваги методів трансфертного ціноутворення, заснованих на витратах та переговорах, і зростання більш як на 5 відсоткових пунктів питомої ваги методів трансфертного ціноутворення, заснованих на ринкових цінах.

Досвід застосування методик трансфертного ціноутворення в інших економічно високорозвинутих країнах проілюстровано у таблиці 3 [10; 11]. Отже, близько половини підприємств при встановленні трансфертних цін орієнтуються на власні витрати. Це пояснюється відсутністю конкурентних зовнішніх ринків для багатьох проміжних продуктів, що є об'єктами трансфертного ціноутворення. Водночас більше третини підприємств розробляє системи трансфертного ціноутворення на основі ринкових цін.

Наведена інформація щодо світової та національної практики орієнтації методики трансфертного ціноутворення дає змогу зробити висновок про необхідність стратегічної переорієнтації методик трансфертного ціноутворення, котрі використовуються вітчизняними банками, виключно на ринкові індикатори. Наведена пропозиція підтверджується високим рівнем конкуренції на ринку банківських продуктів України, а отже, можливістю отримувати якісну інформацію із цього ринку. За-

уважимо, що повною мірою дана пропозиція може бути реалізована лише при підвищенні ліквідності національних грошових ринків та підвищенні активності вітчизняних банків на міжнародних фінансових ринках.

Аналіз результатів впровадження трансфертних цін

Відтак респондентам було поставлено запитання щодо позитивних (негативних) результатів впровадження системи трансфертного ціноутворення (див. таблицю 4).

Найчастіше серед позитивних резуль-

татів (8 разів) респонденти зазначали використання трансфертних цін для адекватної оцінки діяльності підрозділів банку та визначення справедливого результату діяльності його центрів прибутку (відповідальності). Звісно, трактування термінів “центр прибутку (відповідальності)” та “підрозділ банку” має спільні та відмінні риси. Тому, з одного боку, ми звели дані відповіді до однієї групи, а з іншого — навели окремо кількість згадувань по кожній із них.

Половина респондентів зазначила важливість системи трансфертного ціноутворення для оптимізації ресурсної бази банку (5 згадувань), приблизно на такому ж рівні банки оцінюють важливість трансфертних цін для підвищення якості управління процентним ризиком (4 згадування).

Зазначалися й такі позитивні результати впровадження трансфертних цін: можливість оцінки банківських продуктів, підвищення ефективності діяльності банку в цілому, налагодження якісного управління ризиком ліквідності, підвищення ефективності системи мотивації праці та забезпечення прозорості діяльності банку.

Серед негативних наслідків впровадження трансфертних цін абсолютна більшість представників банків вказала на ускладнення внутрішніх взаємовідносин між підрозділами установи. По одному разу згадувалися такі негативні наслідки: необхідність додаткових витрат, складність врахування у розрахунку трансфертної ціни фактору часу, підвищення вимог до облікової системи банку, складність розрахунків.

У цілому за результатами анкетуван-

Таблиця 4. Результати впровадження системи трансфертного ціноутворення

№ п/п	Позитивні	Кількість згадувань	Негативні	Кількість згадувань
1	Адекватна оцінка діяльності підрозділів; або визначення справедливого результату діяльності центрів прибутку (відповідальності)	5 + 3	Ускладнення внутрішніх взаємовідносин (виникнення конфліктів) між підрозділами	4
2	Оптимізація ресурсної бази	5	Підвищення загальнобанківських витрат	1
3	Підвищення якості управління процентним ризиком	4	Складність врахування в трансфертних розрахунках фактору часу	1
4	Оцінка та виважене ціноутворення на банківські продукти	3	Підвищення вимог до облікової системи	1
5	Універсальний фінансовий інструмент управління діяльністю банку	3	Складність розрахунків	1
6	Підвищення якості управління ризиком ліквідності	2		
7	Підвищення мотивації праці	2		
8	Поліпшення прозорості діяльності банку	1		
Усього		28		8

ня респонденти 28 разів зазначали позитивні та 8 разів — негативні наслідки. Дане співвідношення дає змогу позитивно оцінювати результати впровадження системи трансфертного ціноутворення в цілому.

Дослідження факторів ефективності методики трансфертного ціноутворення

Для спрощення аналізу ми розподілили фактори на три умовні групи: методичні, організаційно-технічні та інші (див. таблицю 5).

Щодо методичних факторів ефективності системи трансфертного ціноутворення, то респонденти найчастіше згадували необхідність налагодження ефективного управлінського обліку та впровадження прозорих і якісних методів розподілу доходів та витрат (відповідно 4 та 3 згадування). Серед інших методичних факторів згадувалися: прозорість розрахунку трансфертних цін, участь оперативної ціни у прийнятті рішень щодо ціноутворення на банківські продукти, делегування щодо прийняття рішень та інші.

Серед організаційно-технічних факторів найважливішими виявилися відповідність організаційної структури банку (зокрема повноваження казначейства) та наявність якісного програмного забезпечення для автоматизації трансфертного ціноутворення (відповідно 4 та 3 згадування).

У групі інших факторів згадувалися: ліквідність банку, адекватність ринкових індикаторів, доступ до міжнародних та національних ринків капіталу, валютна структура активів та пасивів, стратегія банку.

Отже, для успішного впровадження

трансфертних цін банку слід перш за все налагодити ефективну систему управлінського обліку, зокрема розробити прозорі і зрозумілі принципи розподілу доходів та витрат між центрами прибутку (відповідальності) банківської установи, а також провести ряд організаційних заходів щодо адаптації організаційно-управлінської структури банку та придбати або розробити програмне забезпечення для автоматизації процесу трансфертного ціноутворення.

ВИСНОВКИ

Дослідивши практику трансфертного ціноутворення у банках України, ми прийшли до таких висновків.

Українські банки активно використовують систему трансфертного ціноутворення для аналізу, оцінки та регулювання діяльності всіх центрів прибутку (відповідальності) банку. За нашими оцінками, близько 64% найбільших, великих та середніх банків використовують трансфертні ціни. Нами виявлена пряма залежність між величиною активів банку і використанням системи трансфертного ціноутворення. На даному етапі банки активно розробляють і впроваджують трансфертні ціни, причому більшість із них не має достатнього досвіду їх використання.

У процесі дослідження виявлено фактори, котрі значно впливають на запровадження системи трансфертних цін у банку. Серед них ряд об'єктивних факторів: наявність ефективного управлінського обліку (91 бал), стратегія розвитку банку (63 бали), організаційна структура та повноваження казначейства банку (59 балів), наявність зовнішніх орієнтирів для трансфертних цін (53 бали), а також суб'єктивний фактор: бажання керівництва запроваджувати нові (інноваційні) інструменти фінан-

сового менеджменту (75 балів).

Проаналізовано особливості методики трансфертного ціноутворення у банках країни. Більшість вітчизняних банків у процесі розрахунку трансфертних цін орієнтується одночасно на ринкові індикатори та внутрішні витрати. На основі дослідження міжнародного досвіду виявлено тенденцію щодо переорієнтації систем трансфертного ціноутворення до збільшення питомої ваги методик, котрі ґрунтуються виключно на використанні ринкових цін як орієнтирів для трансфертної ціни. Зроблено висновок щодо необхідності поступової переорієнтації методик трансфертного ціноутворення вітчизняних банків у бік стратегічної орієнтації на ринкові ціни.

Виявлено позитивні та негативні результати впровадження системи трансфертного ціноутворення та визначено фактори, що впливають на ефективність функціонування методики трансфертних цін.

Результати проведеного дослідження практики трансфертного ціноутворення будуть використані при розробці пропозицій щодо її удосконалення у вітчизняних банках.

Автор висловлює щире подяку представникам банків за активну участь у дослідженні, проректору з наукової роботи С.М.Козьменку та викладачам кафедри банківської справи Української академії банківської справи Національного банку України за допомогу в організації дослідження. Сподіваємось на певну корисність отриманих результатів для працівників банків, котрі займаються цією проблематикою.

Література

1. Большой экономический словарь: 4-е изд. Под ред. А.Н.Адрильяна. — М.: Институт новой экономики, 1999. — 1356 с.
2. Вафина Н.Х. Трансфертное ценообразование: зарубежный опыт // Финансы и кредит. — 2003. — № 9. — С. 30—36.
3. Доун Д., Гудман Д.Э. Финансово-инвестиционный словарь: Пер. с англ. : 4-е англ. изд. — М.: Инфра-М, 1997. — 585 с.
4. Економічна енциклопедія: В 3-х т. — К.: Академія, 2002. — Т. 3. — 951 с.
5. Жидко К. Теоретичні основи побудови системи трансфертного ціноутворення у банку // Вісник Національного банку України. — 2005 р. — № 1 — С. 52—56.
6. Зубарев А.В. Внутренний хозрасчет в банке, трансфертное ценообразование // Банковское дело (рус.). — 2001. — № 1. — С. 14—18.
7. Макаренко М.І., Савченко Т.Г. Трансфертне ціноутворення: концептуальні за-

Таблиця 5. Фактори впливу на ефективність методики трансфертного ціноутворення

Методичні	Організаційно-технічні	Інші
Ефективний управлінський облік (кількість згадувань: 4)	Відповідність організаційно-управлінської структури банку (кількість згадувань: 4)	Ліквідність банку (кількість згадувань: 2)
Принципи розподілу доходів та витрат (кількість згадувань: 3)	Якісне програмне забезпечення (кількість згадувань: 3)	Адекватність ринкових індикаторів (кількість згадувань: 1)
Інші методичні особливості: — рівень об'єктивності і прозорості розрахунків трансфертних цін; — побудова методики трансфертного ціноутворення бруто/нетто; — волатильність; — участь оперативної трансфертної ціни в прийнятті рішень щодо продуктового ціноутворення; — делегування повноважень щодо прийняття рішень; — визначення діапазонів строковості (кількість згадувань: 1)	Думка керівництва: (кількість згадувань: 2)	Інші: — доступ до міжнародних та національного ринків капіталів; — валютна структура активів та пасивів; — стратегія банку: які сегменти діяльності банку мають зростати; (кількість згадувань: 1)

Анкета

(назва банку)

(ПІБ особи, що заповнила анкету)

(посада особи, що заповнила анкету)

1	Чи використовує ваша банківська установа трансфертне ціноутворення? (Поставте помітку навпроти потрібного варіанта)	Використовуємо більше 5 років	
		Використовуємо менше 5 років	
		Ні, але плануємо запровадити	
		Не використовуємо і не плануємо запроваджувати	
Прохання на питання № 2—6 відповідати представникам банківських установ, у яких використовується система трансфертного ціноутворення!			
2	З якою метою запроваджено систему трансфертного ціноутворення? (Поставте помітку навпроти потрібного варіанта або напишіть свій варіант)	Аналіз та регулювання діяльності безбалансових відділень банку	
		Аналіз, оцінка та регулювання діяльності всіх центрів прибутку (відповідальності) банку	
		<i>Ваш варіант</i>	
3	Оцініть ступінь впливу факторів на впровадження системи трансфертного ціноутворення: <i>проставивши бали</i> від 1 (найменш впливовий фактор) до 10 (найбільш впливовий фактор)	Наявність ефективного управлінського обліку	
		Кількість відділень та філій	
		Ступінь децентралізації організаційно-управлінської структури банку	
		Наявність зовнішніх ринків як орієнтира для трансфертних цін	
		Стратегія розвитку банківської установи	
		Бажання керівництва запроваджувати нові (інноваційні) інструменти фінансового менеджменту	
		Модель коррахунків банку у СЕП	
		Наявність у складі акціонерів банку закордонних інвесторів	
		Організаційна структура та повноваження казначейства банку	
		Нормативно-правове регулювання трансфертного ціноутворення з боку НБУ або інших державних органів	
4	Яка методика трансфертного ціноутворення використовується? (Поставте помітку навпроти потрібного варіанта або напишіть свій варіант)	Орієнтована на витрати	
		Орієнтована на ринкові індикатори	
		Орієнтована на ринкові індикатори та витрати <i>Інша (зазначте, яка)</i>	
5	Які позитивні (негативні) результати впровадження системи трансфертного ціноутворення? (Зазначте три основні фактори)		
6	Які фактори значно впливають на ефективність методики трансфертного ціноутворення? (Напишіть три основні фактори)		
Дякуємо за допомогу у проведенні дослідження!			

сади та значення для банківських установ // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 4(58). — С. 44—52.

8. Румянцев М.В. Вопросы методологии и методики трансфертного ценообразования // Банковские услуги (рус.) — 2004. — № 2. — С. 5—12.

9. Соколовський С. Методика оцінки основних фінансових операцій комерційного банку за допомогою системи транс-

фертного ціноутворення // Вісник Національного банку України. — 2000 р. — № 8. — С. 31—33.

10. Colin Drury. Management and Cost Accounting. Fourth edition. — London: International Thomson Business Press, 1996. — 928 p.

11. Drury C., Braund S., Osborne P. and Tayles M. A Survey of Management Accounting Practices in UK Manufacturing

Companies. — London: ACCA Research Paper, Chartered Association of Certified Accountants, 1993. — 125 p.

12. Roger Y.W. Tang, C.K. Walter, and R.H. Raymond. Transfer Pricing — Japanese vs. American Style // Management Accounting. — 1979. — January. — P. 12—16.

13. Tang R. Transfer pricing in the 1990's // Management Accounting (USA). — 1992. — February. — P. 22—26.

**Оксана
Лилик**

Головний експерт ЗАТ "ОТР Банк".
Кандидат економічних наук

Останнім часом у банках України починають розвиватися програми bancassurance (банк ашуеренс). Сутність цього бізнесу полягає в інтеграції банків і страхових компаній з метою координації продажів, поєднання страхових і банківських продуктів, налагодження спільних каналів їх розповсюдження, використання однієї і тієї ж клієнтської бази з метою отримання прибутку. Автор аналізує зарубіжний досвід розвитку bancassurance і перспективи його становлення в нашій країні, розглядає ключові аспекти, які необхідно врахувати при впровадженні послуги.

Дослідження

Bancassurance та перспективи його розвитку в Україні

На сучасному етапі розвитку України змінюється характер послуг на фінансових ринках. Посилюється конкуренція на ринку традиційних послуг між банками, а також між банками та небанківськими установами на фінансовому ринку. У зв'язку із цим банки повинні постійно працювати над диверсифікацією джерел своїх доходів, розробляти й розвивати нові, нетрадиційні для банківської системи України послуги. Одним із практично не освоєних вітчизняними банками сегментів фінансових ринків є страховий ринок, на якому в зарубіжних країнах банки отримують значну частину доходів у вигляді комісійних від реалізації страхових продуктів.

В Україні bancassurance лише починає розвиватися. Питання співпраці банків і страхових компаній сьогодні практично не досліджені у вітчизняній фінансовій науці — є лиш окремі публікації [1, 15, 16]. Дещо більшу увагу приділяють їм науковці та фінансисти Росії. Ще в 2003 році редакція журналу "Русский полис" провела кон'юнктурне дослідження "Стан і перспективи bancassurance в Росії" [2, 3], організувала ряд науково-практичних конференцій та інших акцій з метою вивчення цього питання. У зарубіжних країнах bancassurance є предметом зацікавлення багатьох фахівців та цілих дослідницьких установ [2, 4, 5, 8, 17].

З'ясуємо сутність поняття bancassurance, його організацію, розглянемо зарубіжний досвід розвитку цієї послуги та перспективи її розвитку в Україні.

ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ BANCASSURANCE

Поняття bancassurance з'явилося у Франції наприкінці 1970-х років і донині зберегло свій первинний зміст. Цей термін означав там послугу з продажу страхових продуктів через банківську мережу. Пізніше в економічній літературі деяких країн з'являються ширші визначення поняття bancassurance, зокрема як процесу залучення банків, ощадних банків і будівельних спілок (кас) до створення, маркетингу та поширення страхових продуктів. Зазна-

чимо, що фінансові установи, які реалізують і банківські, і страхові продукти, у багатьох зарубіжних країнах діють іще з 1920-х років. У переважній більшості країн такими установами є універсальні банки.

Термін bancassurance має ряд синонімів: universal banking, bankingsurance, finansurance, assurfinance, integrated financial services тощо [2]. Проте найуживанішим як за рубежом, так і в Україні є поняття bancassurance. Тому в даному дослідженні використовуватимемо саме цей термін.

Сутність bancassurance полягає в інтеграції банків і страхових компаній з метою координації продажів, поєднання страхових і банківських продуктів, налагодження спільних каналів їх розповсюдження, використання однієї і тієї ж клієнтської бази з метою отримання прибутку.

Bancassurance має свою організацію. Розглянемо її основні складові.

♦ По-перше, це правове забезпечення або сукупність нормативно-правових актів органів законодавчої, виконавчої влади та центрального банку країни, які (акти) регламентують правила співпраці банків і страхових компаній за програмами bancassurance.

♦ По-друге, — інститути bancassurance, зокрема, банки та страхові компанії.

♦ По-третє, — певний набір інструментів: страхові та банківські продукти, які реалізуються за програмами bancassurance; канали продажу цих продуктів; система комісійної винагороди за агентську діяльність; система навчання і мотивації персоналу, залученого до розвитку та підтримки програми bancassurance у фінансовій установі та який безпосередньо реалізовує продукти; налагоджені процеси функціонування зазначеної програми, в тому числі їх автоматизація.

♦ По-четверте, це взаємодія банків і страхових компаній у ході організації програм bancassurance, а саме: спільна розробка та схвалення договірної документації стосовно проекту; розробка схем взаємодії банку та страхової компанії під час реалізації проекту; розробка та підтримка в актуальному стані продуктового ряду;

співпраця персоналу банків і страхових компаній щодо питань передачі укладених договорів страхування та підготовки відповідної звітності, оплати комісійної винагороди; консультаційна підтримка банківських працівників тощо.

В ефективній організації програм bancassurance зацікавлені як банки, так і страхові компанії. Впроваджуючи bancassurance, банки мають змогу диверсифікувати свої традиційні послуги, отримати додаткові доходи у вигляді комісійних за реалізацію страхових послуг, максимально завантажити наявну банківську мережу.

Крім додаткового джерела прибутку, bancassurance дає банкам змогу надавати клієнтам ширший спектр фінансових послуг та підвищувати якість їх обслуговування. Клієнти можуть іти до банку як до фінансового супермаркета. Асоціація американських банків провела дослідження щодо ймовірності утримання клієнтів у банку залежно від асортименту пропонуваного їм послуг. За результатами аналізу, така ймовірність становить:

- при відкритті поточного рахунку — 50%;

- при розміщенні грошей на депозиті — 66%;

- при відкритті поточного рахунку та розміщенні грошей на депозиті — 90%;

- при відкритті поточного рахунку, розміщенні грошей на депозиті та отриманні кредиту — 94%;

- при відкритті поточного рахунку, розміщенні грошей на депозиті й отриманні страхових послуг — 99% [8].

Страхові компанії, запроваджуючи bancassurance, мають змогу додатково залучати клієнтів, знижувати витрати на просування страхових послуг та підвищувати ефективність роботи мережі, а також отримують доступ до нових сегментів фінансового ринку.

Єдиної для всіх країн схеми організації bancassurance немає. Різна й успішність проектів поширення страхових продуктів через банківську мережу. Розглянемо історичні традиції та найуспішніші проекти розвитку bancassurance за рубежом.

РОЗВИТОК BANCASSURANCE У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Вancassurance має давні традиції і відпрацьовану методологічну базу в практиці банків європейських країн. У Франції банки давно є одним із найважливіших каналів поширення страхових послуг. Розвиток bancassurance у цій країні на початковому етапі був пов'язаний з впровадженням пільгово-

го режиму оподаткування. Ще довшу історію bancassurance має у Великобританії. Хоча за масштабами розвитку bancassurance британський досвід поступається французькому. У Франції перші спроби кооперації банків та страхових компаній датуються 1976 роком, у Великобританії — 1967-м, коли Lloyds став фактично першим банком, який почав реалізовувати договори страхування. Проект “Lloyds TSB” можна вважати одним із перших успішних проектів bancassurance у Великобританії: на ринок було випущено новий продукт TSB-Life зі страхування життя. Банк пропонував своїм клієнтам (переважно середньому класу) порівняно недорогі послуги, які великі банки та страхові компанії не вважали серйозним, прибутковим продуктом, орієнтованим на заможну верству середнього класу. Перший досвід реалізації страхових послуг через мережу своїх філій Lloyds отримав у партнерстві з Black Horse Life. Страховими послугами, якими банк Lloyds фактично започаткував практику bancassurance, були поліси щорічно поновлюваної ренти.

Відтоді багато банків *Великобританії* придбало чи створило власні страхові підрозділи і продає страхові продукти від свого імені. Проте, незважаючи на швидкий розвиток bancassurance, банки так і не змогли охопити значну частку ринку традиційних страхових послуг. За оцінками експертів, британським банкам не вдалося цілком використати свої клієнтські бази даних і мережу відділень з метою продажу страхових продуктів та отримання додаткових доходів. Дехто з аналітиків пояснює це тим, що клієнти надавали перевагу отриманню фінансових послуг у спеціалізованих фінансових інститутах, де послуги продає висококваліфікований персонал. Зазначимо, що розвиток bancassurance у Великобританії гальмував іще ряд факторів. Зокрема, не вдалося гармонізувати систему комісійних винагород, які банки отримують за укладені договори страхування, та матеріальних стимулів працівників, також не вдалося належно налагодити навчання персоналу банків особливостям розповсюдження страхових продуктів. Банки мало використовували маркетингові можливості, якими можна було скористатися, володіючи інформацією про клієнтів, та приділяли мало уваги просуванню власних страхових продуктів на ринку. Ще одним стримуючим аспектом розвитку системи bancassurance у Великобританії аналітики вважають орієнтованість банків на продаж страхових продуктів лише клієнтам, які належать до середнього класу, що знижувало прибутковість від страхування заможних

клієнтів [2, 7].

У *Франції* розвиток bancassurance в 1970-х роках пов'язують із високою конкуренцією на ринку традиційних банківських послуг. В умовах жорсткої боротьби за клієнта банки почали активно розвивати bancassurance, яке стало для них додатковим джерелом прибутку. Найпоширенішим способом реалізації bancassurance був продаж клієнтам простих страхових і банківських послуг через “одне вікно”.

Поштовхом до створення bancassurance в його сучасному вигляді у Франції в 1970—1980-х роках стало зростання потреб клієнтів і ситуація на ринку страхування життя. У 2000 році через банківську мережу розповсюджувалося 60% продуктів зі страхування життя та 7% продуктів з майнового страхування. Із цього часу bancassurance набуло у Франції значного поширення, наслідком чого стало придбання страхових компаній більшістю французьких банків. Важливу роль у розвитку bancassurance в цій країні відіграє пільговий режим оподаткування послуг зі страхування життя [2].

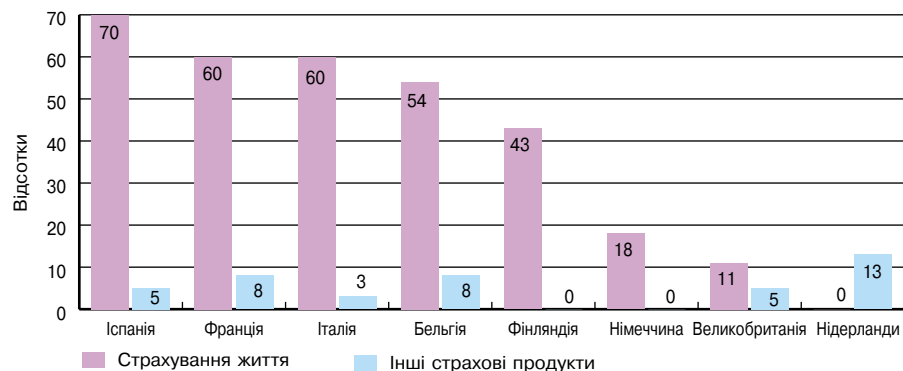
В *Іспанії* bancassurance також добре розвинуте. Воно становить приблизно 65% страхових премій зі страхування життя, і його частка постійно збільшується. Стрімкий розвиток bancassurance у цій країні пов'язаний передусім із зростанням ринку страхування життя — у середньому на 30% за рік. Розвитку bancassurance сприяє також високий рівень організації банківської мережі, через яку реалізуються страхові продукти. У 1990-х роках було створено багато міжнародних альянсів банків і страхових компаній. Ринок bancassurance у цій країні зараз дуже концентрований.

Стрімкий розвиток bancassurance спостерігається в *Італії*. Стимулом для цього стало ухвалення в 1990 році закону, який дав змогу банкам здійснювати інвестиції в акції страхових компаній. Крім того, у 1995—1998 роках створено сприятливий для страхування податковий клімат. Розвинута мережа італійських банків, висока довіра населення до банківських установ також сприяли розвитку bancassurance. Тому його частка у реалізації страхових послуг збільшилася з 8% у 1992-му до 50% у 2002 році. Це становило понад 60% від реалізації послуг зі страхування життя, 70% від накопичувальних страхових продуктів, інтегрованих фінансових продуктів і страхових послуг, пов'язаних із банківськими [2].

Банки стали основними продавцями страхових продуктів у багатьох країнах континентальної Європи (див. графік 1).

Найшвидшими темпами розвивається банківське страхування життя. Про важ-

Графік 1. Поширення страхових продуктів через банківські установи в європейських країнах

Джерело: [2].

ливу роль банків як продавців цієї послуги у країнах Європи свідчить графік 2.

У Франції, Іспанії, Італії, Бельгії, Австрії банки є основними продавцями продуктів зі страхування життя. Дещо менше банківське страхування життя розвинуто у Великобританії та Німеччині.

Bancassurance починає розвиватися також у країнах Центральної та Східної Європи, де його розглядають як ще один продукт і додаткове джерело прибутку для банків і як новий потужний канал збуту й отримання прибутку для страхових компаній.

У Польщі проекти bancassurance реалізуються низкою альянсів страхових компаній і банків, зокрема такими, як Warta — Kredyt Bank, Allianz — Pekao S.A., PZU — Intelligo, Millenium Bank, PKO BP, Commercial Union — BZ WBK. Розвиток bancassurance особливо поживавився у цій країні після запровадження податку на процентний дохід за банківськими рахунками та деякими іншими інвестиційними інструментами. Такі страхові компанії, як Warta Vita, Cardif або Eurora Zucie ефективно використовують можливості bancassurance і левову частку свого бізнесу реалізують через банки.

У Росії bancassurance вже започатку-

вав ряд банків і страхових компаній. Активно в цьому напрямі працюють Газпромбанк, Альфа-банк, АКБ “Росбанк”, АКБ “Абсолют-банк”, Внешторгбанк, ФК “Уралсиб”, СК “Ингосстрах”, СК “Альфа-страхование”, СГ “Уралсиб”, СК “Страховой дом ВСК”, СК “КапиталЪ страхование”.

У Росії bancassurance — предмет постійної зацікавленості практиків банківської і страхової справи, державних діячів та вчених. Проводяться спеціальні опитування та дослідження масштабів і перспектив його розвитку. Так, рейтингове агентство “Експерт РА” провело анкетування провідних банків і страхових компаній країни. Результати дослідження свідчать, що в Росії у 2005 році 63.2% зібраних страхових премій за програмами bancassurance припадали на страхування заставленого у банках майна, 4.4% — на страхування життя позичальників, решту становили інші страхові продукти.

Банки вже є вагомим джерелом продажу полісів страхування життя в Росії. У 2000 році через bancassurance реалізовано 30.8% таких полісів, у 2005-му — 32.6%, а на 2010 рік прогнозується 33.1%.

На думку спеціалістів, розширення

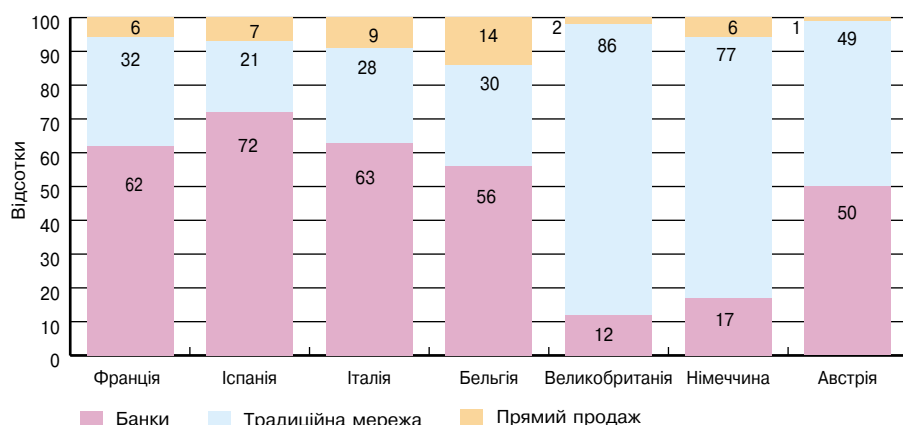
співробітництва банків і страхових компаній у Росії у найближчі чотири роки має добрі перспективи. Зокрема це пов’язано зі швидкими темпами зростання страхового ринку, збільшенням резервів страхових компаній, у тому числі їх обсягів, розмішених на банківських рахунках. Завдяки нарощуванню потужності страхові компанії зможуть зрівнятися за обсягами діяльності з банками та працювати на паритетних засадах.

Практикують bancassurance і на Американському континенті. Цей вид бізнесу успішно розвивається у Канаді, активна робота щодо його розвитку ведеться у США.

У Канаді провідні фінансові інститути продають через власну регіональну мережу страхові продукти паралельно з банківськими. Цьому сприяє добре розвинута філіальна мережа банківських установ Канади, а також кваліфікований персонал, належним чином обізнаний зі страховою справою. Страхові послуги банки цієї країни реалізують як від свого імені, так і від імені вже відомих на ринку страхових компаній. Наприклад, канадські TD Bank, National Bank, Scotia Bank розробили власні прості страхові продукти і пропонують оформити поліси страхування життя кожному клієнту, який отримує кредит у банку. Іншим шляхом пішов банк CIBC. Він уклав угоду зі страховою компанією та організував продаж страхових продуктів від її імені. Ряд канадських банків не обмежується продажем невеликого набору страхових послуг, а самостійно розробляє повний спектр страхових продуктів, як це робить, наприклад, Royal Bank of Canada, котрий заснував самостійний підрозділ зі страхування — RBC Insurance. Крім того, банки Канади пропонують страхові продукти, не пов’язані з банківськими послугами. Так, National Bank реалізовує страховий продукт Mediplan, не пов’язаний із кредитами. Це проста п’ятирічна страховка зі зростаючою страховою премією, яку банк продає за допомогою поштової реклами [7].

Останнім часом полеміка щодо того, чи вигідно банкам продавати страхові продукти, активізувалася також у США. Наприкінці 2004 року з питань bancassurance було проведено конференцію під патронатом американської асоціації Bank Insurance and Securities Association. Представники провідних фінансових інститутів зазначили, що банки слабо використовують свій потенціал щодо ведення страхового бізнесу, який за правильної його організації приносив би чималі прибутки. Зокрема, віце-президент брокерського підрозділу американського банку

Графік 2. Основні джерела продажу продуктів зі страхування життя в країнах Європи

Джерело: [8].

Missouri State Bank Денис Зановські зауважив, що з упровадженням bancassurance близько 25% доходів банк отримує від продажу страхових продуктів і послуг. За останні два роки обсяги продажу інвестиційних і страхових продуктів Missouri State Bank сягнули 625 млн. доларів [5].

Активну участь у страховому бізнесі бере також один із найбільших комерційних банків США — SunTrust Banks. У цьому банку створено окремий підрозділ — SunTrust Securities, який займається страховим бізнесом. У SunTrust Banks розроблено окрему стратегію розвитку даного виду бізнесу, спрямовану на збільшення його обсягів. Завдяки реалізації цієї стратегії суттєво збільшилися обсяги продажу страхових продуктів і послуг банком: у 2002 році вони становили 2 млн. доларів, у 2004-му — 12 млн. доларів, у 2005 році, за оцінками експертів, — 20 млн. доларів. Приблизно третина страхових послуг, проданих через SunTrust Banks, — це послуги довгочасного страхування, решта — строкові страхові поліси та поліси страхування від непрацездатності.

Цікавою є практика продажу страхових послуг відділеннями Hancock Bank (США). Hancock Bank засновано ще 1898 року; його активи становлять 4 млрд. доларів. Із часу заснування у складі цієї кредитно-фінансової установи функціонує дочірня страхова компанія Hancock Insurance Agency. Донедавна агентство не користувалося відділеннями банку для розповсюдження страхових послуг. Банк переглянув таку політику, запросив на посаду директора агентства професійного спеціаліста зі страхового бізнесу та ухвалив рішення про початок поширення страхових послуг через відділення Hancock Bank. Значну увагу було приділено навчанню персоналу банку, що дало свої позитивні результати. Сьогодні цей вид діяльності дає близько 70% від сумарних доходів Hancock Insurance Agency, а це приблизно 2.4 млн. доларів за рік.

Чимало зусиль Hancock Bank докладє, аби запобігти конфлікту інтересів серед працівників банку, які продають банківські та страхові продукти. З цієї метою тут створено спеціальну групу з обліку клієнтських ресурсів (client resource team), до складу якої увійшли представники всіх підрозділів. Головні завдання групи: побудова конструктивних стосунків із клієнтами банку, зацікавленими в купівлі як банківських, так і страхових продуктів, а також організація перехресного продажу споживачам банківських і страхових послуг.

Початкова стадія розвитку bancassurance у США пов'язана також із недавнім скасуванням законів, згідно з

якими банкам заборонялося займатися інвестиційною страховою діяльністю. Крім того, у США добре розвинуті такі фінансові інститути, як інвестиційні фонди, пайові інвестиційні фонди, приватні інвестиційні фонди, котрі є потужними конкурентами щодо залучення коштів населення в сферу накопичувального страхування життя.

Співпрацю банків і страхових компаній практикують і в країнах Азії. Але залежно від законодавства кожної країни bancassurance або активно розвивається, або, навпаки, його розвиток стримується. Так, у Сінгапурі bancassurance становить 24% від усіх доходів зі страхування життя, а в Японії — менш як 1%.

Огляд організації bancassurance у зарубіжних країнах дає змогу зробити певні висновки та узагальнення.

По-перше, bancassurance має кілька етапів розвитку.

Перший — агентські відносини. На даному етапі банки розповсюджують страхові продукти (окремо чи всередині банківських продуктів) за комісійну винагороду. При цьому клієнтські бази даних не надаються страховій компанії.

Другий — кооперація. Етап характеризується високим ступенем інтеграції під час розробки продуктів аж до спільних послуг та розвитку спільних каналів їх розповсюдження; можливістю взаємного використання баз даних щодо клієнтів; значними інвестиціями у розвиток інформаційних технологій та навчанням персоналу банків продажу страхових продуктів; розробкою спільної стратегії інтеграції.

Третій — фінансовий супермаркет. Це — етап найвищого ступеня інтеграції політики і бізнес-операцій страхової компанії та банку; великих можливостей спільного використання баз даних про клієнтів; універсальних фінансових послуг та цілковито інтегрованих продуктів [2].

По-друге, основними факторами, з якими пов'язаний ступінь розвитку bancassurance у країні, є як зовнішні стосовно банківської системи фактори, пов'язані з особливостями тієї чи іншої країни, так і внутрішні — пов'язані з домовленостями між банком та страховою компанією щодо організації bancassurance.

До зовнішніх факторів відносять: історичні традиції, особливості організації правової та економічної систем країни, зокрема законодавче регулювання банківської та страхової діяльності, стан розвитку фінансових ринків у цілому та інститутів інвестування зокрема, а також менталітет населення.

До внутрішніх факторів належать організація продажу страхових продуктів окремим банком, зокрема активність та ініціативність його персоналу при впро-

вадженні послуги bancassurance, уміння працівників кваліфіковано продавати страхові продукти, наявність у банку системи навчання та мотивування персоналу стосовно таких послуг, а також простота, доступність і ефективність пропонованих клієнтам страхових і банківських продуктів.

По-третє, з метою реалізації bancassurance у банках можуть функціонувати самостійні структурні підрозділи або ж банк може мати власну страхову компанію. Bancassurance може бути організоване також повністю незалежними банком і страховою компанією.

На нашу думку, для зарубіжних країн характерні дві моделі організації bancassurance. Перша — bancassurance, розраховане на масового споживача фінансових послуг, друга — індивідуальні програми bancassurance.

Bancassurance, розраховане на масового споживача, орієнтоване на продаж клієнтам банку простих банківських і страхових продуктів; страхові послуги розповсюджуються через усі банківські канали продажу; страхові продукти, щодо значної частини яких надаються податкові пільги, розглядаються споживачами як альтернатива банківським депозитам; плани продажу страхових продуктів інтегруються у базу даних, пов'язану з плануванням розвитку та продажу банківських продуктів. Така модель банківського страхування найбільше поширена в Іспанії та Франції.

Індивідуальними програмами bancassurance передбачається продаж страхових продуктів у сегменті індивідуального обслуговування фізичних осіб; інвестиційно-орієнтований зміст продуктів, пов'язаних зі страхуванням життя, їх висока пристосованість до потреб клієнтів; тісна інтеграція страхових продуктів у банківську систему. Така модель bancassurance в основному поширена в банках — власниках страхових компаній (UBS Life, Credit Suisse Life) [17].

BANCASSURANCE В УКРАЇНІ

Проведене нами дослідження впровадження bancassurance у зарубіжних країнах із розвинутими фінансовими ринками, а також у країнах, де відбувається становлення та розвиток цих ринків, дає змогу оцінити передумови та перспективи його поширення в Україні.

У нашій країні створено законодавчу базу щодо впровадження bancassurance, визначено можливі форми співпраці банків і страхових компаній. Так, Законом України “Про банки і банківську діяльність” (стаття 48) банкам заборонено здійснювати діяльність у сфері страхуван-

ня, але дозволено виконувати функції страхового посередника. Тобто банк може бути продавцем страхових продуктів за певну комісію або працювати через дочірні чи інші страхові компанії. З іншого боку, Законом України “Про страхування” (стаття 15) визначено, що страхова діяльність в Україні може провадитися за участю страхових посередників — страхових або перестрахових брокерів, страхових агентів.

Банки як юридичні особи можуть виконувати функції страхових агентів. Згідно із законом страхові агенти діють від імені та за дорученням страховика і виконують частину його страхової діяльності, а саме: укладають договори страхування, одержують страхові платежі, виконують роботи, пов’язані зі здійсненням страхових виплат і страхових відшкодувань. Страхові агенти є представниками страховика і діють у його інтересах за винагороду на підставі договору доручення зі страховиком. Відповідно до закону, на території України не допускається посередницька діяльність з укладення договорів страхування з іноземними страховиками.

Крім того, Кабінет Міністрів України у 1996 році прийняв Постанову “Про порядок провадження діяльності страховими посередниками”, котра містить положення, яке регулює порядок здійснення посередницької діяльності на ринку страхових послуг і визначає особливі вимоги стосовно провадження агентської діяльності, зокрема такі:

— страховий агент, що отримує страхові платежі від страхувальників, зобов’язаний перерахувати ці кошти на рахунок страховика протягом двох робочих днів після отримання відповідних страхових платежів, а також оформити договір страхування не пізніше одного робочого дня з моменту отримання страхового платежу;

— страховий агент зобов’язаний щодавно подавати страховику відомості про укладені договори страхування та розміри отриманих платежів;

— у разі несвоєчасного перерахування страховим агентом страхових платежів або порушення ним терміну оформлення договорів страхування без поважних причин страховик зобов’язаний призупинити дію агентської угоди щонайменше на три місяці.

Зазначимо, що у положенні неналежний контроль страховика за діяльністю його страхових агентів кваліфікується як порушення страхового законодавства.

Отже, українським законодавством передбачено можливість проведення банками агентської діяльності у сфері страхування.

На вітчизняному фінансовому ринку

банки вже давно співпрацюють зі страховими компаніями, проте вони лише починають здійснювати агентську діяльність. Коротко розглянемо форми співпраці банків і страхових компаній в Україні, зокрема, стан розвитку агентської діяльності, яка практично і є bancassurance.

Перша форма співпраці: співробітництво банків і страхових компаній на основі укладених агентських угод, згідно з якими банківські установи консультують клієнтів, продають їм договори страхування, отримуючи за це комісійну винагороду. Враховуючи теоретичні основи та зарубіжний досвід організації bancassurance, саме цю форму можна вважати типовою програмою bancassurance. Розглянемо її детальніше.

На українському фінансовому ринку (в листопаді 2005 року) програму bancassurance, розраховану на масового споживача, запровадив Райффайзенбанк Україна (нині — ЗАТ “ОТР Bank”) спільно зі страховою компанією “Інго-Україна”. Згодом до програми долучилися страхові компанії “ПЗУ-Україна” та “Американська компанія страхування життя “АІГ життя”.

Програму в ЗАТ “ОТР Bank” запроваджено на основі чинного українського законодавства з використанням досвіду розвитку bancassurance в зарубіжних країнах. Вона динамічно розвивається: обсяги продажів страхових продуктів та комісійна винагорода банку постійно зростають. За станом на серпень 2006 року із трьох зазначених страховими компаніями співпрацювали всі філії та відділення банку. В січні 2007 року за програмою bancassurance ЗАТ “ОТР Bank” розпочав пілотний проект у м. Києві зі страховою компанією “ВЕСКО”.

Впровадженню програми передувала велика підготовча робота, а саме:

— на основі визначених критеріїв відібрано страхові компанії — учасники програми, які є незалежними стосовно банку суб’єктами фінансового ринку;

— разом із представниками страхових компаній підготовлено і підписано агентські угоди та іншу необхідну документацію;

— узгоджено перелік та стандартизовано параметри страхових продуктів, які продаватимуться в установах банку;

— кожною зі страхових компаній для спеціалістів банку, які реалізують страхові продукти, проведено спеціальні тренінги-навчання;

— всі бізнес-процеси банку, пов’язані з bancassurance, автоматизовані та постійно удосконалюються; у банку запроваджено спеціальні процедури щодо організації бізнес-процесів за програмою bancassurance.

І на підготовчому етапі, і в процесі реалізації програми в банку здійснюється постійна консультативна підтримка менеджерів банку — продавців страхових послуг як спеціалістами головного його офісу, так і відповідальними співробітниками страхових компаній. Велику увагу в банку приділено матеріальному стимулюванню співробітників, які продають страхові продукти; його гармонізовано з обсягами реалізованих страхових послуг; програма матеріального стимулювання постійно вдосконалюється.

Показники щодо bancassurance включено у плани діяльності банку, здійснюється моніторинг їх виконання.

Проектом, який реалізується зі страховими компаніями “Інго-Україна”, “ПЗУ-Україна” та “ВЕСКО”, передбачено страхування за програмами іпотечного кредитування та кредитування під заставу транспортних засобів. Позичальник банку, отримуючи кредит на купівлю, ремонт житла чи на споживчі цілі під заставу нерухомого майна, безпосередньо в офісі банку може оформити комплексний договір страхування предмета іпотеки та від нещасного випадку позичальника. Також можна застрахувати і транспортний засіб, переданий у заставу банку.

Страховим покриттям передбачено повний перелік страхових випадків. При цьому вартість послуг є ринковою і прийнятною для страхувальників. Страхову премію вони сплачують через касу банку без оплати комісій банку за перерахування коштів.

Перш ніж укласти договір страхування, страхувальник має змогу ознайомитись у банку з проектом такого договору, проконсультуватися, отримати правила страхування. Договір страхування укладається разом із кредитним договором та договором застави, що значно економить час і зусилля позичальника.

У ЗАТ “ОТР Bank”, як уже зазначалося, реалізується також програма bancassurance з “Американською компанією страхування життя “АІГ життя””. Згідно з програмою страхується життя і працездатність позичальника споживчих банківських кредитів. У даному разі страховий продукт є складовою банківського продукту і продається разом із кредитом. За цією програмою банк теж отримує комісійну винагороду. Зазначимо, що запровадження цієї програми є дуже важливим з огляду на початкову стадію розвитку ринку страхування життя в Україні.

Аналогічні програми bancassurance починають втілювати й інші українські банки. Але ці проекти перебувають на початковій стадії розвитку, інформації про них бракує, що ускладнює їх аналіз.

Друга форма співпраці: ряд українських

банків і страхових компаній тривалий час працює у формі альянсів, де страхові компанії володіють частиною акцій банків чи навпаки. Прикладами таких альянсів є, зокрема, Промінвестбанк і страхова компанія “Вексель”, Укрсоцбанк і НАСК “Оранта”, Приватбанк і страхова компанія “Кредо”, банк “Форум” і страхова компанія “Провіта” [15].

Третя форма співпраці: банки укладають угоди з однією чи кількома страховими компаніями, в яких клієнти банку страхують заставлене майно. За це страхові компанії сплачують банку комісійну винагороду.

Проте, на нашу думку, другу і третю форми співпраці не можна вважати bancassurance.

На відміну від економічно розвинутих країн, в Україні через банківські установи в основному продаються страхові продукти, пов'язані зі страхуванням майна, яке перебуває у заставі в банку та страхуванням позичальника від нещасного випадку. Страхування життя позичальника, пов'язане зі споживчим кредитуванням, у нас лише починає зароджуватися.

Становлення bancassurance в нашій країні пов'язане з низкою факторів. Розглянемо основні з них.

1. Нерівномірність розвитку різних фінансових ринків в Україні. Страховий ринок розвивався значно повільнішими темпами, ніж ринок банківських послуг. Нині страхові компанії володіють набагато меншими, ніж банки, фінансовими ресурсами. Так, на 1 січня 2006 року обсяг активів комерційних банків становив 299.4 млрд. грн., а страхових компаній — 22.5 млрд. грн. [12, с. 26; 13]. Це головний фактор.

Особливо відстає у розвитку ринок страхування життя, на який у зарубіжних країнах припадає основна частка bancassurance. За станом на 1 жовтня 2006 року в Україні працювало 407 страхових компаній і лише 55 із них займалися страхуванням життя.

2. Ринок банківських послуг в Україні не настільки насичений, щоб банки активно шукали альтернативні джерела доходів.

3. Слабкий розвиток в Україні фінансових інститутів, куди могли б інвестувати кошти страхові компанії.

4. Низький платоспроможний попит, нерозвинута фінансова культура та бідність населення.

Зважаючи на вивчений зарубіжний досвід розвитку bancassurance та окремі проекти його становлення в Україні, визначимо основні аспекти, які повинні враховувати українські банки та страхові компанії під час організації співпраці.

Фінансовий аспект полягає у розробці

показників витрат і доходів від реалізації bancassurance в ході здійснення фінансового планування.

Організаційний аспект включає вибір стратегії розвитку bancassurance, визначення форм співробітництва банку та страхових компаній, каналів продажів, вивчення можливості запровадження індивідуальних програм bancassurance для VIP-клієнтів; розробку страхових продуктів, які продаватимуться банківськими установами (такі продукти мають бути простими й максимально орієнтованими на потреби споживачів); навчання персоналу банку особливостям роботи на ринку страхових послуг; гармонізацію комісійних банку і матеріальної винагороди учасникам програми та менеджерам, які продають страхові продукти; ефективну організацію процесів за програмою bancassurance.

Управлінський аспект потребує особливої уваги з огляду на необхідність поєднання різних управлінських культур, притаманних банкам і страховим компаніям, а також на необхідність суміщення елементів автоматизованих систем, котрі, як правило, істотно різняться у банках і страхових компаніях.

ВИСНОВКИ

Огляд практики bancassurance у зарубіжних країнах і дослідження можливостей його розвитку в нашій країні свідчать про перспективність цієї сфери бізнесу в Україні. На нашу думку, на даному етапі доцільно організувати bancassurance на основі агентських відносин і орієнтуватися на масового споживача. Впровадженню bancassurance сприятимуть зацікавленість як банків, так і страхових компаній і поєднання їх зусиль щодо його розвитку; розвинута регіональна мережа провідних українських банків; швидкі темпи зростання споживчого кредитування населення; пошуківлення страхового ринку, в тому числі ринку страхування життя, та нарощування потужності страхових компаній.

Література

1. Bancassurance: стратегічний напрямок розвитку страхового ринку України // *Страхова справа*. — 2004. — № 3 (15). — С. 54—59.
2. Гришин П., Демченко В., Цыганов А. Bancassurance в России и за рубежом: интеграция страховых компаний и банков в распространении страховых услуг. Сборник аналитических материалов. — М.: Русский полис, 2004. — 135 с.
3. Демченко В., Цыганов О. Bancassurance: кон'юктурне дослідження банківсько-го страхування в Росії // *Страхова справа*.

— 2004. — № 3 (15). — С. 60—63.

4. Зайцев О. Альянс банков и страховых компаний в новых рыночных странах // *Банковская практика за рубежом*. — 2004. — № 5 (65). — С. 48—53.

5. Зайцев О. Банки и страховой бизнес: отношения пока не складываются // *Банковская практика за рубежом*. — 2005. — № 3 (75). — С. 47—51.

6. Лакосник Е. Банки на рынке страхования жизни: возможности и перспективы. // *Банковская практика за рубежом*. — 2004. — №3 (63). — С. 55—57.

7. Недилько А. В банк — за страховкой, в страховую компанию — с депозитом // *Банковская практика за рубежом*. — 2004. — № 5 (65). — С. 42—46.

8. Николенко Н.П. Реализация технологий bancassurance в страховании жизни. — *Международная конференция “Мировой взгляд на развитие страхования жизни в Восточной Европе, СНГ и Азии”, 28—29 ноября 2005 г., Москва* // http://www.insuranceforum.ru/ru/program/session_5_nikolay_nicolenko_ru.

9. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 року зі змінами та доповненнями.

10. Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок провадження діяльності страховими посередниками” від 18 грудня 1996 року № 1523.

11. Закон України “Про страхування” від 7 березня 1996 року зі змінами та доповненнями.

12. Прозорість і перспективність українського ринку перестраховування // *Страхова справа*. — 2006. — № 1. — С. 26—28.

13. Святненко А. Банки у 2005 році. Упевнене зростання на тлі охолодження економіки // *Дзеркало тижня*. — 2006. — № 3. — 28 січня. С. 11.

14. Сулов В. Законодательное регулирование и развитие страхования жизни в Украине. — *Международная конференция “Мировой взгляд на развитие страхования жизни в Восточной Европе, СНГ и Азии”, 28—29 ноября 2005 г., Москва* // http://www.insuranceforum.ru/ru/program/session_1_victor_suslov_ru.

15. Фурман В. Перспективи створення альянсів страхових компаній і банків в Україні // *Вісник Національного банку України*. — 2005. — № 4. — С. 20—22.

16. Щедрий П. Досвід реінжинірингу страхової компанії на основі комплексної автоматизації бізнес-процесів // *Страхова справа*. — 2004. — № 3 (15). — С. 70—73.

17. Daniel Adamec. Latest Trends in Bancassurance and Case Studies. Presentation to the Life&Pension Conference in Moscow. November 2005 // http://www.insuranceforum.ru/ru/program/session_5_daniel_adamec_en.

**Микола
Фастовець**

Старший викладач кафедри банківського менеджменту та обліку Тернопільського державного економічного університету. Кандидат економічних наук

За останні роки в Україні відбувся перехід до принципово нових економічних відносин, який закономірно спричинився до необхідності постановки і вирішення важливих для більшості українських банків завдань, пов'язаних із ризиковістю їх діяльності. Дослідження проблеми ризиковості кредитування суб'єктів малого бізнесу зумовлено передусім відсутністю чітких позицій і недостатньою підготовкою українських банків до діяльності на даному сегменті кредитного ринку.

Дослідження

Проблемні аспекти ризиковості кредитування малого бізнесу в Україні

Формування ринкової системи господарювання в Україні пов'язане зі зростанням підприємницької активності в усіх сферах економіки. Підприємництво, без сумніву, відіграє визначальну роль у реалізації завдань перехідного періоду. При цьому успішна трансформація адміністративно-командної економіки в соціально спрямовану ринкову неможлива без діяльності малого бізнесу, що зумовлює відповідні зміни як на мікро-, так і на макроекономічному рівнях. В Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості суб'єктів малого бізнесу (СМБ), що дає підстави переконливо стверджувати про переростання даних підприємств у важливий сегмент ринкової економіки. Разом із тим сьогодні гостро стоїть проблема фінансової та кредитної підтримки малих підприємств. Її розв'язання належить до першочергових завдань подальшого розвитку малого бізнесу. За таких обставин банківська система може стати потужним важелем впливу, спроможним забезпечити активний розвиток СМБ.

В умовах нестійкого економічного середовища проблема банківських ризиків і, зокрема, ризиковості кредитування малого бізнесу набуває особливої актуальності.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РИЗИКОВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Одним із перспективних напрямів створення конкурентного ринкового середовища є розвиток малого бізнесу, який усе активніше заявляє про себе на кредитному ринку країни, формуючи більший попит на банківські кредити порівняно з великими підприємствами. Це зумовлено такими причинами:

1) попит малих підприємств на залучення коштів значною мірою формується новими СМБ;

2) малі підприємства часто створюються для реалізації високоефек-

тивних і високоприбуткових проектів;

3) малому бізнесу притаманна значно швидша обіговість коштів;

4) СМБ здатні залучати позикові кошти за цінами, не нижчими від прийнятних для великих підприємств.

З огляду на перелічені чинники кредитна діяльність банків переорієнтовується у площину кредитування суб'єктів малого бізнесу. Але виразна тенденція до збільшення обсягів позик малим підприємствам та фізичним особам — суб'єктам підприємницької діяльності в Україні не знімає низки проблем, пов'язаних із ризиковістю кредитування даного сектору економіки.

З метою дослідження цих проблем вважаємо за доцільне з'ясувати сутність категорії “ризик” та визначити місце кредитного ризику в системі ризиків банківської діяльності.

Узагальнивши різні підходи щодо трактування терміну “ризик” [6, с. 22; 7, с. 24], можна визначити поняття ризику як економічну категорію, що характеризує можливі у майбутньому негативні наслідки певних управлінських рішень, прийнятих в умовах невизначеності. Це подія, яка може відбутися, а може й не відбутися. Результати таких подій можуть бути як негативними (школа, збитки), так і позитивними (прибуток, дохід). Із точки зору ризик-менеджменту результатом прийнятого ризику може бути: 1) повна або часткова втрата того, що вже є (капіталу, надходжень коштів клієнтів тощо); 2) недоотримання того, що банк міг би мати за іншого управлінського рішення.

У науковій літературі характеристика банківських ризиків базується на концептуальній основі економічного ризику. Ризики в банківській діяльності пов'язані зі специфікою банківських операцій, здійснюваних в умовах ринкових відносин, та означають імовірність отримання доходів, менших від очікуваних, зниження вартості активів. Характеристику

банківського ризику подано в пункті 1.1 розділу 2 Інструкції “Про порядок регулювання діяльності банків в Україні” [2, с. 7].

Проаналізувавши різні підходи до класифікації банківських ризиків [1; 3; 5], доходимо висновку, що банки у своїй діяльності мають справу з численними їх видами. Кредитні ризики виділяються із загальної групи банківських ризиків як базові, посідаючи центральне місце в сукупності останніх. Відтак під **ризиковістю кредитування малого бізнесу** слід розуміти ймовірність виникнення при кредитуванні суб’єктів малого бізнесу кредитного ризику, який може призвести до втрати основної суми боргу та процентів за нею. З метою забезпечення оптимального рівня ризиковості такого кредитування необхідно визначити поняття **оптимізації ризиковості кредитування малого бізнесу** як процесу, спрямованого на приведення усієї системи кредитування СМБ до найкращого (оптимального) із можливих варіантів забезпечення максимального доходу при врахуванні рівня кредитного ризику. Зазначену категорію можна розуміти як процес вибору найкращих варіантів організації та регулювання процедури кредитування СМБ з метою зведення ризику до прийнятної допустимої рівня.

На нашу думку, при кредитуванні СМБ важливе значення має аналіз груп чинників ризику, класифікованих за сферою виникнення (зовнішні; чинники, притаманні позичальнику; чинники, притаманні банку). Дану структурування кредитного ризику відображено в таблиці 1.

Кредитний ризик виникає внаслідок сукупної дії всіх наявних чинників. Однак на кожного окремого позичальника і на кожен окрему групу позичальників впливають більш

або менш вагомі чинники ризику.

Практика свідчить, що вплив цих чинників проявляється у різних формах, а саме: як криза збуту, криза ліквідності, виробнича криза, ухилення позичальника від виконання кредитних зобов’язань. Із перелічених вище чинників кредитного ризику специфічний прояв стосовно малого бізнесу можуть мати чинники другої і третьої групи, тобто — притаманні позичальнику та притаманні банку.

Усе зазначене вище свідчить про відносну специфіку ризику, що виникає при кредитуванні суб’єктів малого бізнесу. До таких специфічних характеристик ризиковості кредитування малого підприємництва в Україні належать: труднощі при оцінці фінансового стану потенційного позичальника; відсутність у позичальника заставного майна, яке б відповідало вимогам банку; високий кредитний ризик при кредитуванні “ідей”, коли бракує початкового капіталу або його вкрай недостатньо, хоча пропонований бізнес-план проекту, що кредитується, є привабливим щодо його технічного, технологічного вирішення, має високий рівень рентабельності тощо; підвищений ризик при кредитуванні новостворених підприємств; швидка оборотність коштів малих підприємств, що сприяє відносному зниженню кредитного ризику; необхідність забезпечення високого рівня компетентності кредитних працівників банку стосовно проблем функціонування СМБ тощо.

Подальший розвиток малого бізнесу в Україні значною мірою залежить від фінансового забезпечення його діяльності. Відтак кредитна підтримка малого підприємництва вітчизняними банківськими установами набуває особливого значення.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ КРЕДИТУВАННЯ СУБ’ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

За браком реальної фінансової підтримки малого бізнесу з боку держави єдиним джерелом залучення необхідних інвестиційних ресурсів, окрім власних коштів підприємства, є банківський кредит.

Зростання обсягів кредитування малого бізнесу в 2003—2005 рр. відбулося значною мірою завдяки фінансовій та кредитній підтримці міжнародних і зарубіжних фінансово-кредитних установ. В Україні діють кредитні лінії Світового банку, спрямовані на структурну перебудову економіки, а крім того — Європейського банку реконструкції та розвитку, Німецької кредитної установи для відбудови (KfW), фонду “Євразія”, покликаних підтримати малий і середній бізнес. Нині великі вітчизняні банки надають кредити підприємствам малого бізнесу також за рахунок власних коштів, поступово відмовляючись від ресурсів іноземних кредитних ліній. У цьому спостерігається тенденція до стрімкого зростання обсягів кредитних вкладень у сферу малого бізнесу за рахунок власних коштів банків України.

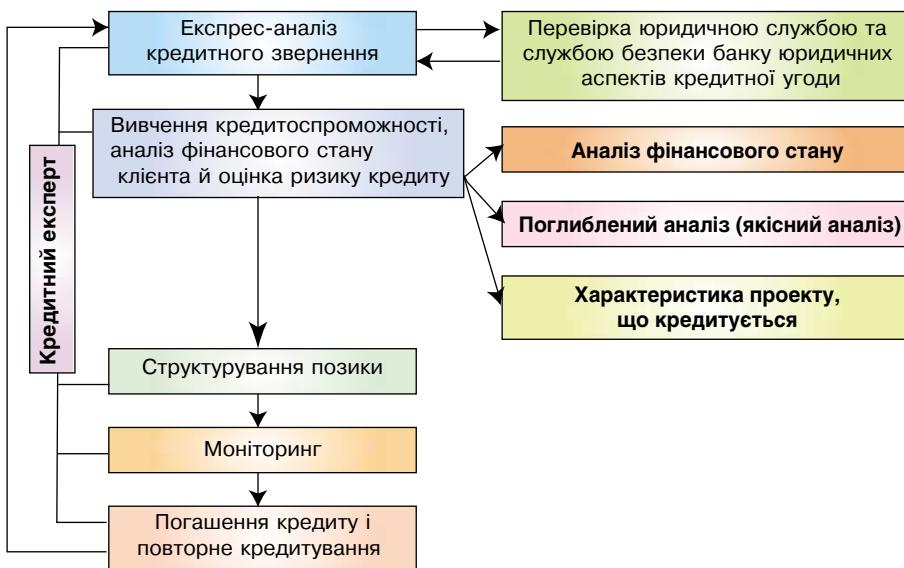
Технологія кредитування СМБ за лініями міжнародних організацій має свої особливості, які передбачають відмінну від загальноприйнятої в українських банках процедуру видачі та погашення кредитів. По-перше, в процесі оцінки кредитоспроможності до уваги береться реальний стан бізнесу позичальника та його фінансовий стан загалом; по-друге, заставою за такими кредитами може слугувати будь-яке майно, навіть особисті речі позичальника; по-третє, погашення кредиту здійснюється згідно з графіком, який передбачає періодичне погашення не тільки відсотків, а й самого кредиту; по-четверте, технологія кредитування передбачає однорівневу систему організації кредитного процесу.

На підставі аналізу діючої практики кредитування СМБ вітчизняними банками та зарубіжного досвіду кредитування, втіленого в технологіях кредитування малого бізнесу за лініями міжнародних організацій, з метою досягнення оптимального рівня ризиковості ми пропонуємо алгоритм кредитного циклу щодо кредитування суб’єктів малого бізнесу (див. схему 1). При цьому доцільно застосовувати комплексно-рейтингову методику аналізу кредито-

Таблиця 1. Чинники кредитного ризику при кредитуванні суб’єктів малого бізнесу

Зовнішні чинники	Чинники, притаманні позичальнику	Чинники, притаманні банку
Чинники загальносвітового рівня	Некваліфікований менеджмент	Недосконалість кредитної політики
Чинники національного рівня: — соціально-політичні; — макроекономічні (в тому числі валютні); — рівень нормативно-законодавчої бази; — рівень законності	Некваліфікований персонал	Некваліфікований персонал
Регіональні чинники: — економічні; — діяльність влади; — криміногенні	Недобросовісність позичальника	Операційні помилки
Галузеві чинники	Криміногенний чинник	Недосконалість внутрішнього контролю
Надзвичайні ситуації (форс-мажор)		

Схема 1. Алгоритм механізму кредитування суб'єктів малого бізнесу

спроможності позичальника, яка враховує такі елементи: оцінку фінансового стану, поглиблений якісний аналіз позичальника та аналіз проекту, що кредитується.

Аналіз діючої практики кредитування СМБ дає підставу для висновку, що чітка організація кредитного процесу є необхідною умовою досягнення оптимального рівня ризиковості кредитування малого бізнесу.

Розглядаючи проблему ризиковості кредитування малого бізнесу як доволі актуальну, що торкається різних сторін діяльності українського банківського середовища, вважаємо за необхідне висвітлити значення та роль кредитної політики банку в контексті зазначеної проблематики.

Кредитна політика щодо кредитування суб'єктів малого бізнесу — важлива складова загальної кредитної політики банку. Вона формується (та відповідно затверджується) як окремий розділ кредитної політики і визначає стратегію й тактику банку, порядок організації і технологію його кредитної діяльності у сфері кредитування СМБ. Розглядаючи кредитну політику банку як елемент банківської політики, зауважимо, що цілі кредитної політики органічно пов'язані із загальними стратегічними цілями банку. З огляду на це метою кредитної політики є створення умов для ефективного розміщення залучених коштів, забезпечення стабільного зростання прибутку банку. Вирішення стратегічних і тактичних питань кредитування клієнтів визначають роль кредитної політики у розвитку банку.

Кредитна політика — це найважливіша складова загальної банківської

політики, оскільки кредитна діяльність для більшості банків є основним видом активних операцій і водночас джерелом найсерйозніших ризиків. Продумана кредитна політика — це єдино можлива основа для успішного управління кредитним процесом на довготермінову перспективу і зведення ризиковості кредитування до мінімального рівня.

Досвід розвинутих країн, які мають міцну банківську систему, незаперечно свідчить: обов'язковою умовою стабільного існування банку в довгостроковій перспективі є наявність у нього продуманої кредитної політики. В умовах сучасної української дійсності банки повинні не лише мати кредитну політику, а й постійно стежити за її відповідністю умовам, що змінюються. Для цього потрібно чітко уявляти, на яких принципах має базуватися кредитна політика, за яким алгоритмом вона повинна будуватися і змінюватися, які її структурні розділи є найважливішими. Кожен банк розробляє власну кредитну політику, що найточніше відповідає саме його цілям і можливостям.

Основою розробки кредитної політики банку повинно слугувати вивчення кредитного ринку, до якого банк має потенційний доступ, за такими напрямками: вивчення кредитного попиту; вивчення пропозиції та конкуренції на кредитному ринку; аналіз власних кредитних можливостей банку; аналіз можливих чинників кредитного ризику тощо.

Сформулюємо базові принципи ефективної кредитної політики і розкриємо їх зміст. Ці принципи стосуються кредитної політики банку загалом і, відповідно, політики банку що-

до кредитування СМБ як її невід'ємної складової.

У вітчизняній і доступній автору зарубіжній економічній літературі вдалося виявити єдину працю, де чітко розглядається питання щодо принципів, на яких має будуватися кредитна політика банку. На думку Г.С.Панової [4, с. 58], слід виділити шість принципів кредитної політики: 1) наукова обґрунтованість; 2) оптимальність; 3) ефективність; 4) єдність, нерозривний зв'язок елементів кредитної політики; 5) дохідність, прибутковість; 6) безпечність, надійність. На наш погляд, запропоновані Г.С.Пановою принципи кредитної політики банку загалом відображають зміст даного поняття.

На основі проведеного аналізу наявних у літературі спроб сформулювати принципи кредитної політики банку, спробуємо конкретизувати їх і визначити базові принципи політики банку щодо кредитування СМБ.

На нашу думку, слід виходити передусім із головних вимог щодо діяльності будь-якого банку. До них належать: 1) прибутковість; 2) надійність; 3) ліквідність.

Сформулюємо принципи, дотримання яких у процесі формування кредитної політики забезпечить, на нашу думку, виконання цих вимог. Слід наголосити, що сформульовані нижче принципи кредитної політики — взаємопов'язані: їх не можна використовувати у відриві один від одного. Одночасно з'ясуємо, як реалізуються ці принципи при визначенні технологій і процедур кредитування малого бізнесу.

1. Адекватність кредитної політики банку кредитному попиту.

Кредитна політика повинна орієнтуватися на задоволення попиту на кредитному ринку, доступному банку. Ця умова продиктована насамперед вимогою прибутковості і частково вимогою надійності.

Дотримуючись принципу адекватності кредитної політики наявному попиту на кредити, банк виділяє типи або групи малих підприємств, які мають попит на кредити, і визначає його фактичні параметри: загальний обсяг, розміри кредитів, строки кредитування, стабільність попиту, прийнятний рівень відсоткових ставок тощо.

2. Орієнтованість на клієнта й активний маркетинг.

Проведення банком активного маркетингу і максимальне врахування інтересів клієнта є природним продовженням реалізації попереднього принципу. Основу даного принципу також становлять вимога прибутковості та, пев-

ною мірою, вимога надійності.

Практичне дотримання цього принципу реалізується шляхом активного просування на ринку кредитних послуг банку — комплексного обслуговування клієнтів, планомірного вивчення їх потреб, прагнення надати їм послуги на рівні не нижчому, а по можливості, й вищому, ніж рівень послуг конкурентів, орієнтації на пропозицію послуг, які не входять до стандартного пакета, діяльності з метою розширення кола клієнтів через організацію регулярних семінарів тощо.

Реалізуючи принцип активного маркетингу та орієнтації на комплексне задоволення потреб клієнта, банк визначає маркетингову політику щодо обраних типів (груп) малих підприємств. Ця політика може включати проведення прямих рекламних акцій, інформаційно-реklamних заходів із використанням можливостей союзів підприємців, місцевої влади, індивідуальну роботу з наявними та потенційними клієнтами; орієнтацію на кредитування визначених проектів під “типові бізнес-плани” тощо. Методи і ступінь активності здійснення маркетингової програми банку коригуються у процесі її здійснення залежно від результатів діяльності та можливостей банку.

3. Відповідність кредитної політики кредитним можливостям банку.

Даний найважливіший принцип впливає з вимог ліквідності та надійності.

Під кредитними можливостями банку розуміють сукупність чинників, які визначають його принципову можливість надавати кредити (за сумами, строками, територіями, цінами тощо). Основними з цих чинників є наявність ресурсів, резервні потреби, розмір витрат банку, його територіальні можливості, кваліфікація персоналу, якість застосовуваних ним технологій.

Принцип відповідності кредитної політики наявним ресурсам полягає у необхідності виконання вимоги ліквідності. Принцип відповідності територіальним, кадровим і технологічним можливостям банку означає, що банк має надавати лише ті кредити, які він у змозі ефективно контролювати, обслуговувати і забезпечити їх повернення, що є свідченням його надійності.

Оскільки кредитні технології банку повинні будуватися згідно з його кредитними можливостями, він вносить доповнення та поправки до початково визначених цілей і маркетингової політики, коригує встановлені ліміти, визначає попередню цінову політику.

4. Гнучкість.

Принцип гнучкості кредитної політики зумовлений усіма трьома базовими вимогами до діяльності банку. Він полягає в тому, що кредитну політику необхідно своєчасно переглядати, аби вона відповідала умовам, які постійно змінюються. Перегляд і коригування її положень мають бути старанно підготовлені та всебічно зважені.

Реалізуючи принцип гнучкості, банк переглядає кредитну політику змін, виходячи з умов функціонування СМБ. На малий бізнес можуть впливати (як позитивно, так і негативно) різноманітні економічні, політичні, соціальні чинники. Постійний контроль за станом ринку дає змогу банківським експертам своєчасно зауважити істотні зміни у зовнішньому середовищі та надати рекомендації щодо внесення необхідних коректив у кредитну політику.

5. Технологічність.

Зміст даного принципу полягає в тому, що для оптимізації витрат, визначення оптимального варіанта ризиковості та підвищення рівня обслуговування клієнтів банк повинен приділяти постійну увагу вдосконаленню кредитних технологій і процедур. Цей принцип зумовлений вимогами прибутковості (з точки зору зниження витрат) і надійності.

При кредитуванні малого бізнесу принцип технологічності особливо важливий з двох причин: по-перше, підвищений ризик кредитування малого підприємництва зобов'язує організувати всі кредитні процедури максимально надійно і чітко, а, по-друге, відносні витрати банку при кредитуванні СМБ будуть вищими, ніж при кредитуванні великих позичальників, і тому особливу увагу потрібно звернути на зниження витрат банку. Досягти цього можна за рахунок розподілу кредитного процесу на визначені етапи і стандартизації процедур, технологій, звітних форм кредитування тощо. Застосування в роботі кредитних відділів типового переліку документів, необхідних для попереднього розгляду кредитної заявки позичальника — СМБ, допоможе значно скоротити робочий час і підвищити надійність оцінок на початковій стадії роботи з кредитом. Проведення формального фінансового аналізу за даними фінансової звітності також легко стандартизується. Бізнес-план є індивідуальним документом, складеним у довільній формі, проте банк може запропонувати позичальникам підготувати його за визначеною схемою, згідно зі встановленими правилами, що дасть змогу ефективно та швидко

його проаналізувати. Варто стандартизувати форми документів, у яких фіксується робота з кредитом і результати кредитного аналізу: висновки, рекомендації тощо.

Етапи кредитної діяльності, що потребують індивідуального підходу та не піддаються стандартизації (наприклад, оцінка фінансового прогнозу або визначення шляхів роботи з проблемним кредитом), повинні бути організаційно відокремлені. Їх вирішення доручається найкваліфікованішим спеціалістам, тоді як формальні етапи аналізу можуть провести менш кваліфіковані та “дешевші” працівники. Таким чином економиться робочий час і відповідно знижуються витрати.

6. Комплексне управління ризиком.

Наявність даного принципу кредитної політики зумовлена базовою вимогою надійності. Вона означає, що процедуру управління кредитним ризиком і оптимізації ризиковості механізму кредитування належить відображати в усіх розділах кредитної політики, починаючи від визначення мети та ринків кредитування і закінчуючи простими поточними операціями кредитного відділу.

На етапі кредитного аналізу комплексне управління кредитним ризиком полягатиме, як уже зазначалося, у максимальній стандартизації процедур, формалізації результатів оцінки й аналізу та зниженні за рахунок цього суб'єктивізму в оцінках. На етапі супроводження кредиту і під час роботи з проблемними позичками зниження ризику досягають шляхом визначення мінімально необхідного переліку заходів із моніторингу кредиту, чіткого контролю за їх виконанням, а також за рахунок визначення конкретного індивідуального плану дій щодо кожного проблемного кредиту та організації контролю за його здійсненням на кожному з етапів.

7. Зворотний зв'язок.

Принцип зворотного зв'язку є дотичним до принципу гнучкості й також зумовлений усіма трьома базовими вимогами до діяльності банку. Його зміст полягає у вивченні результатів застосування кредитної політики на практиці та підготовці на цій основі пропозицій щодо внесення змін або доповнень до кредитної політики банку. Конкретніше, банк простежує результати кредитної роботи з малими підприємствами: доходи, витрати і їх структуру; наявність проблемних кредитів з урахуванням характеру проблем і причин їх виникнення; динаміку зміни параметрів кредитного

портфеля тощо. На підставі результатів аналізу формуються пропозиції щодо коригування кредитної політики. Ринок СМБ схильний до швидких змін, і моніторинг кредитного портфеля та кредитних технологій потрібно провадити на постійній основі.

8. Повнота.

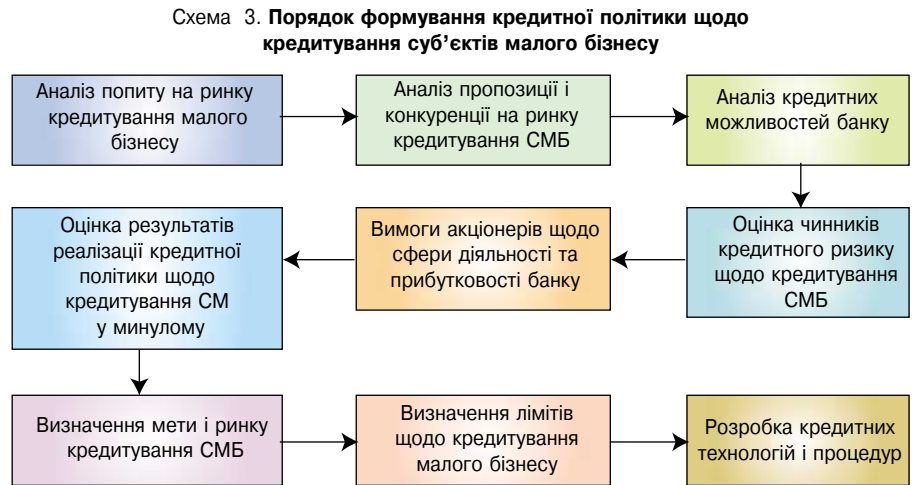
Даний принцип впливає з вимоги надійності й означає, що всі аспекти кредитної діяльності банку, в тому числі опис кредитних технологій і процедур, мають бути письмово зафіксовані в документах, які стосуються його кредитної політики.

Взаємозв'язок базових вимог до діяльності банку і принципів, які становлять основу кредитної політики, відображено на схемі 2.

ПОРЯДОК ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Сформувавши принципи, на яких має, на нашу думку, ґрунтуватися кредитна політика банку, щоб забезпечити практичну реалізацію базових вимог до його діяльності, перейдемо до розгляду процедури, якої слід дотримуватися при формуванні кредитної політики в аспекті кредитування СМБ.

Розробка кредитної політики щодо кредитування СМБ має починатися з визначення цільових груп споживачів (мікро- і малі підприємства недержавної форми власності, приватні підприємці, фізичні особи, що займаються підприємницькою діяльністю, та інші), цілей кредитування (мікрокредит, мінікредит тощо), умов кредитування (зазначаються конкретні умови надання мікро- і мінікредитів), видів забезпечення (застава рухомого і нерухомого майна, майнових прав, товарів у обороті

й переробці, цінних паперів, заклад рухомого майна, гарантія, порука тощо), суми забезпечення, періодичності погашення (щомісяця, шокварталу) та валюти кредиту (долар США, євро, гривня).

Окрім перелічених ключових атрибутів розробки кредитної політики щодо кредитування малого бізнесу, визначають також особливі умови кредитування окремих категорій позичальників, технологію кредитного процесу при застосуванні певних форм кредитування, умови нарахування та періодичність сплати процентів за кредитами СМБ, процедури роботи банку із простроченою заборгованістю тощо.

Основні концепції кредитної політики щодо кредитування СМБ втілюються в технологічних картах. Головне їх призначення полягає в деталізації етапів кредитування, визначення головних напрямів кредитної діяльності, а також завдань, обов'язків і відповідальності осіб, які забезпечують реалізацію конкретних етапів кредитування.

Узагальнюючи досвід практичної роботи банків України з розробки

кредитної політики щодо кредитування СМБ, ми пропонуємо порядок її формування, відображений на схемі 3.

Він включає такі етапи:

1. *Аналіз попиту на ринку кредитування малого бізнесу.* Досліджується попит на доступному для банку ринку кредитування СМБ та визначаються його привабливі сегменти. Вивчаються причини змін попиту і розробляються відповідні прогнози;

2. *Аналіз пропозицій та конкуренції на ринку кредитування СМБ.* Вивчається пропозиція на ринку, дії конкурентів і стратегії, що застосовуються ними;

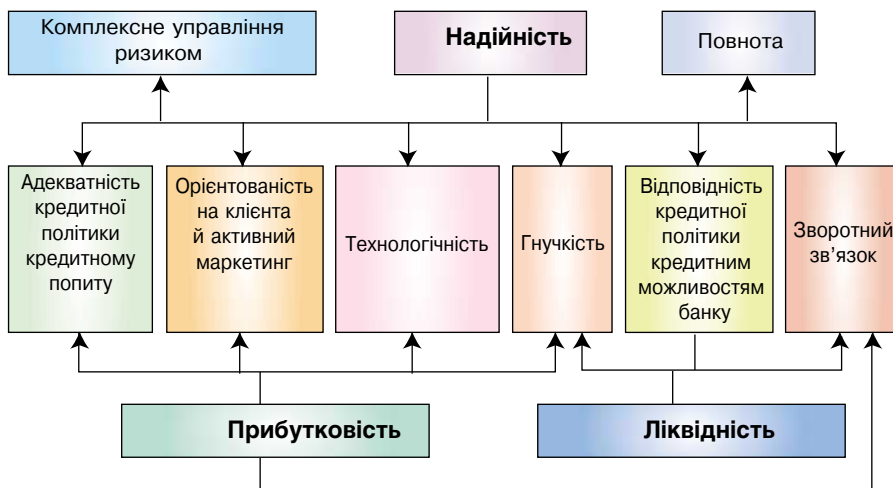
3. *Аналіз власних кредитних можливостей банку.* Аналізуються власні кредитні можливості банку з урахуванням обмежень, установлених законодавчими і нормативними актами. На даному етапі необхідно врахувати пріоритети й обмеження щодо діяльності підприємств малого бізнесу, визначені чинною законодавчо-нормативною базою в частині формування та використання фінансових ресурсів, оподаткування тощо;

4. *Оцінка чинників кредитного ризику при кредитуванні СМБ.* При цьому важливо врахувати дію регіональних чинників кредитного ризику. Визначаються доступні для банку можливості його зниження;

5. *Вимоги акціонерів щодо сфери діяльності та прибутковості банку.* Враховуються вимоги акціонерів стосовно сфери діяльності банку та його прибутковості. З огляду на специфіку кредитування малого бізнесу важливо, щоб кредитні проекти задовольняли зазначені вимоги;

6. *Оцінка результатів реалізації кредитної політики щодо кредитування СМБ в минулому.* Оцінюються практичні результати здійснення кредитної політики у сфері кредитування СМБ в минулому, її позитивні результати та

Схема 2. Взаємозв'язок базових вимог до діяльності банку і принципів кредитної політики

негативні наслідки. (Якщо подібна практика кредитування є для банку новою, даний етап формування кредитної політики не береться до уваги);

7. *Визначення мети і ринку кредитування СМБ.* Формулюються цілі кредитної політики та визначаються сегменти кредитного ринку щодо кредитування малого бізнесу;

8. *Визначення лімітів щодо кредитування малого бізнесу.* Встановлюються кредитні ліміти (обмеження) щодо кредитування малого підприємства;

9. *Розробка кредитних технологій і процедур.* Розробляються і затверджуються порядок і правила кредитування, кредитні технології та процедури, які банк використовуватиме, кредитуючи СМБ.

Слід зазначити, що розробка кредитної політики банку спрямована на оптимізацію ризиковості механізму кредитування малого бізнесу. Це необхідно враховувати на кожному етапі її здійснення.

Структура кредитної політики загалом не має принципового значення. Головне — вона повинна бути такою, щоб застосування кредитної політики в діяльності банку було максимально зручним та ефективним. Необхідно детально ознайомити працівників банку з тими її розділами, які стосуються їх роботи. На нашу думку, за змістом кредитна політика повинна складатися з двох основних частин: у першій формулюються її цілі, а в другій — практичні методи їх реалізації. Причому форма викладу основних положень не має принципового значення: важливо, щоб кредитна політика була вичерпно повною, письмово зафіксованою і цілісною.

У першій частині слід відобразити: 1) обґрунтовано сформульовані цілі; 2) опис стратегії банку; 3) обрані ринки; 4) види лімітів і методи їх визначення; 5) загальні вимоги до організації кредитної діяльності банку тощо.

Друга частина опису кредитної політики має включати: 1) опис організаційної структури підрозділу, що здійснює кредитний процес; 2) розподіл повноважень; 3) процедуру прийняття рішення щодо кредитування; 4) процедуру оцінки кредитних заявок стосовно груп позичальників і видів кредитів; 5) процедуру оцінки кредитного ризику та критерії розподілу позичальників за групами ризику; 6) опис прийнятного забезпечення та методів його оцінки; 7) порядок супроводження кредитів; 8) порядок ведення документації та кредитних справ; 9) порядок роботи

з проблемними кредитами; 10) порядок погашення кредитів і сплати процентів; 11) порядок створення і розмір резерву за можливими втратами за позиками; 12) порядок списання безнадійної заборгованості; 13) міру відповідальності кредитних менеджерів і працівників; 14) процедуру можливих відхилень від стандартних вимог.

Узагальнюючи численні наукові дослідження провідних науковців і практиків у сфері ризик-менеджменту, підсумовуємо, що питання класифікації методів регулювання (мінімізації) рівня кредитних ризиків у банківських установах потребують конкретизації, подальшого вивчення та нових методологічних підходів. Оскільки у статті досліджуються проблемні аспекти ризиковості кредитування саме малого бізнесу, вважаємо за доцільне зазначити, які методи є найприйнятнішими щодо мінімізації кредитного ризику при кредитуванні суб'єктів малого бізнесу та у зв'язку з цим запропонувати новий підхід до класифікації методів регулювання рівня кредитних ризиків, які загрожують банкам у взаємовідносинах із СМБ.

З метою розробки конструктивних заходів щодо мінімізації кредитних ризиків, на нашу думку, доцільно класифікувати методи їх регулювання у банках за такими групами: 1) управлінські (формування і проведення кредитної політики у сфері кредитування СМБ та підвищення кваліфікації персоналу, зайнятого кредитуванням даного сегмента ринку); 2) організаційні (унікнення ризиків, чітка система делегування повноважень, досконала організація кредитного процесу, якісний та кількісний аналіз позичальника — суб'єкта малого бізнесу з визначенням його кредитного рейтингу, оцінка якості кредиту, реалізація "принципу градації");

3) обмежувальні (диверсифікація кредитного портфеля, раціонування); 4) контрольні (перевірка юридичних аспектів кредитної угоди, контроль із боку служби безпеки банку, моніторинг ризиків, документування операцій з кредитування СМБ та контроль, пов'язаний із цим); 5) забезпечення боргу (майнове, немайнове забезпечення, страхування кредитних ризиків тощо); 6) законодавчо-нормативні (дотримання законодавчо встановлених процедур з кредитування СМБ, створення резервів).

На наш погляд, доцільно, щоб банк управляв кредитним ризиком на двох рівнях відповідно до причин його виникнення: на рівні кожної окремої операції та на рівні кредитного портфеля в цілому. Деякі автори у своїх дослідженнях використовують пропонуваній поділ методів мінімізації кредитного ризику, але проблеми їх застосування при кредитуванні СМБ практично не розглядають. З огляду на це, вважаємо за потрібне згрупувати методи мінімізації кредитного ризику при кредитуванні малого бізнесу за рівнями управління, виділивши складові кожного рівня (див. таблицю 2).

Отже, за рівнями управління кредитним ризиком можна виділити такі його складові, як ризик індивідуальної позики та портфельний кредитний ризик.

Особливістю методів управління кредитним ризиком на рівні окремої кредитної операції є послідовність їх застосування, оскільки ці методи реалізуються на певних етапах процесу кредитування. Якщо на тому чи іншому етапі вирішуються завдання мінімізації кредитного ризику, їх правомірно розглядати як методи управління ризиками окремого кредиту, наданого суб'єкту малого бізнесу.

Вважається, що мінімізувати портфельний кредитний ризик можна

Таблиця 2. Класифікація методів мінімізації кредитного ризику банку при кредитуванні суб'єктів малого бізнесу за рівнями управління

№ п/п	На рівні окремого кредиту	На рівні кредитного портфеля
1	Досконала організація кредитного процесу Аналіз кредитоспроможності та якісний аналіз позичальника — суб'єкта малого бізнесу з визначенням його кредитного рейтингу Оцінка якості кредиту Структурування позики (розробка умов кредитування, підготовка та укладення договорів) Реалізація "принципу градації"	Диверсифікація кредитного портфеля
2	Забезпечення позики	Формування і проведення кредитної політики у сфері кредитування СМБ
3	Страхування кредитних ризиків	Раціонування (лімітування)
4	Моніторинг ризиків	Створення резервів
5	Документування операцій із кредитування СМБ	

шляхом оптимізації процесу управління ним. Це передусім передбачає оптимізацію процесу формування кредитного портфеля банку, що зводиться до: 1) вибору критеріїв для аналізу та оцінки якості позик, тобто аналізу фінансових коефіцієнтів і сегментації кредитного портфеля; 2) класифікації позик за групами ризику; 3) збір інформації для визначення процента ризику щодо кожної групи; 4) розробки заходів з управління безнадійними кредитами та зміни структури кредитного портфеля.

Розглянувши базові засади формування кредитного портфеля банку в частині кредитів, наданих СМБ, на прикладі двох великих системних банків, які активно працюють на ринку кредитування малого бізнесу — ВАТ КБ “Надра” та ЗАТ КБ “Приват-Банк” — доходимо висновку, що процедура формування кредитного портфеля банку в частині кредитування суб’єктів малого підприємництва значною мірою визначається його ресурсною базою. Так, у структурі кредитних портфелів чітко простежується тенденція до розмежування кредитів, наданих СМБ за рахунок власних ресурсів банку і коштів Європейського банку реконструкції та розвитку і Німецько-українського фонду. Слід зауважити також незначний діапазон диверсифікації кредитних портфелів за кредитами, наданими у сферу малого бізнесу, за напрямками кредитних вкладень, термінами кредитування, видами валют тощо.

Загалом банки формують кредитні портфелі, керуючись насамперед не критеріями диверсифікації (котрі, до речі, чітко не визначені), а наявністю вільних кредитних ресурсів на поточну дату та заявок потенційних позичальників. Кредитні технології банку передбачають відбір тих заявок, котрі відповідають умові оптимального співвідношення між ризиковістю і доходністю кредитування.

Ще раз наголосимо: кредитування малого бізнесу — це сфера підвищеного ризику, тому на практиці доцільно використовувати не окремі методи зниження ступеня кредитного ризику, а їх раціональну комбінацію, спираючись на власний досвід банку та інтуїцію його фахівців.

Варто зазначити, що, вирішуючи завдання, пов’язані зі зменшенням рівня ризиків, кредитні фахівці більшості вітчизняних банків обмежуються застосуванням лише кількох стандартних методів із перелічених вище. У практичній роботі методи регулювання (мінімізації)

кредитних ризиків можуть застосовуватися диференційовано, залежно від напрямів кредитної політики банку, особливостей кредитних угод, класу позичальників, умов діяльності тощо.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ КРЕДИТУВАННЯ СУБ’ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ — ОСНОВА ОПТИМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ

Комплексне дослідження проблеми ризиковості кредитування СМБ засвідчило, що банківська діяльність у сфері кредитної підтримки даного сектору економіки має як позитивні, так і негативні аспекти. Позитивними тенденціями є зростання обсягів кредитів, наданих малим підприємствам і фізичним особам — суб’єктам підприємницької діяльності, зміна структури кредитних портфелів та збільшення частки кредитування малого бізнесу за рахунок власних коштів банку. Проте все це не виключає наявності питань, вирішення яких дасть змогу мінімізувати кредитний ризик. Аби систематизувати проблеми, що виникають у ході кредитування малого бізнесу, доцільно класифікувати їх за рівнями виникнення — макро- та мікроекономічним. Зокрема, серед проблем, які виникають на макроекономічному рівні, слід виділити проблеми законодавчого та нормативного забезпечення кредитної підтримки малих підприємств; відсутності гнучкої системи функціонування гарантійних фондів із використанням коштів державного, місцевого та муніципального бюджетів, яка б дала змогу мобілізувати активи й ресурси на центральному і регіональному рівнях, а також кошти міжнародних фінансових інститутів з метою забезпечення кредитів для СМБ; необхідності запровадження режиму пільгового оподаткування прибутків банків, котрі кредитують малий бізнес; недостатнього розвитку суміжних ринків, які інфраструктурно обслуговують потенційно ризикові процедури кредитування малого підприємництва; існування конкуренції у сфері кредитування СМБ тощо. До проблем мікроекономічного характеру слід віднести наявність певних негативних чинників, закладених на рівні нормативних документів, які, в свою чергу, потребують комплексного нормативного врегулювання; високу ризиковість кредитування “молодого” підприємства, нового виду бізнесу, бізнесу, що перепрофільовується, та бізнесу з ознаками сезон-

ності; складність оцінки реального фінансово-економічного стану позичальника; брак кваліфікованих кадрів у сферах малого бізнесу та кредитування його суб’єктів.

З’ясувавши основні проблеми, пов’язані з кредитуванням малого підприємництва, окреслимо перспективи розвитку взаємовідносин банку і клієнта-СМБ.

Збільшення сум кредитів, що надаються СМБ, пов’язане з розширенням сфер та обсягів діяльності малих підприємств, а також із поширенням технології мікrokредитування на нові сегменти ринку діяльності малого бізнесу. Отже, перспективними напрямками розвитку кредитування СМБ в Україні можна вважати такі:

— вдосконалення технологій кредитування торгово-посередницьких підприємств і фізичних осіб — суб’єктів підприємницької діяльності (як правило, саме ці суб’єкти ринку формують основну частину попиту на кредитні ресурси банківської системи);

— розширення спектра кредитування суб’єктів малого бізнесу (розробка умов та процедур надання кредитів малим підприємствам інших сфер діяльності — виробничої, сфери послуг, сільського господарства тощо);

— визначення пріоритетних напрямів кредитування малих підприємств (зокрема, розробка пільгових умов кредитування при наданні довготермінових кредитів, великих сум кредитів тощо).

Насамкінець зазначимо, що розв’язання проблем і реалізація перспективних напрямів кредитування малого бізнесу сприятимуть розширенню можливостей банків щодо активізації кредитної діяльності на даному сегменті ринку, а відтак — оптимізації ризиковості механізму кредитування СМБ.

Запровадження ефективної системи регулювання ризиків банківського кредитування у процесі управління ними дає змогу визначити їх оптимальний рівень і забезпечити прибутковість кредитної діяльності банківських установ. Регулювання кредитних ризиків і, зокрема, ризиків кредитування СМБ, є необхідною передумовою стратегії й тактики розвитку українських банків. Даний процес може здійснюватись як на макро-, так і на мікрорівнях. Як відомо, Базельський комітет з банківського нагляду розробив рекомендації щодо регулювання кредитних ризиків на рівні банківських установ групи держав. Нову угоду — “Базель II” — щодо оцінки достатності капіталу банків центральні банки найбільших країн світу плану-

ють реалізувати до 2007 року. Основні зміни, передбачені у “Базелі II”, стосуються передусім процедури зваження активів щодо ризику. Розширено також перелік ризиків, зокрема, крім кредитного, суттєву увагу зосереджено на ринковому та операційному ризиках.

З метою оцінки та регулювання ризиків у банках доцільно у перспективі використовувати відповідні математичні моделі розрахунку їх рівня, засновані на визначенні можливих утрат від дефолту позичальників залежно від їх кредитних рейтингів, присвоєних міжнародними рейтинговими агентствами або розрахованих самими банками. Проте за браку відповідної інфраструктури, яка б давала змогу адекватно визначити рейтинг позичальника, тим більше рейтинг позичальника — СМБ, банкам варто розробити власні методики регулювання кредитного ризику. Тож вважаємо за доцільне створювати та вдосконалювати методи оцінки кредитного ризику на основі внутрішніх рейтингів банків. Крім того, на нашу думку, слід уніфікувати методику внутрішніх рейтингів з метою її здешевлення.

Проблема регулювання та оптимізації кредитного ризику при кредитуванні СМБ значною мірою зводиться до створення адекватної методики

оцінювання якості конкретної позики. Така методика повинна передбачати формалізацію процедур кредитного аналізу та процедур прийняття рішення щодо надання кредиту. Важливе значення для оптимізації ризику після надання кредиту має ефективна система його моніторингу. В аспекті управління портфельним кредитним ризиком портфеля кредитів, наданих СМБ, заслуговують на увагу методи формування резервів та диверсифікації кредитного портфеля.

Здійснюючи регулярний і продуманий моніторинг стану кожного кредиту, виданого СМБ, і кредитного портфеля в цілому, своєчасно вживаючи заходів щодо регулювання ризиковості, банк має змогу втримувати ризик неповернення основного боргу та відсотків за ним у межах, визначених кредитною політикою банку.

Загалом, на нашу думку, оптимізація ризиковості кредитування СМБ — це складний і багатогранний процес, реалізувати який можна шляхом застосування цілого комплексу зазначених вище методів, прийомів і процедур та індивідуального підходу до кожного позичальника — СМБ. Ефективне регулювання ризиків при здійсненні банками операцій кредитного характеру

сприяє як підвищенню економічної ефективності кредитної діяльності банківських установ, так і стабілізації й розвитку економіки держави в цілому. □

Література

1. *Банківський менеджмент: Навч. посіб. для вищ. навч. закл.* / О.Кириченко, І.Гіленко, А.Ятченко. — К.: Основи, 1999. — 671 с.
2. *Гриджук Д. Співвідношення банківського ризику та засобів забезпечення банківських зобов'язань // Вісник НБУ. — 2002. — № 5. — С. 7–9.*
3. *Кредитний ризик комерційного банку: Навч. посіб. / За ред. В.В.Вітлінського. — К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. — 251 с.*
4. *Панова Г.С. Кредитная политика коммерческого банка. — М.: ИКЦ “ДИС”, 1997. — 464 с.*
5. *Примостка Л.О. Банківський менеджмент. Хеджування фінансових ризиків: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 1998. — 108 с.*
6. *Романенко Л.Ф., Коротесєва А.В. Ризики у банківській діяльності // Фінанси України. — 2003. — № 5. — С. 122.*
7. *Фабер С., Пожарська І., Куценко О. Нагляд на основі оцінки ризиків: українська перспектива // Вісник НБУ. — 2004. — № 6. — С. 24–26.*

Монети України /

Про введення в обіг пам'ятних монет “Водохреще”

Національний банк України, продовжуючи серію “Обрядові свята України”, 18 грудня 2006 року ввів в обіг пам'ятні монети номіналами 10 і 5 гривень “Водохреще”, присвячені одному зі значних свят православ'я, яке відзначається 19 січня.

Монету номіналом 10 гривень виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування — пруф, маса дорогоцінного металу в чистоті — 31.1 г, діаметр — 38.61 мм, тираж — 10 000 штук. Гурт монети — рифлений.

Монету номіналом 5 гривень виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса монети — 16.54 г, діаметр — 35.0 мм, тираж — 75 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі обох монет зображено композицію з українських жіночих прикрас, які тримають голуби, та церковної чаші; над нею — малий Державний герб України; під композицією розміщено написи: на монеті зі срібла — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК / УКРАЇНИ / 10 / ГРИВЕНЬ / 2007**, зазначено метал, його пробу — **Ag 925**, ма-

су дорогоцінного металу в чистоті — **31.1**; на монеті з нейзильберу — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК / УКРАЇНИ / 5 / ГРИВЕНЬ / 2007**. На обох монетах ліворуч і праворуч розміщено стилізовані крижані гілки з крижинками, а також — логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі обох монет зображено багатофігурну композицію: над ополонкою у вигляді хреста проводиться молебень, ліворуч півколом розміщено напис — **ВОДОХРЕЩЕ**.

Художник — Микола Кочубей. Скульптори — Володимир Атаманчук, Роман Чайковський.

Пам'ятні монети номіналами 10 і 5 гривень “Водохреще” є дійсними платіжними засобами України та обов'язкові до приймання без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів. □

Процентна політика/

Динаміка облікової ставки НБУ в 1992–2006 рр.

За традицією у другому числі журналу публікуємо дані щодо облікової ставки НБУ від початку її встановлення центральним банком. Нагадуємо, що Національний банк України почав регулярно встановлювати облікову ставку з кінця 1992 року. Починаючи з 1995 року встановлювалася також ломбардна ставка НБУ. Із 07.04.2001 р. по 28.02.2004 р. вона відповідала розміру процентної ставки за кредитами “овернайт” і визначалася та доводилася до суб’єктів банківської системи щоденно. Починаючи з 1 березня 2004 року ломбардна ставка Національним банком України не оголошується. Натомість Національний банк щоденно оголошує ставки за своїми активними і пасивними операціями. Офіційна інформація про них публікується в Інтернеті на веб-сторінці НБУ за адресою: <http://www.bank.gov.ua/>. Вичерпні дані щодо динаміки ломбардної ставки НБУ востаннє публікувалися у №2 “Вісника НБУ” за 2005 рік.

Період дії		Відсотки річних
від	до	
1992 р.		30.0
16.11.1992 р.	28.02.1993 р.	80.0 ¹
01.03.1993 р.	30.04.1993 р.	100.0
01.05.1993 р.	31.06.1994 р.	240.0
01.07.1994 р.	31.07.1994 р.	190.0
01.08.1994 р.	14.08.1994 р.	175.0
15.08.1994 р.	24.10.1994 р.	140.0
25.10.1994 р.	11.12.1994 р.	300.0
12.12.1994 р.	09.03.1995 р.	252.0
10.03.1995 р.	28.03.1995 р.	204.0
29.03.1995 р.	06.04.1995 р.	170.0
07.04.1995 р.	30.04.1995 р.	150.0
01.05.1995 р.	06.06.1995 р.	96.0
07.06.1995 р.	14.07.1995 р.	75.0
15.07.1995 р.	20.08.1995 р.	60.0
21.08.1995 р.	09.10.1995 р.	70.0
10.10.1995 р.	30.11.1995 р.	95.0
01.12.1995 р.	31.12.1995 р.	110.0
01.01.1996 р.	03.03.1996 р.	105.0
04.03.1996 р.	25.03.1996 р.	98.0
26.03.1996 р.	31.03.1996 р.	90.0
01.04.1996 р.	07.04.1996 р.	85.0
08.04.1996 р.	24.04.1996 р.	75.0
25.04.1996 р.	21.05.1996 р.	70.0
22.05.1996 р.	06.06.1996 р.	63.0
07.06.1996 р.	01.07.1996 р.	50.0
02.07.1996 р.	09.01.1997 р.	40.0
10.01.1997 р.	07.03.1997 р.	35.0
08.03.1997 р.	25.05.1997 р.	25.0
26.05.1997 р.	07.07.1997 р.	21.0
08.07.1997 р.	04.08.1997 р.	18.0
05.08.1997 р.	31.10.1997 р.	16.0
01.11.1997 р.	14.11.1997 р.	17.0
15.11.1997 р.	23.11.1997 р.	25.0
24.11.1997 р.	05.02.1998 р.	35.0
06.02.1998 р.	17.03.1998 р.	44.0
18.03.1998 р.	20.05.1998 р.	41.0
21.05.1998 р.	28.05.1998 р.	45.0
29.05.1998 р.	06.07.1998 р.	51.0
07.07.1998 р.	20.12.1998 р.	82.0
21.12.1998 р.	04.04.1999 р.	60.0
05.04.1999 р.	27.04.1999 р.	57.0
28.04.1999 р.	23.05.1999 р.	50.0
24.05.1999 р.	31.01.2000 р.	45.0
01.02.2000 р.	23.03.2000 р.	35.0
24.03.2000 р.	09.04.2000 р.	32.0
10.04.2000 р.	14.08.2000 р.	29.0
15.08.2000 р.	09.03.2001 р.	27.0
10.03.2001 р.	06.04.2001 р.	25.0
07.04.2001 р.	10.06.2001 р.	21.0
11.06.2001 р.	08.08.2001 р.	19.0
09.08.2001 р.	09.09.2001 р.	17.0
10.09.2001 р.	09.12.2001 р.	15.0
10.12.2001 р.	10.03.2002 р.	12.5
11.03.2002 р.	03.04.2002 р.	11.5
04.04.2002 р.	04.07.2002 р.	10.0
05.07.2002 р.	04.12.2002 р.	8.0
05.12.2002 р.	08.06.2004 р.	7.0
09.06.2004 р.	06.10.2004 р.	7.5
07.10.2004 р.	08.11.2004 р.	8.0
09.11.2004 р.	09.08.2005 р.	9.0
10.08.2005 р.	09.06.2006 р.	9.5
10.06.2006 р.		8.5

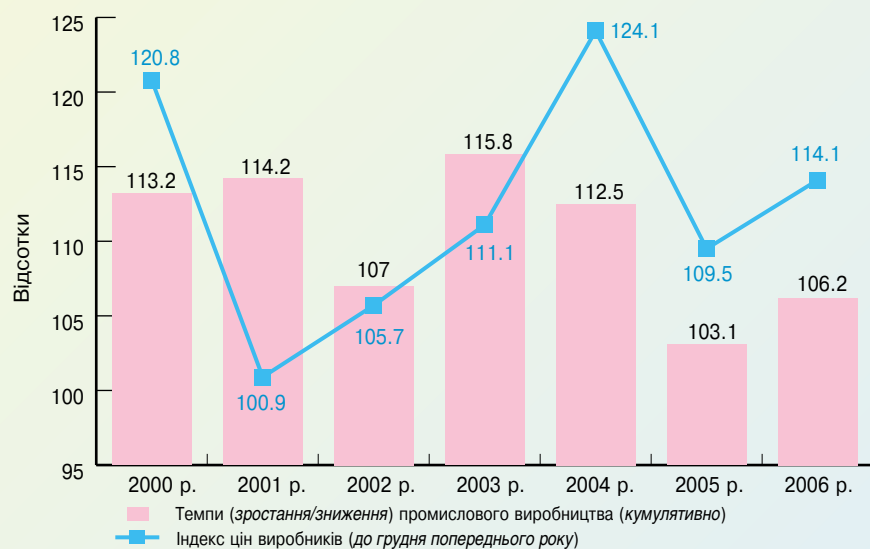
¹ Червоним кольором виділено дані на кінець періоду, тобто на 31 грудня року, зазначеного в колонці 1, або на 1 січня року, зазначеного в колонці 2. На замовлення “Вісника НБУ” матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Основні макроекономічні показники розвитку України у 2006 році

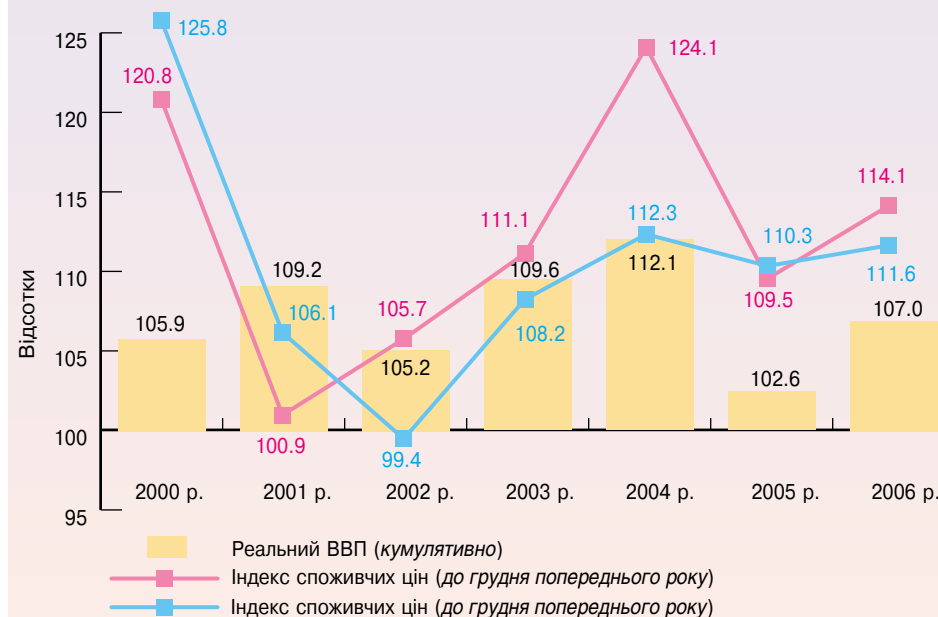
Відсотки

Показники	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Реальний ВВП (до відповідного місяця попереднього року)	100.9	102.2	104.0	103.5	108.5	109.3	107.7	107.1	108.9	109.0	108.2	—
Реальний ВВП (кумулятивно)	100.9	101.5	102.4	102.7	104.0	105.0	105.5	105.7	106.2	106.5	106.7	107.0
Темпи (зростання/зниження) промислового виробництва (до попереднього місяця)	84.7	103.7	113.3	95.4	104.4	99.8	104.3	99.2	100.3	105.2	100.2	102.2
Темпи (зростання/зниження) промислового виробництва (кумулятивно)	97.1	99.4	100.2	100.4	102.4	103.6	104.8	105.4	105.5	105.3	105.6	106.2
Індекс споживчих цін (до попереднього місяця)	101.2	101.8	99.7	99.6	100.5	100.1	100.9	100.0	102.0	102.6	101.8	100.9
Індекс споживчих цін (до грудня попереднього року)	101.2	103.0	102.7	102.3	102.8	102.9	103.8	103.8	105.9	108.7	110.6	111.6
Індекс цін виробників (до попереднього місяця)	101.2	100.3	100.4	101.4	101.0	100.7	101.2	102.1	101.7	102.2	100.7	100.5
Індекс цін виробників (до грудня попереднього року)	101.2	101.5	101.9	103.3	104.3	105.0	106.3	108.5	110.3	112.7	113.5	114.1

Темпи (зростання/зниження) промислового виробництва та індекс цін виробників промислової продукції у 2000–2006 роках

Реальний ВВП, індекс споживчих цін та цін виробників промислової продукції у 2000–2006 роках

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту статистики та звітності Національного банку України.

Індекси інфляції

Індекси споживчих цін та цін виробників

Публікуємо офіційні дані щодо індексів споживчих цін та цін виробників промислової продукції за період із 1991 року. Індекс споживчих цін (індекс інфляції) – показник, що характеризує зміни загального рівня цін і тарифів на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання. Розрахунок індексу споживчих цін провадить

Індекси споживчих цін в Україні

Період	Індекси споживчих цін, % до попереднього місяця / % до грудня попереднього року							
	1991 р.	1992 р.	1993 р.	1994 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.	
Січень		385.2 / 385.2	173.2 / 173.2	119.2 / 119.2	121.2 / 121.2	109.4 / 109.4	102.2 / 102.2	
Лютий		115.3 / 444.1	128.8 / 223.1	112.6 / 134.2	118.1 / 143.1	107.4 / 117.5	101.2 / 103.4	
Березень		112.1 / 497.9	122.1 / 272.4	105.7 / 141.9	111.4 / 159.5	103.0 / 121.0	100.1 / 103.5	
Квітень		107.6 / 535.7	123.6 / 336.7	106.0 / 150.4	105.8 / 168.7	102.4 / 123.9	100.8 / 104.4	
Травень		114.4 / 612.9	127.6 / 429.6	105.2 / 158.2	104.6 / 176.5	100.7 / 124.8	100.8 / 105.2	
Червень		126.5 / 775.3	171.7 / 737.6	103.9 / 164.4	104.8 / 184.9	100.1 / 124.9	100.1 / 105.3	
Липень		122.1 / 946.6	137.6 / 1014.9	102.1 / 167.8	105.2 / 194.6	100.1 / 125.0	100.1 / 105.4	
Серпень	104.0	108.3 / 1025.2	121.7 / 1235.2	102.6 / 172.2	104.6 / 203.5	105.7 / 132.2	100.0 / 105.4	
Вересень	104.5	110.6 / 1133.8	180.3 / 2227.0	107.3 / 184.8	114.2 / 232.4	102.0 / 134.8	101.2 / 106.7	
Жовтень	105.9	112.4 / 1274.4	166.1 / 3699.1	122.6 / 226.5	109.1 / 253.5	101.5 / 136.8	100.9 / 107.6	
Листопад	116.5	122.0 / 1554.8	145.3 / 5374.8	172.3 / 390.3	106.2 / 269.3	101.2 / 138.5	100.9 / 108.6	
Грудень	124.6	135.1 / 2100.0	190.8 / 10256.0	128.4 / 501.0	104.6 / 281.7	100.9 / 139.7	101.4 / 110.1	
За рік у цілому*	390.0**	2100.0	10256.0	501.0	281.7	139.7	110.1	
Середньомісячний темп зростання	112.0	128.9	147.1	114.4	109.0	102.8	100.8	
Середньорічний темп зростання	—	1627.0	4835.0	991.2	477.0	180.3	115.9	

* Грудень до грудня попереднього року.

** Визначено експертним шляхом.

Індекси цін виробників промислової продукції в Україні

Період	Індекси цін виробників промислової продукції, % до попереднього місяця / % до попереднього року							
	1991 р.	1992 р.	1993 р.	1994 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.	
Січень	161.8 / 161.8	852.3 / 852.3	218.2 / 218.2	134.1 / 134.1	129.2 / 129.2	103.4 / 103.4	100.4 / 100.4	
Лютий	106.3 / 172.0	129.4 / 1102.9	120.8 / 263.6	121.3 / 162.7	111.4 / 143.9	102.9 / 106.4	100.4 / 100.8	
Березень	104.3 / 179.4	114.9 / 1267.2	111.6 / 294.2	108.3 / 176.2	109.3 / 157.3	102.9 / 109.5	100.6 / 101.4	
Квітень	107.6 / 193.0	119.3 / 1511.8	118.1 / 347.5	105.4 / 185.7	105.1 / 165.3	101.5 / 111.0	100.9 / 102.3	
Травень	103.8 / 200.4	108.4 / 1638.8	152.2 / 528.8	102.4 / 190.1	107.1 / 177.1	100.8 / 112.0	100.3 / 102.6	
Червень	101.8 / 204.0	117.4 / 1923.9	190.1 / 1005.2	103.0 / 195.8	108.6 / 192.3	100.4 / 112.5	100.4 / 103.0	
Липень	104.5 / 213.1	99.2 / 1908.5	131.0 / 1316.8	104.4 / 204.5	104.3 / 200.6	100.6 / 113.1	100.4 / 103.4	
Серпень	103.3 / 220.2	109.0 / 2080.3	133.0 / 1751.4	111.9 / 228.8	106.5 / 217.2	100.4 / 113.6	100.0 / 103.4	
Вересень	103.1 / 227.0	108.6 / 2259.2	176.5 / 3091.2	112.8 / 258.1	109.9 / 239.4	101.0 / 114.7	100.1 / 103.5	
Жовтень	104.5 / 237.2	125.1 / 2826.3	134.2 / 4148.4	120.4 / 310.7	108.4 / 259.5	100.1 / 114.8	101.1 / 104.6	
Листопад	109.1 / 258.8	117.8 / 3329.3	133.1 / 5521.5	209.3 / 650.3	104.2 / 270.4	101.2 / 116.2	99.8 / 104.4	
Грудень	101.6 / 263.4	127.2 / 4228.5	176.9 / 9767.5	134.4 / 874.0	102.6 / 272.1	100.9 / 117.3	100.5 / 105.0	
За рік у цілому*	263.4	4228.5	9767.5	874.0	272.1	117.3	105.0	
Середньомісячний темп зростання	108.4	136.6	146.5	119.8	108.7	101.3	100.4	
Середньорічний темп зростання	—	2591.7	4798.3	1234.5	588.9	152.0	107.7	

Індекс цін виробників промислової продукції за 1991 рік становив 263.4%.

* Грудень до грудня попереднього року.

промислової продукції в Україні у 1991–2006 рр.

ся на базі двох інформаційних потоків: даних про зміни цін, одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін і тарифів на споживчому ринку, за встановленим переліком товарів і послуг; даних про структуру фактичних споживчих витрат населення, отриманих у результаті вибіркового обстеження умов життя домогосподарств.

	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.
	101.3 / 101.3	101.5 / 101.5	104.6 / 104.6	101.5 / 101.5	101.0 / 101.0	101.5 / 101.5	101.4 / 101.4	101.7 / 101.7	101.2 / 101.2
	100.2 / 101.5	101.0 / 102.5	103.3 / 108.1	100.6 / 102.1	98.6 / 99.6	101.1 / 102.6	100.4 / 101.8	101.0 / 102.7	101.8 / 103.0
	100.2 / 101.7	101.0 / 103.5	102.0 / 110.2	100.6 / 102.7	99.3 / 98.9	101.1 / 103.7	100.4 / 102.2	101.6 / 104.4	99.7 / 102.7
	101.3 / 103.0	102.3 / 105.9	101.7 / 112.1	101.5 / 104.3	101.4 / 100.3	100.7 / 104.5	100.7 / 102.9	100.7 / 105.1	99.6 / 102.3
	100.0 / 103.0	102.4 / 108.5	102.1 / 114.4	100.4 / 104.7	99.7 / 100.0	100.0 / 104.5	100.7 / 103.6	100.6 / 105.7	100.5 / 102.8
	100.0 / 103.0	100.1 / 108.6	103.7 / 118.7	100.6 / 105.3	98.2 / 98.2	100.1 / 104.6	100.7 / 104.4	100.6 / 106.4	100.1 / 102.9
	99.1 / 102.1	99.0 / 107.5	99.9 / 118.6	98.3 / 103.5	98.5 / 96.7	99.9 / 104.5	100.0 / 104.4	100.3 / 106.7	100.9 / 103.8
	100.2 / 102.3	101.0 / 108.6	100.0 / 118.6	99.8 / 103.3	99.8 / 96.5	98.3 / 102.7	99.9 / 104.3	100.0 / 106.7	100.0 / 103.8
	103.8 / 106.2	101.4 / 110.1	102.6 / 121.6	100.4 / 103.7	100.2 / 96.7	100.6 / 103.3	101.3 / 105.6	100.4 / 107.1	100.2 / 105.9
	106.2 / 112.8	101.1 / 111.3	101.4 / 123.3	100.2 / 103.9	100.7 / 97.4	101.3 / 104.7	102.2 / 107.9	100.9 / 108.1	102.6 / 108.7
	103.0 / 116.2	102.9 / 114.5	100.4 / 123.8	100.5 / 104.5	100.7 / 98.1	101.9 / 106.6	101.6 / 109.7	101.2 / 109.4	101.8 / 110.6
	103.3 / 120.0	104.1 / 119.2	101.6 / 125.8	101.6 / 106.1	101.4 / 99.4	101.5 / 108.2	102.4 / 112.3	100.9 / 110.3	100.9 / 111.6
	120.0	119.2	125.8	106.1	99.4	108.2	112.3	110.3	111.6
	101.6	101.5	101.9	100.5	99.9	100.7	101.0	100.8	100.9
	110.6	122.7	128.2	112.0	100.8	105.2	109.0	113.5	109.1

	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.
	100.8 / 100.8	100.8 / 100.8	103.2 / 103.2	100.8 / 100.8	99.6 / 99.6	100.5 / 100.5	101.6 / 101.6	100.2 / 100.2	101.2 / 101.2
	100.9 / 101.7	101.1 / 101.9	101.8 / 105.1	100.6 / 101.4	100.7 / 100.3	100.7 / 101.2	102.9 / 104.5	102.7 / 102.9	100.3 / 101.5
	100.7 / 102.4	100.4 / 102.3	102.7 / 107.9	99.5 / 100.9	99.2 / 99.5	102.1 / 103.3	102.2 / 106.8	101.9 / 104.9	100.4 / 101.9
	100.5 / 102.9	101.7 / 104.0	102.0 / 110.1	100.2 / 101.1	101.2 / 100.7	100.3 / 103.6	103.3 / 110.3	102.5 / 107.5	101.4 / 103.3
	100.0 / 102.9	100.5 / 104.5	100.6 / 110.8	100.0 / 101.1	101.5 / 102.2	100.3 / 103.9	102.1 / 112.6	101.6 / 109.2	101.0 / 104.3
	100.2 / 103.1	100.8 / 105.4	100.9 / 111.8	100.2 / 101.3	102.2 / 104.4	100.0 / 103.9	101.5 / 114.3	99.2 / 108.3	100.7 / 105.0
	100.6 / 103.7	101.3 / 106.8	101.4 / 113.4	100.1 / 101.4	101.0 / 105.4	101.0 / 104.9	100.1 / 114.4	98.4 / 106.6	101.2 / 106.3
	101.2 / 104.9	103.5 / 110.5	100.7 / 114.2	99.9 / 101.3	99.6 / 105.0	101.0 / 105.9	101.6 / 116.2	100.7 / 107.3	102.1 / 108.5
	109.4 / 114.8	100.8 / 111.4	101.2 / 115.6	100.1 / 101.4	100.3 / 105.3	100.9 / 106.9	101.9 / 118.4	101.9 / 109.3	101.7 / 110.3
	110.7 / 127.1	100.7 / 112.2	101.3 / 117.1	99.3 / 100.7	100.2 / 105.5	100.7 / 107.6	101.6 / 120.3	100.0 / 109.3	102.2 / 112.7
	103.5 / 131.5	101.4 / 113.8	101.0 / 118.3	100.7 / 101.4	100.2 / 105.7	101.5 / 109.2	102.2 / 122.9	99.9 / 109.2	100.7 / 113.5
	102.9 / 135.3	101.7 / 115.7	102.1 / 120.8	99.5 / 100.9	100.0 / 105.7	101.7 / 111.1	101.0 / 124.1	100.3 / 109.5	100.5 / 114.1
	135.3	115.7	120.8	100.9	105.7	111.1	124.1	109.5	114.1
	102.6	101.2	101.6	100.1	100.5	100.9	101.8	100.8	101.1
	113.0	131.1	120.8	108.7	103.0	107.6	120.5	116.7	109.6

За даними Держкомстату України.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту статистики та звітності Національного банку України.

ЕКСКЛЮЗИВ

Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2007 року

№ п/п	Назва показника	01.01. 2001 р.	01.01. 2002 р.	01.01. 2003 р.	01.01. 2004 р.	01.01. 2005 р.	01.01. 2006 р.	01.01. 2007 р.
1	Кількість зареєстрованих банків	195	189	182	179	181	186	193
2	Вилучено з Державного реєстру банків (з початку року)	9	9	12	8	4	1	6
3	Кількість банків, що перебувають у стадії ліквідації	38	35	24	20	20	20	19
4	Кількість діючих банків	153	152	157	158	160	165	170
4.1	Із них: з іноземним капіталом;	22	21	20	19	19	23	35
4.1.1	у тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом	7	6	7	7	7	9	13
5	Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	13.3	12.5	13.7	11.3	9.6	19.5	27.6
Активи, млн. грн.								
1	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	39 866	50 785	67 774	105 539	141 497	223 024	353 086
1.1	Чисті активи (скориговані на резерви за активними операціями)	37 129	47 591	63 896	100 234	134 348	213 878	340 179
2	Високоліквідні активи	8 270	7 744	9 043	16 043	23 595	36 482	44 851
3	Кредитний портфель	23 637	32 097	46 736	73 442	97 197	156 385	269 688
3.1	У тому числі:							
	кредити, надані суб'єктам господарювання	18 216	26 564	38 189	57 957	72 875	109 020	167 661
3.2	кредити, надані фізичним особам	941	1 373	3 255	8 879	14 599	33 156	77 755
4	Довгострокові кредити	3 309	5 683	10 690	28 136	45 531	86 227	157 224
4.1	У тому числі довгострокові кредити, надані суб'єктам господарювання	2 761	5 125	9 698	23 239	34 693	58 528	90 576
5	Проблемні кредити (прострочені та сумнівні)	2 679	1 863	2 113	2 500	3 145	3 379	4 456
6	Вкладення в цінні папери	2 175	4 390	4 402	6 534	8 157	14 338	14 466
7	Резерви за активними операціями банків	2 737	3 194	3 905	5 355	7 250	9 370	13 289
	Відсоток виконання формування резерву	61.5	85.4	93.3	98.2	99.7	100.05	100.1
7.1	У тому числі резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями	2 336	2 963	3 575	4 631	6 367	8 328	12 246
Пасиви, млн. грн.								
1	Пасиви, всього	37 129	47 591	63 896	100 234	134 348	213 878	340 179
2	Балансовий капітал	6 507	7 915	9 983	12 882	18 421	25 451	42 566
2.1	У тому числі:							
	сплачений зареєстрований статутний капітал	3 665	4 575	6 003	8 116	11 648	16 144	26 266
2.2	частка капіталу в пасивах	17.5	16.6	15.6	12.9	13.7	11.9	12.5
3	Зобов'язання банків	30 622	39 676	53 913	87 352	115 927	188 427	297 613
3.1	У тому числі кошти суб'єктів господарювання	13 071	15 653	19 703	27 987	40 128	61 214	76 898
3.1.1	із них строкові кошти суб'єктів господарювання	2 867	4 698	6 161	10 391	15 377	26 807	37 675
3.2	Кошти фізичних осіб	6 649	11 165	19 092	32 113	41 207	72 542	106 078
3.2.1	із них строкові кошти фізичних осіб	4 569	8 060	14 128	24 861	33 204	55 257	81 850
Довідково								
1	Регулятивний капітал, млн. грн.	5 148	8 025	10 099	13 274	18 188	26 373	71 148
2	Адекватність регулятивного капіталу (Н2)	15.53	20.69	18.01	15.11	16.81	14.95	14.19
3	Доходи, млн. грн.	7 446	8 583	10 470	13 949	20 072	27 537	41 645
4	Витрати, млн. грн.	7 476	8 051	9 785	13 122	18 809	25 367	37 501
5	Результат діяльності, млн. грн.	-30	532	685	827	1 263	2 170	4 144
6	Рентабельність активів, %	-0.09	1.27	1.27	1.04	1.07	1.31	1.61
7	Рентабельність капіталу, %	-0.45	7.50	7.97	7.61	8.43	10.39	13.52
8	Чиста процентна маржа, %	6.31	6.94	6.00	5.78	4.90	4.90	5.30
9	Чистий спред, %	7.10	8.45	7.20	6.97	5.72	5.78	5.76

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту методології банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у грудні 2006 року

Обсяги кредитів, наданих Національним банком для підтримання ліквідності банків України у грудні 2006 р. (в розрізі інструментів)

Показники	Відсотки	
	2006 р.	У тому числі за грудень
Обсяги рефінансування банків, усього	100.00	100.00
У тому числі через:		
— кредити "овернайт", надані через постійно діючу лінію рефінансування	66.88	6.97
— кредити рефінансування, надані шляхом проведення тендера	12.09	20.23
— за кредитами рефінансування під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в НБУ	0.18	—
— за операціями своп	4.55	63.86
— операції прямого РЕПО	16.30	8.94
— стабілізаційний кредит	—	—

Середньозважена процентна ставка за кредитами, наданими Національним банком для підтримання ліквідності банків України у грудні 2006 р.

Показники	Відсотки	
	2006 р.	У тому числі за грудень
Середньозважена процентна ставка за кредитами рефінансування, усього	11.53	9.50
У тому числі за:		
— кредитами "овернайт", наданими через постійно діючу лінію рефінансування	12.08	10.50
— кредитами, наданими шляхом проведення тендера	10.38	9.15
— кредитами рефінансування під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу (депозиту), розміщеного в НБУ	8.50	—
— за операціями своп	9.50	9.50
— операціями прямого РЕПО (розрахунково)	10.70	9.54
— стабілізаційним кредитом	—	—

Процентні ставки банків за кредитами та депозитами у національній валюті у грудні 2006 р.*

Показники	Відсотки річні	
	Грудень 2006 р.	
На міжбанківському ринку:		
за кредитами, наданими іншим банкам		3.3
за кредитами, отриманими від інших банків		3.3
за депозитами, розміщеними в інших банках		6.6
за депозитами, залученими від інших банків		6.7
На небанківському ринку:		
за кредитами**		15.1
за депозитами		7.9

* За щоденною звітністю банків; з урахуванням вартості пролонгованих кредитів (депозитів).

** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

Темпи зростання грошової маси у січні — грудні 2006 р.

Агрегати грошової маси	01.01. 2006 р.	01.02. 2006 р.	01.03. 2006 р.	01.04. 2006 р.	01.05. 2006 р.	01.06. 2006 р.	01.07. 2006 р.	01.08. 2006 р.	01.09. 2006 р.	01.10. 2006 р.	01.11. 2006 р.	01.12. 2006 р.	01.01. 2007 р.
Готівка. Гроші поза банками													
M0, % до початку року	100.0	94.3	94.6	97.4	101.3	101.4	106.8	110.0	111.9	113.9	113.5	114.2	124.5
M0 + переказані кошти в національній валюті													
M1, % до початку року	100.0	93.5	95.0	97.6	98.9	101.3	106.2	110.2	110.7	114.6	114.7	116.9	125.1
M1 + переказані кошти в іноземній валюті та інші кошти													
M2, % до початку року	100.0	97.3	98.5	100.7	103.7	106.9	110.4	114.2	116.7	120.8	122.8	125.7	134.3
M2 + цінні папери власного боргу банків													
M3, % до початку року	100.0	97.3	98.6	100.6	103.7	106.9	110.3	114.2	116.6	121.0	122.9	125.8	134.5

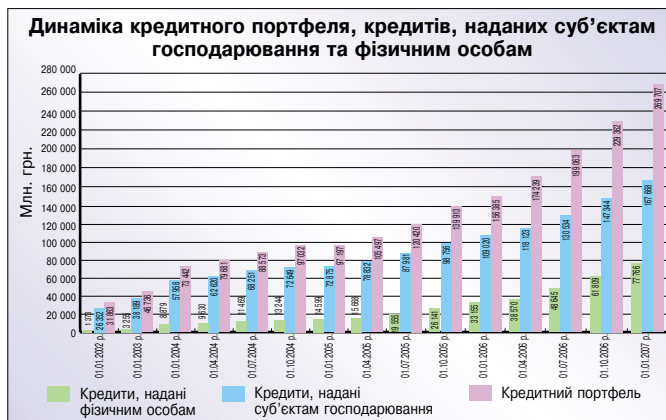
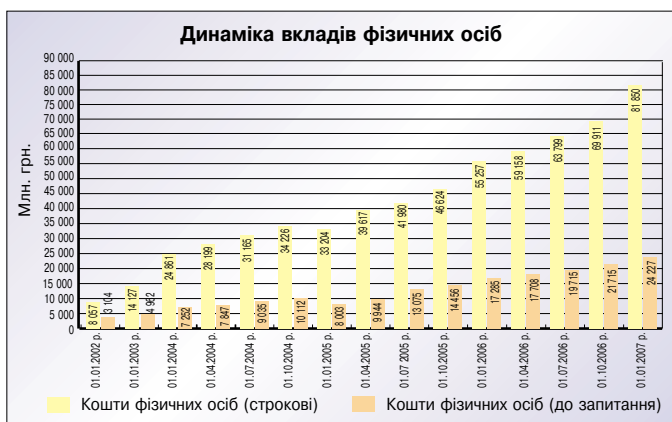
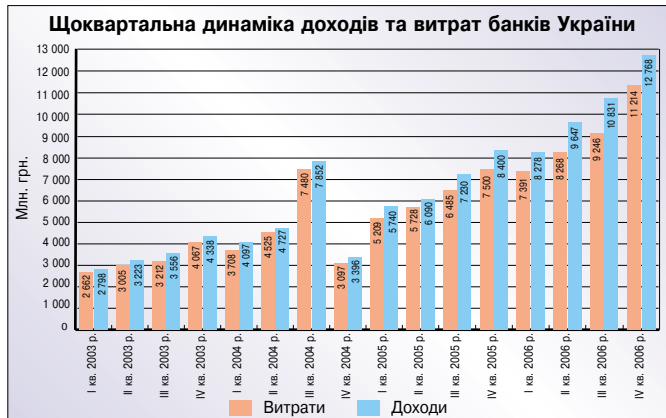
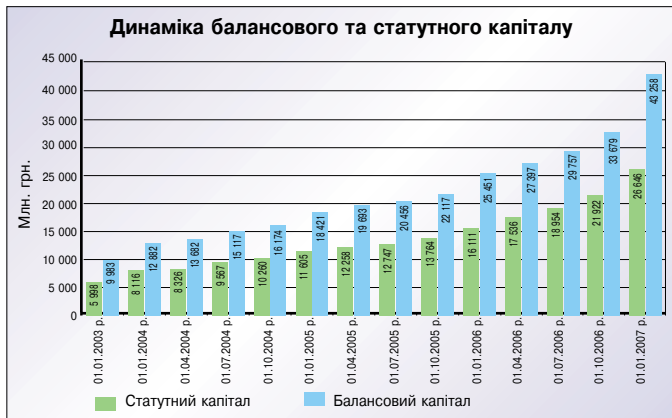
Примітка. Облікова ставка Національного банку України у грудні 2006 року не змінювалася і починаючи з 10 червня 2006 року становить 8.5% річних.

Починаючи з 01.10.2006 р. встановлено такі нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів (постанова Правління Національного банку України від 15.09.2006 р. № 364): за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб у національній валюті — 0.5; за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб у іноземній валюті — 4; за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у національній валюті на вимогу та коштами на поточних рахунках — 1; за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у іноземній валюті на вимогу та коштами на поточних рахунках — 5.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

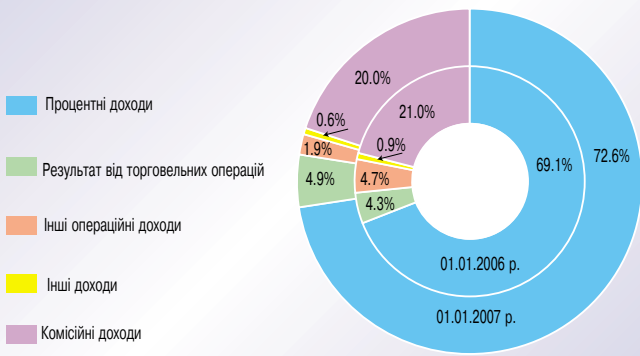
ЕКСКЛЮЗИВ

Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2007 року*

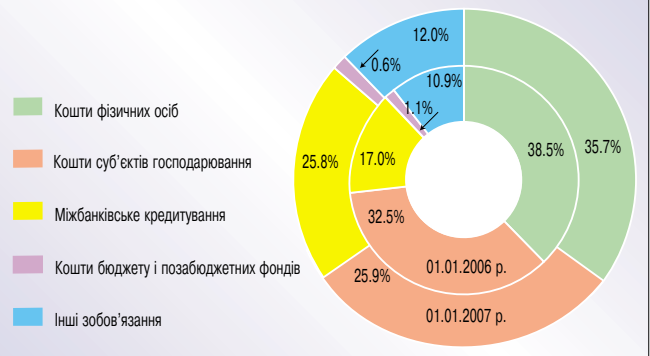

*За оперативними даними.

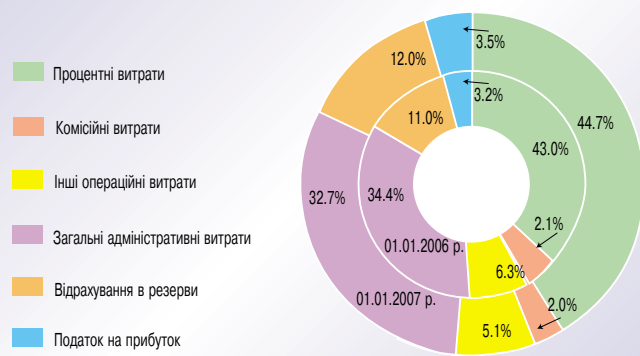
Структура доходів

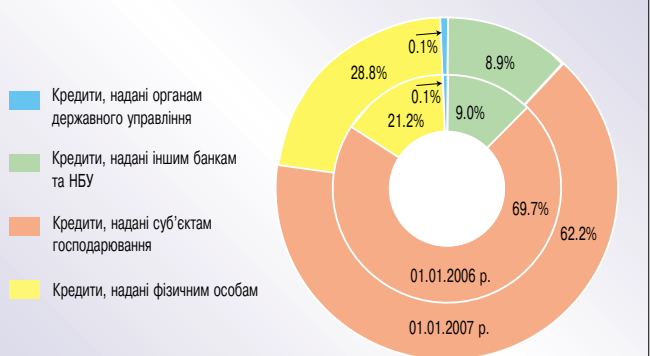
Структура зобов'язань

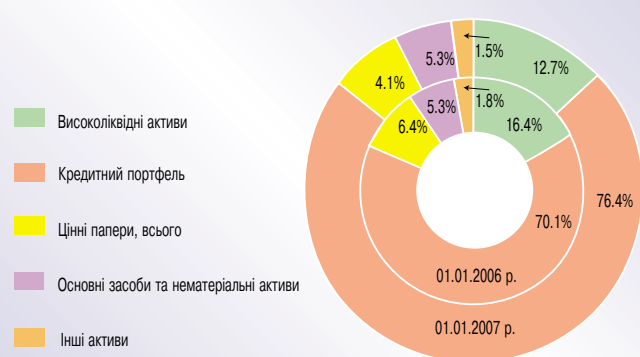
Структура витрат

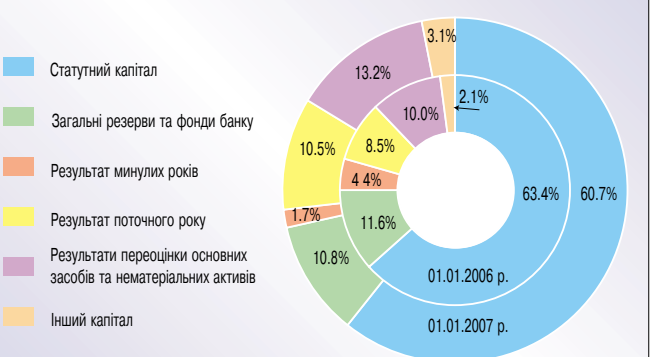
Структура кредитного портфеля

Структура активів

Структура капіталу

Кількість банків в Україні

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту методології банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

Угосьє банкіра/

Офіційний курс гривні щодо євро, долара США та російського рубля
у 2006 році, встановлений Національним банком України

ЄВРО

За 100 EUR

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	597.1625	611.9590	599.6875	610.8480	626.9070	649.8340	632.7145	644.7335	648.9755	642.0065	641.1480	666.6000
02	597.1625	610.6460	603.6770	610.8480	626.9070	643.1680	632.7145	644.3295	648.9755	639.3300	644.2285	666.6000
03	597.1625	609.3330	602.0105	611.2520	633.1185	643.1680	642.0065	646.2990	648.9755	640.5925	644.7335	666.6000
04	597.1625	609.3330	602.0105	609.1815	637.4110	643.1680	645.8950	645.4405	647.2585	643.2185	644.7335	668.8220
05	595.7485	609.3330	602.0105	616.9585	635.8960	647.1575	645.9455	645.4405	649.0260	640.5420	644.7335	672.1045
06	610.4440	609.0805	607.0100	619.2310	640.7440	654.3790	646.0970	645.4405	646.9050	642.4105	644.3800	673.2155
07	610.4440	605.0405	606.8585	621.7560	640.7440	648.7735	643.1175	645.9960	646.0465	642.4105	641.4510	670.3370
08	610.4440	604.6365	606.8585	621.7560	640.7440	645.8445	643.1175	648.9250	642.9155	642.4105	644.1275	671.4985
09	610.4440	603.3740	601.6065	621.7560	640.7440	643.1175	643.1175	648.3695	642.9155	639.5320	645.1880	671.4985
10	610.6965	604.5860	601.9600	615.0395	640.7440	643.1175	645.2890	650.3895	642.9155	636.4515	646.1980	671.4985
11	609.2320	604.5860	601.9600	610.9995	645.3395	643.1175	643.9760	649.2785	642.0065	633.1690	646.1980	670.4380
12	610.4440	604.5860	601.9600	611.3025	642.1580	643.1175	643.1680	649.2785	642.0065	633.4215	646.1980	665.4385
13	611.7065	604.4850	601.9095	612.3125	642.1580	639.2795	642.4610	649.2785	641.8045	632.8155	649.6320	668.8220
14	611.7065	600.3440	602.0610	610.7470	642.1580	634.8355	640.9460	645.1375	640.1885	632.8155	647.9150	669.8825
15	611.7065	600.8490	603.3740	610.7470	652.1570	634.4315	640.9460	642.2590	642.5115	632.8155	647.6120	666.1960
16	607.9695	601.1520	607.3130	610.7470	647.7130	636.8050	640.9460	642.6125	642.5115	633.7750	645.9960	666.1960
17	611.6560	598.8290	609.4845	610.7470	647.2585	636.8050	639.6330	646.0465	642.5115	632.0075	646.6020	666.1960
18	609.7875	598.8290	609.4845	610.7470	650.5410	636.8050	633.3205	650.3895	640.0875	632.4620	646.6020	661.8530
19	612.3125	598.8290	609.4845	618.7260	644.8850	638.8755	632.8155	646.5010	639.5825	633.4215	646.6020	661.2975
20	609.6865	599.0815	615.3425	623.4730	644.8850	635.8455	630.3410	646.5010	639.0270	634.3305	645.0870	664.4790
21	609.6865	602.5660	614.7870	623.4730	644.8850	633.5730	638.4715	646.5010	640.1380	634.3305	648.4705	666.7515
22	609.6865	601.2530	613.2720	623.4730	644.7335	637.9160	638.4715	652.4095	642.9155	634.3305	647.1070	665.4890
23	609.4340	599.6875	609.4845	623.4730	644.0265	635.3910	638.4715	647.0060	642.9155	637.2090	650.7430	665.4890
24	619.9885	603.8285	608.7775	623.4730	648.4705	635.3910	640.3400	647.0060	642.9155	634.0780	654.1265	665.4890
25	619.7360	603.8285	608.7775	621.9075	648.9755	635.3910	637.9665	647.0060	647.2585	633.3205	654.1265	666.1960
26	620.8470	603.8285	608.7775	627.4625	644.1275	631.3510	638.1180	647.0060	644.7840	635.2900	654.1265	666.1960
27	618.8270	600.7480	604.4345	627.4625	644.1275	634.3305	635.6435	647.0060	641.0975	638.9765	660.4390	666.1960
28	618.8270	598.5260	607.2625	626.9070	644.1275	634.3305	643.2185	647.0060	640.5420	638.9765	662.2570	664.5295
29	618.8270		610.2420	626.9070	646.2485	634.6335	643.2185	646.4000	642.0065	638.9765	663.9235	665.2365
30	614.6860		606.6060	626.9070	644.2790	632.7145	643.2185	646.8040	642.0065	640.4915	664.4285	665.0850
31	610.1410		610.8480		648.3695		639.5320	647.3090		642.2085		665.0850

ДОЛАР США

За 100 USD

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
02	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
03	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
04	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
05	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
06	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
07	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
08	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
09	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
10	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
11	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
12	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
13	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
14	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
15	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
16	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
17	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
18	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
19	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
20	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
21	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
22	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
23	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
24	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000

ВАЛЮТНИЙ РИНОК

25	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
26	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
27	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
28	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
29	505.0000		505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
30	505.0000		505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
31	505.0000		505.0000		505.0000		505.0000		505.0000		505.0000	505.0000

РОСІЙСЬКИЙ РУБЛЬ

За 10 RUB

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	1.7541	1.7952	1.7958	1.8190	1.8456	1.8748	1.8649	1.8829	1.8893	1.8879	1.8857	1.9196
02	1.7541	1.7969	1.8020	1.8190	1.8456	1.8671	1.8649	1.8814	1.8893	1.8857	1.8894	1.9196
03	1.7541	1.7914	1.8018	1.8231	1.8516	1.8671	1.8744	1.8871	1.8893	1.8847	1.8894	1.9196
04	1.7541	1.7914	1.8018	1.8183	1.8594	1.8671	1.8792	1.8840	1.8876	1.8890	1.8894	1.9241
05	1.7545	1.7914	1.8018	1.8236	1.8560	1.8782	1.8815	1.8840	1.8898	1.8866	1.8894	1.9271
06	1.7545	1.7925	1.8081	1.8324	1.8617	1.8908	1.8804	1.8840	1.8956	1.8857	1.8913	1.9287
07	1.7545	1.7886	1.8113	1.8341	1.8617	1.8890	1.8765	1.8864	1.8934	1.8857	1.8913	1.9283
08	1.7545	1.7875	1.8113	1.8341	1.8617	1.8802	1.8765	1.8917	1.8935	1.8857	1.8898	1.9281
09	1.7545	1.7867	1.8039	1.8341	1.8617	1.8787	1.8765	1.8889	1.8935	1.8836	1.8911	1.9281
10	1.7545	1.7876	1.8036	1.8292	1.8648	1.8787	1.8789	1.8886	1.8935	1.8779	1.8915	1.9281
11	1.7730	1.7876	1.8036	1.8225	1.8679	1.8787	1.8804	1.8932	1.8870	1.8781	1.8915	1.9249
12	1.7730	1.7876	1.8036	1.8244	1.8652	1.8787	1.8765	1.8932	1.8846	1.8736	1.8915	1.9203
13	1.7784	1.7882	1.8023	1.8256	1.8652	1.8698	1.8796	1.8932	1.8860	1.8738	1.8971	1.9230
14	1.7784	1.7884	1.8031	1.8232	1.8652	1.8646	1.8760	1.8848	1.8845	1.8738	1.8971	1.9250
15	1.7784	1.7918	1.8040	1.8232	1.8743	1.8642	1.8760	1.8830	1.8842	1.8738	1.8949	1.9227
16	1.7735	1.7908	1.8137	1.8232	1.8760	1.8678	1.8760	1.8820	1.8842	1.8751	1.8946	1.9227
17	1.7844	1.7894	1.8154	1.8231	1.8689	1.8678	1.8729	1.8857	1.8842	1.8725	1.8946	1.9227
18	1.7864	1.7894	1.8154	1.8275	1.8734	1.8678	1.8754	1.8898	1.8867	1.8742	1.8946	1.9180
19	1.7843	1.7894	1.8154	1.8320	1.8658	1.8713	1.8690	1.8888	1.8840	1.8753	1.8946	1.9137
20	1.7853	1.7896	1.8229	1.8387	1.8658	1.8677	1.8665	1.8888	1.8863	1.8749	1.8922	1.9141
21	1.7853	1.7943	1.8256	1.8386	1.8658	1.8673	1.8726	1.8888	1.8845	1.8749	1.8956	1.9219
22	1.7853	1.7914	1.8229	1.8386	1.8705	1.8692	1.8726	1.8910	1.8866	1.8749	1.8946	1.9207
23	1.7850	1.7919	1.8206	1.8386	1.8637	1.8722	1.8726	1.8916	1.8866	1.8807	1.8976	1.9207
24	1.8003	1.7919	1.8186	1.8386	1.8712	1.8722	1.8765	1.8916	1.8866	1.8787	1.9016	1.9207
25	1.8042	1.7919	1.8186	1.8350	1.8692	1.8722	1.8758	1.8916	1.8934	1.8752	1.9016	1.9206
26	1.8048	1.7919	1.8186	1.8414	1.8677	1.8670	1.8768	1.8916	1.8938	1.8771	1.9016	1.9163
27	1.8055	1.7919	1.8135	1.8436	1.8677	1.8633	1.8712	1.8916	1.8895	1.8822	1.9042	1.9158
28	1.8055	1.7957	1.8183	1.8456	1.8677	1.8633	1.8813	1.8870	1.8847	1.8822	1.9153	1.9175
29	1.8055		1.8164	1.8456	1.8680	1.8681	1.8813	1.8866	1.8879	1.8822	1.9165	1.9144
30	1.8020		1.8163	1.8456	1.8659	1.8649	1.8813	1.8882	1.8879	1.8851	1.9191	1.9179
31	1.7958		1.8190		1.8715		1.8793	1.8887		1.8880		1.9179

**ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ,
ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ОДИН РАЗ НА МІСЯЦЬ
(за грудень 2006 року)***

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс	№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	100 BGL	100 левів (Болгарія)	339.7221	18	470 MTL	100 мальтійських лір	1547.7021
2	986 BRL	100 бразильських реалів	232.9658	19	484 MXN	100 мексиканських нових песо	45.8345
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	136.6009	20	496 MNT	10000 монгольських тугриків	43.3849
4	410 KRW	1000 вонів Республіки Корея	5.4266	21	554 NZD	100 новозеландських доларів	342.5242
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	3.1405	22	586 PKR	100 пакистанських рупій	8.3134
6	981 GEL	100 грузинських ларі	291.6546	23	604 PEN	100 перуанських нових сол	156.5406
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	64.9471	24	642 ROL	100 румунських леїв	191.9759
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	88.3253	25	705 SIT	100 словенських толарів	2.7725
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	117.1966	26	682 SAR	100 саудівських ріялів	134.6487
10	356 INR	1000 індійських рупій	112.9754	27	760 SYP	100 сирійських фунтів	9.6725
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.5470	28	901 TWD	100 нових тайванських доларів	15.3935
12	368 IQD	100 іракських динарів	0.3498	29	972 TJS	100 таджицьких сомоні	148.6737
13	196 CYP	100 кіпрських фунтів	1149.5303	30	952 XOF	1000 франків КФА	10.0795
14	417 KGS	100 киргизьких сомів	13.0153	31	152 CLP	1000 чилійських песо	9.5328
15	414 KWD	100 кувейтських динарів	1746.1964	32	191 HRK	100 хорватських кун	90.3591
16	422 LBP	1000 ліванських фунтів	3.3380	33	255	100 доларів США за розр. із Індією	404.0000
17	434 LYD	100 лівійських динарів	389.5102				

* Курс встановлено з 01.12.2006 року.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

Офіційний курс гривні який встановлюється Національним банком

№ п/п	Код валюти	Назва валюти						
			01.12.2006 р.	02.12.2006 р.	03.12.2006 р.	04.12.2006 р.	05.12.2006 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	397.8989	397.8989	397.8989	398.6303	397.6009	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	988.6541	988.6541	988.6541	993.9397	998.0762	
3	031 AZM	100 азербайджанських манатів	578.8629	578.8629	578.8629	578.9293	578.9293	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	
5	208 DKK	100 датських крон	89.4213	89.4213	89.4213	89.7230	90.1222	
6	840 USD	100 доларів США	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	
7	233 EEK	100 естонських крон	42.6035	42.6035	42.6035	42.7455	42.9553	
8	352 ISK	100 ісландських крон	7.3943	7.3943	7.3943	7.4380	7.4331	
9	124 CAD	100 канадських доларів	442.8353	442.8353	442.8353	441.7874	441.9414	
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.9459	3.9459	3.9459	3.9469	3.9475	
11	428 LVL	100 латвійських латів	955.2880	955.2880	955.2880	958.4723	963.1764	
12	440 LTL	100 литовських літів	193.0607	193.0607	193.0607	193.7042	194.6549	
13	498 MDL	100 молдовських лейв	38.2941	38.2941	38.2941	38.3072	38.3203	
14	578 NOK	100 норвезьких крон	81.6312	81.6312	81.6312	81.9384	82.4011	
15	985 PLN	100 польських злотих	174.9010	174.9010	174.9010	175.7468	176.1326	
16	643 RUB	10 російських рублів	1.9196	1.9196	1.9196	1.9241	1.9271	
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	327.5354	327.5354	327.5354	326.6849	327.2811	
18	703 SKK	100 словацьких крон	18.7616	18.7616	18.7616	18.8199	18.9059	
19	792 TRL	100 турецьких лір	347.0068	347.0068	347.0068	347.3859	346.1423	
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	26.0116	26.0116	26.0116	26.1136	26.2101	
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.4088	0.4088	0.4088	0.4088	0.4085	
23	203 CZK	100 чеських крон	23.8310	23.8310	23.8310	23.9292	24.0012	
24	752 SEK	100 шведських крон	73.5267	73.5267	73.5267	74.0175	74.4055	
25	756 CHF	100 швейцарських франків	418.8238	418.8238	418.8238	421.0665	421.8582	
26	156 CNY	100 юанів женьміньбі (Китай)	64.4675	64.4675	64.4675	64.4461	64.5163	
27	392 JPY	1000 японських єн	43.4862	43.4862	43.4862	43.4950	43.6743	
28	978 EUR	100 євро	666.6000	666.6000	666.6000	668.8220	672.1045	
29	960 XDR	100 СПЗ	761.4022	761.4022	761.4022	762.9805	765.3962	
			16.12.2006 р.	17.12.2006 р.	18.12.2006 р.	19.12.2006 р.	20.12.2006 р.	21.12.2006 р.
1	036 AUD	100 австралійських доларів	395.4155	395.4155	393.8898	394.1221	394.9590	396.4040
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	992.0274	992.0274	987.9878	984.7331	989.9128	994.8545
3	031 AZM	100 азербайджанських манатів	579.1284	579.1284	579.1284	579.2613	579.2613	579.3278
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236
5	208 DKK	100 датських крон	89.3695	89.3695	88.7857	88.7207	89.1463	89.4620
6	840 USD	100 доларів США	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
7	233 EEK	100 естонських крон	42.5777	42.5777	42.3001	42.2646	42.4679	42.6132
8	352 ISK	100 ісландських крон	7.3040	7.3040	7.3425	7.3429	7.3221	7.2909
9	124 CAD	100 канадських доларів	437.0791	437.0791	436.8378	437.5397	436.6689	440.4780
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.9465	3.9465	3.9478	3.9478	3.9478	3.9484
11	428 LVL	100 латвійських латів	955.2567	955.2567	949.1654	948.2327	952.7947	956.0532
12	440 LTL	100 литовських літів	192.9437	192.9437	191.6859	191.5250	192.4464	193.1046
13	498 MDL	100 молдовських лейв	38.5396	38.5396	38.6000	38.6307	38.6941	38.7549
14	578 NOK	100 норвезьких крон	81.7418	81.7418	81.1094	81.2305	81.3914	81.6997
15	985 PLN	100 польських злотих	175.4071	175.4071	174.5025	174.1723	174.3444	175.4932
16	643 RUB	10 російських рублів	1.9227	1.9227	1.9180	1.9137	1.9141	1.9219
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	327.8201	327.8201	327.3583	326.8895	326.9109	328.1903
18	703 SKK	100 словацьких крон	19.1073	19.1073	18.9898	18.9815	19.0504	19.2214
19	792 TRL	100 турецьких лір	354.5482	354.5482	354.3869	354.3361	352.6023	353.6205
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	26.2924	26.2924	26.1220	26.1455	26.2505	26.4689
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.4082	0.4082	0.4082	0.4074	0.4074	0.4074
23	203 CZK	100 чеських крон	23.9269	23.9269	23.8463	23.8736	23.9495	24.3180
24	752 SEK	100 шведських крон	73.5299	73.5299	73.0256	73.0272	73.6249	74.0522
25	756 CHF	100 швейцарських франків	416.7111	416.7111	414.2536	413.4918	414.6774	415.7064
26	156 CNY	100 юанів женьміньбі (Китай)	64.5902	64.5902	64.5163	64.5761	64.5683	64.6177
27	392 JPY	1000 японських єн	42.9693	42.9693	42.6892	42.8468	42.7373	42.7405
28	978 EUR	100 євро	666.1960	666.1960	661.8530	661.2975	664.4790	666.7515
29	960 XDR	100 СПЗ	760.7392	760.7392	758.4484	757.9965	760.0557	761.4079

щодо іноземних валют, України щоденно (за грудень 2006 року)

Офіційний курс

06.12.2006 р.	07.12.2006 р.	08.12.2006 р.	09.12.2006 р.	10.12.2006 р.	11.12.2006 р.	12.12.2006 р.	13.12.2006 р.	14.12.2006 р.	15.12.2006 р.
397.2710	396.8370	399.0601	399.0601	399.0601	398.5246	395.2709	396.9270	398.4787	395.4155
998.3917	992.5037	993.1941	993.1941	993.1941	989.4303	984.0853	991.4349	995.6636	992.0274
578.9293	578.9956	578.9293	578.9293	578.9293	578.9956	579.0620	579.0620	579.0620	579.1284
0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236
90.2930	89.9045	90.0687	90.0687	90.0687	89.9181	89.2595	89.7158	89.8761	89.3695
505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
43.0263	42.8423	42.9166	42.9166	42.9166	42.8488	42.5293	42.7455	42.8133	42.5777
7.4265	7.3069	7.3108	7.3108	7.3108	7.3040	7.2220	7.2912	7.3004	7.3040
442.7884	441.6795	439.6062	439.6062	439.6062	439.0844	439.6686	438.6869	438.6057	437.0791
3.9469	3.9459	3.9456	3.9456	3.9456	3.9459	3.9447	3.9447	3.9459	3.9465
964.4921	959.8182	961.2060	961.2060	961.2060	959.8253	953.4869	959.5725	960.6805	955.2567
194.9767	194.1430	194.4794	194.4794	194.4794	194.1723	192.7243	193.7042	194.0114	192.9437
38.3264	38.3395	38.3698	38.3698	38.3698	38.3887	38.4563	38.4926	38.5140	38.5396
82.8063	82.4016	82.9574	82.9574	82.9574	82.5866	81.9304	82.2457	82.1740	81.7418
176.5117	175.8907	176.2324	176.2324	176.2324	175.0491	174.5504	175.3551	176.2478	175.4071
1.9287	1.9283	1.9281	1.9281	1.9281	1.9249	1.9203	1.9230	1.9250	1.9227
328.2537	327.8412	328.3772	328.3772	328.3772	327.1546	327.1415	327.6933	328.0361	327.8201
18.9451	18.9014	18.9368	18.9368	18.9368	18.9143	18.9384	19.0945	19.2633	19.1073
348.2750	349.1157	352.5852	352.5852	352.5852	351.8436	352.6436	354.2677	354.0792	354.5482
9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115
26.3489	26.2466	26.2263	26.2263	26.2263	26.1451	26.0049	26.3336	26.4274	26.2924
0.4085	0.4085	0.4085	0.4085	0.4085	0.4085	0.4082	0.4082	0.4082	0.4082
24.0271	23.9278	24.0095	24.0095	24.0095	23.9759	23.8526	23.9678	24.0273	23.9269
74.3926	73.8606	74.3260	74.3260	74.3260	74.0366	73.4601	73.8173	74.0963	73.5299
423.8058	421.9140	422.9912	422.9912	422.9912	421.8979	418.0941	419.9033	419.9627	416.7111
64.5634	64.5498	64.5485	64.5485	64.5485	64.5409	64.4542	64.4890	64.5241	64.5902
44.0759	43.9105	43.9261	43.9261	43.9261	43.6824	43.1179	43.1665	43.1236	42.9693
673.2155	670.3370	671.4985	671.4985	671.4985	670.4380	665.4385	668.8220	669.8825	666.1960
766.0557	764.7402	764.8537	764.8537	764.8537	763.8114	760.5765	762.1100	763.2019	760.7392
22.12.2006 р.	23.12.2006 р.	24.12.2006 р.	25.12.2006 р.	26.12.2006 р.	27.12.2006 р.	28.12.2006 р.	29.12.2006 р.	30.12.2006 р.	31.12.2006 р.
396.4784	396.4784	396.4784	396.7342	396.7342	396.7342	396.3791	398.3691	398.4692	398.4692
990.9008	990.9008	990.9008	992.1013	992.1013	992.1013	990.5784	991.1890	990.4468	990.4468
579.3278	579.3278	579.3278	579.3278	579.3942	579.3942	579.4607	579.4607	579.4607	579.4607
0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236	0.0236
89.2735	89.2735	89.2735	89.3791	89.3791	89.3791	89.1471	89.2061	89.2013	89.2013
505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000	505.0000
42.5325	42.5325	42.5325	42.5777	42.5777	42.5777	42.4712	42.5164	42.5067	42.5067
7.2675	7.2675	7.2675	7.2499	7.2499	7.2499	7.0343	7.1072	7.1415	7.1415
439.1217	439.1217	439.1217	437.1365	437.1365	437.1365	434.4182	435.7064	435.2366	435.2366
3.9469	3.9469	3.9469	3.9456	3.9456	3.9472	3.9530	3.9633	3.9764	3.9764
953.8326	953.8326	953.8326	955.1197	955.1197	955.1197	953.2771	954.1545	953.9372	953.9372
192.7389	192.7389	192.7389	192.9437	192.9437	192.9437	192.4610	192.6658	192.6219	192.6219
38.8366	38.8366	38.8366	38.8991	38.9546	39.0004	39.0468	39.0915	39.1321	39.1321
81.8258	81.8258	81.8258	81.4719	81.4719	81.4719	80.7644	80.7571	80.7338	80.7338
174.9445	174.9445	174.9445	174.3467	174.3467	174.3467	173.0996	173.6683	173.6061	173.6061
1.9207	1.9207	1.9207	1.9206	1.9163	1.9158	1.9175	1.9144	1.9179	1.9179
327.7787	327.7787	327.7787	328.0138	328.0138	328.0138	328.6984	329.1783	329.2174	329.2174
19.2421	19.2421	19.2421	19.3786	19.3786	19.3786	19.3464	19.2482	19.3142	19.3142
353.3070	353.3070	353.3070	354.1712	354.1712	354.1712	354.3968	356.7334	356.8053	356.8053
9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115	9.7115
26.4031	26.4031	26.4031	26.4122	26.4122	26.4122	26.2183	26.4067	26.4164	26.4164
0.4074	0.4074	0.4074	0.4074	0.4073	0.4073	0.4073	0.4073	0.4073	0.4073
24.1776	24.1776	24.1776	24.1612	24.1612	24.1612	24.0859	24.1553	24.1981	24.1981
74.2228	74.2228	74.2228	74.1140	74.1140	74.1140	73.6484	73.5369	73.5681	73.5681
415.1004	415.1004	415.1004	415.6192	415.6192	415.6192	413.8308	414.2711	413.8932	413.8932
64.6031	64.6031	64.6031	64.6083	64.6083	64.6083	64.5657	64.6269	64.7014	64.7014
42.7006	42.7006	42.7006	42.6338	42.6338	42.6338	42.5708	42.4773	42.3810	42.3810
665.4890	665.4890	665.4890	666.1960	666.1960	666.1960	664.5295	665.2365	665.0850	665.0850
760.1506	760.1506	760.1506	760.4208	760.4208	760.4208	759.4282	759.0937	759.7229	759.7229

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

Спеціально для "Вісника НБУ"

Офіційний список банків реєстру банків, та перелік операцій, на ліцензію та письмовий дозвіл Національного

Повний перелік зареєстрованих банків України та основні відомості про них за станом на 1 січня 2007 року. Назви банків подано за орфографією їхніх статутів, примітки у колонці "Перелік операцій, на здійснення яких банки отри-

№ п/п	Назва банку	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації банку	Номер реєстрації
1	2	3	4	5	6
м. Київ і Київська область					
1	Акціонерний комерційний агропромисловий банк "Україна" **	ВАТ	70 338 850	27.09.1991 р.	2
2	Акціонерно-комерційний банк соціального розвитку "Укрсоцбанк"	ВАТ	370 000 000	27.09.1991 р.	3
3	Відкрите акціонерне товариство "Державний ощадний банк України"	ВАТ	703 000 000	31.12.1991 р.	4
4	Відкрите акціонерне товариство "Державний експортно-імпортний банк України"	ВАТ	918 417 000	23.01.1992 р.	5
5	Акціонерне товариство "Український інноваційний банк"	ВАТ	50 276 840	02.10.1991 р.	9
6	Відкрите акціонерне товариство "СЕБ Банк"	ВАТ	12 577 300	02.10.1991 р.	11
7	Відкрите акціонерне товариство "РОДОВІД БАНК"	ВАТ	350 000 000	07.10.1991 р.	16
8	Акціонерний комерційний банк "Легбанк"	ВАТ	46 000 000	08.10.1991 р.	17
9	Акціонерний банк "БРОКБІЗНЕСБАНК"	ВАТ	650 000 000	07.10.1991 р.	18
10	Відкрите акціонерне товариство "ФІНЕКСБАНК"	ВАТ	39 974 000	08.10.1991 р.	19
11	Акціонерний банк "Інко" **	ВАТ	1 000 000	08.10.1991 р.	20
12	Акціонерний комерційний Український банк "Відродження" **	ВАТ	682 537	09.10.1991 р.	21
13	Акціонерний комерційний банк "Трансбанк"	ВАТ	40 042 000	09.10.1991 р.	22
14	Акціонерне товариство "Градобанк" **	ВАТ	96 000 000	09.10.1991 р.	23
15	Акціонерний банк "Банк регіонального розвитку"	ВАТ	44 682 759	14.10.1991 р.	29
16	Акціонерний банк "АвтоЗАЗбанк"	ВАТ	36 000 000	21.10.1991 р.	43
17	Акціонерний банк "Таврика"	ВАТ	51 351 500	24.10.1991 р.	53
18	Банк "Фінанси та Кредит", товариство з обмеженою відповідальністю	ТОВ	519 000 062	30.10.1991 р.	63
19	Акціонерний банк "Енергобанк"	ВАТ	69 450 840	31.10.1991 р.	68
20	Акціонерний комерційний банк "ТАС-Комерцбанк"	ВАТ	482 600 258	31.10.1991 р.	69
21	"Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Експобанк"	ТОВ	73 676 410	26.12.1991 р.	75
22	Акціонерний банк "Старокиївський банк"	ЗАТ	24 500 000	31.12.1991 р.	79
23	Відкрите акціонерне товариство Банк "Олімпійська Україна"	ВАТ	56 650 000	09.01.1992 р.	81
24	Відкрите акціонерне товариство "ТММ-Банк"	ВАТ	31 000 000	20.01.1992 р.	82
25	Відкрите акціонерне товариство "Український Професійний Банк"	ВАТ	180 000 000	30.01.1992 р.	83
26	Акціонерний комерційний банк "Альянс"	ВАТ	35 420 940	10.03.1992 р.	89
27	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк "Інтербанк"	ВАТ	36 050 000	23.03.1992 р.	93
28	Відкрите акціонерне товариство "Райффайзен Банк Аваль"	ВАТ	2 099 934 975	27.03.1992 р.	94
29	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Славутич"	ВАТ	42 160 467	16.05.1992 р.	110
30	Товариство з обмеженою відповідальністю "Київський універсальний банк" **	ТОВ	29 700 000	21.05.1992 р.	114
31	Відкрите акціонерне товариство Всеукраїнський Акціонерний Банк	ВАТ	201 424 499	02.07.1992 р.	120

¹ Перелік операцій, які підлягають ліцензуванню НБУ, опубліковано на сторінці 68.

України, включених до Державного здійснення яких банки отримали банківську банку України¹ на здійснення операцій

мали письмовий дозвіл НБУ на здійснення операцій. Заходи впливу, які вжито до банків” викладено за орфографією відповідних рішень комісій із питань нагляду та регулювання діяльності банків.

За станом на 1 січня 2007 р.

Юридична адреса	Кількість філій	Банківська ліцензія		Письмовий дозвіл на здійснення операцій		Перелік операцій, на здійснення яких банки отримали письмовий дозвіл НБУ на здійснення операцій ² . Заходи впливу, які вжито до банків
		Номер	Дата надання	Номер	Дата надання	
7	8	9	10	11	12	13
м. Київ, пров. Рильський, 10	12	—	—	—	—	—
м. Київ, вул. Ковпака, 29	33	5	29.12.2001 р.	5-2	29.07.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
м. Київ, вул. Госпітальна, 12-г	424	148	16.01.2002 р.	148-2	29.04.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,16,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Горького, 127	29	2	25.12.2001 р.	2-3	15.02.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Інститутська, 12-а, керівництво — вул. Смирнова-Ласточкіна, 10-а	30	23	10.01.2002 р.	23-1	10.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Київ, вул. Червоноармійська, 10	—	4	24.05.2006 р.	4-1	24.05.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. П.Сагайдачного, 17	2	27	11.10.2004 р.	27-4	22.09.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Жилианська, 27	3	45	04.12.2001 р.	45-4	03.08.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, просп. Перемоги, 41	22	138	03.12.2001 р.	138-3	01.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Київ, просп. Повітрофлотський, 54	—	180	03.10.2005 р.	180-2	03.10.2005 р.	1,2,5,7,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Київ, вул. Мечникова, 10/2	—	—	—	—	—	—
м. Київ, вул. Коцюбинського, 7-а	1	—	—	—	—	—
м. Київ, вул. Фізкультури, 9	5	33	04.12.2001 р.	33-2	17.03.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Анрі Барбюса, 9-а	7	—	—	—	—	—
м. Київ, вул. Дегтярівська, 8-а	1	107	24.12.2001 р.	107-2	21.10.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Урицького, 45	4	106	29.12.2001 р.	106-1	29.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Глибочицька, 17-д	2	167	04.12.2001 р.	167-2	26.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23
м. Київ, вул. Артема, 60	16	28	20.01.2003 р.	28-2	14.09.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Лютеранська, 9/9	8	46	17.12.2001 р.	46-1	17.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Комінтерну, 30	20	38	11.10.2001 р.	38-2	25.07.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,23
м. Київ, вул. Золотоустівська, 2/4	7	15	03.03.2003 р.	15-2	03.10.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21
м. Київ, вул. Микільсько-Ботанічна, 6/8	—	130	14.01.2002 р.	130-1	14.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,13,14,15,18,19,20,21
м. Київ, вул. Стельмаха, 10-а	—	207	27.11.2003 р.	207-2	19.11.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23
м. Київ, вул. Панельна, 5	—	187	24.12.2001 р.	187-1	24.12.2001 р.	1,2,5,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Київ, вул. Марини Раскової, 15	—	132	04.10.2001 р.	132-3	14.09.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
м. Київ, просп. Відрадний, 73 (пошта — просп. Оболонський, 26)	—	97	17.12.2001 р.	97-2	30.05.2002 р.	1,2,5,7,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Київ, вул. Корольова, 5-а	—	102	03.08.2006 р.	102-3	03.08.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Лескова, 9	34	10	11.10.2006 р.	10-4	11.10.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Фрунзе, 47	1	60	23.01.2003 р.	60-2	22.04.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Київ, просп. Павла Тичини, 8	—	—	—	—	—	—
м. Київ, вул. Зоологічна, 5	22	35	03.12.2001 р.	35-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23

² Цифра із символом “*” означає номер операції, здійснення якої для даного банку певною мірою обмежене. Символами ** позначено банки, які перебувають у стадії ліквідації.

1	2	3	4	5	6
32	Акціонерний комерційний банк "Інтерконтинентбанк" **	ВАТ	75 698 000	16.07.1992 р.	124
33	Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк (закрите акціонерне товариство)	ЗАТ	200 175 000	26.08.1992 р.	125
34	Закрите акціонерне товариство "Український кредитний банк"	ЗАТ	125 560 000	30.10.1992 р.	127
35	Акціонерний комерційний банк "Мрія"	ВАТ	133 959 405	11.11.1992 р.	128
36	Відкрите акціонерне товариство "БТА Банк"	ВАТ	48 095 700	10.12.1992 р.	133
37	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Український капітал"	ВАТ	40 000 000	25.12.1992 р.	138
38	Акціонерний комерційний банк "ПРАВЕКС-БАНК"	ВАТ	171 499 139	29.12.1992 р.	139
39	Акціонерний банк "Аллонж" **	ВАТ	50 000 000	29.01.1993 р.	148
40	Акціонерне товариство "ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК"	ВАТ	200 000 000	10.02.1993 р.	149
41	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "ГАРАНТ" **	ВАТ	41 421 000	24.03.1993 р.	157
42	Закрите акціонерне товариство "АЛЬФА-БАНК"	ЗАТ	360 000 000	24.03.1993 р.	158
43	Товариство з обмеженою відповідальністю "Український промисловий банк"	ТОВ	842 000 000	21.04.1993 р.	164
44	Акціонерний банк "ДАМІАНА-БАНК" **	ЗАТ	200 000	05.05.1993 р.	166
45	Відкрите акціонерне товариство Торговельно-фінансовий банк "Контракт"	ВАТ	36 225 645	18.05.1993 р.	168
46	Акціонерне товариство "Каліон Банк Україна"	ЗАТ	84 769 000	19.05.1993 р.	169
47	Акціонерний комерційний банк "Київ"	ВАТ	70 000 000	19.05.1993 р.	171
48	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Хрещатик"	ВАТ	250 000 000	19.05.1993 р.	172
49	Державно-акціонерний спеціалізований імпортно-експортний банк України "УКРСПЕЦІМПЕКСБАНК" **	ВАТ	25 000 000	11.06.1993 р.	175
50	Акціонерний комерційний банк "Аркада"	ВАТ	146 445 042	23.06.1993 р.	177
51	Відкрите акціонерне товариство акціонерний банк "Укргазбанк"	ВАТ	300 000 000	21.07.1993 р.	183
52	Акціонерний комерційний банк "Східно-Європейський банк"	ВАТ	45 000 000	27.08.1993 р.	195
53	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ"	ВАТ	41 855 590	21.09.1993 р.	198
54	Відкрите акціонерне товариство Банк "БІГ Енергія"	ВАТ	100 000 000	29.09.1993 р.	199
55	Акціонерний банк "Укоопспілка"	ВАТ	33 626 324	25.10.1993 р.	204
56	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк "Надра"	ВАТ	390 362 660	26.10.1993 р.	205
57	Акціонерний банк "Національні інвестиції"	ЗАТ	31 000 000	09.11.1993 р.	210
58	Акціонерний банк "Діамант"	ЗАТ	100 000 000	17.11.1993 р.	212
59	Закрите акціонерне товариство "Європейський банк раціонального фінансування"	ЗАТ	153 000 000	24.11.1993 р.	214
60	Акціонерний комерційний банк "Юнекс"	ВАТ	50 000 000	03.12.1993 р.	216
61	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний Індустріальний Банк"	ТОВ	35 891 746	03.12.1993 р.	219
62	Акціонерний Банк "Синтез"	ВАТ	63 800 000	24.12.1993 р.	221
63	Відкрите акціонерне товариство "Аграрний комерційний банк"	ВАТ	36 100 000	24.12.1993 р.	222
64	Акціонерний комерційний банк "ОЛБанк" **	ЗАТ	7 783 600	26.01.1994 р.	228
65	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА"	ВАТ	140 000 000	26.01.1994 р.	229
66	Акціонерний комерційний банк "Форум"	ВАТ	621 000 000	31.01.1994 р.	231
67	Відкрите акціонерне товариство "Міжнародний комерційний банк"	ВАТ	44 101 480	31.01.1994 р.	234
68	Акціонерне товариство "Банк Велес"	ВАТ	33 000 000	18.03.1994 р.	239
69	Акціонерний комерційний банк "Росток Банк" **	ЗАТ	18 042 270	25.03.1994 р.	240
70	Акціонерний банк "Експрес-Банк"	ВАТ	75 613 300	12.04.1994 р.	243
71	Акціонерний комерційний банк "ТК КРЕДИТ"	ВАТ	31 828 750	28.04.1994 р.	245
72	Акціонерний комерційний банк "Інтеграл"	ВАТ	62 700 000	30.09.1994 р.	250
73	Акціонерний комерційний банк "Національний кредит"	ЗАТ	28 085 000	31.01.1996 р.	255

Примітка 1. Зупинено до 26.01.2007 р.: операції 2Л,6Н,2,3,4,5,6,11,13,14,15; операцію 7 — у частині залучення іноземної валюти на валютному ринку України; 3Л — у частині надання кредитів, не забезпечених ліквідною заставою майна або майнових прав за коштами, розміщеними на депозитних рахунках банку, та в частині надання кредитів за врахованими векселями; 5Н,12 — у частині випуску цінних паперів власного боргу; операцію 8 — у частині залучення іноземної валюти на міжнародних ринках, крім субординованого боргу; 1Л — крім приймання вкладів (депозитів) від акціонерів та інших юридичних та фізичних осіб, що будуть спрямовані на покращення фінансового стану банку (за умови попереднього погодження операцій з ТУ); обмежено до 26.01.2007 р.: 3Л у частині надання кредитів суб'єктам господарської діяльності та фізичним особам, обсягами, що фактично склалися за станом на визначену дату; загальний обсяг міжбанківських кредитів і депозитів розміром статутного капіталу банку, встановивши ліміт максимального розміру

	7	8	9	10	11	12	13
м. Київ, вул. Воровського, 22	—	—	—	—	—	—	—
м. Київ, пров. Шевченка, 12	162	1	31.10.2001 р.	1-3	20.01.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, просп. Перемоги, 37	—	16	26.10.2001 р.	16-1	26.10.2001 р.	1,2*,3*,4*,5*,6*,7*,8*,11*,12*,13*,14*,15*,18,19,20,21,22; див. примітку 1	
м. Київ, вул. Гоголівська, 22-24	26	79	03.12.2001 р.	79-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	
м. Київ, вул. Щербаківська, 35	3	25	08.11.2006 р.	25-3	08.11.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	
м. Київ, просп. Перемоги, 67	—	26	21.03.2002 р.	26-2	27.03.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,17,18,19,20,21	
м. Київ, вул. Кловський узвіз, 9/2	5	7	03.12.2001 р.	7-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, вул. Шота Руставелі, 5	—	—	—	—	—	—	
м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	25	99	16.01.2003 р.	99-3	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	
м. Київ, Русанівська Набережна, 18	—	—	—	—	—	—	
м. Київ, вул. Десятинна, 4/6	—	61	03.12.2001 р.	61-3	31.05.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	
м. Київ, бульвар Лесі Українки, 26	26	67	13.12.2001 р.	67-5	27.06.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, вул. Воровського, 6	—	—	—	—	—	—	
м. Київ, вул. Воздвиженська, 58	—	161	27.05.2005 р.	161-2	27.05.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, вул. Володимирська, 23-а	—	111	12.07.2004 р.	111-2	12.07.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22	
м. Київ, вул. Б.Хмельницького, 16/22	11	14	06.12.2001 р.	14-1	05.04.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, вул. Хрещатик, 8-а	16	158	29.12.2001 р.	158-4	25.07.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, вул. Ярославів Вал, 36-а	1	—	—	—	—	—	
м. Київ, вул. Суворова, 4/6	—	80	11.01.2002 р.	80-2	09.08.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,14,15,18,19,20,21,22	
м. Київ, вул. Єреванська, 1	22	123	19.11.2001 р.	123-2	03.02.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	
м. Київ, бул. Дружби Народів, 17/5	7	51	03.12.2001 р.	51-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21	
м. Київ, вул. Предславинська, 28	—	109	20.06.2006 р.	109-2	20.06.2006 р.	1,2,3,5,6,7,8,13,14,18,19,20,21	
м. Київ, вул. Комінтерну, 15	9	41	04.10.2001 р.	41-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, вул. Хрещатик, 7/11	10	17	05.01.2002 р.	17-2	27.03.2006 р.	1,2,5,7,12,13,14,18,19,20,21,22	
м. Київ, вул. Артема, 15	28	21	23.08.2002 р.	21-2	04.11.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, вул. Володимирська, 54	—	78	14.12.2001 р.	78-1	14.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21	
м. Київ, Конрактова площа, 10-а	4	125	03.12.2001 р.	125-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21	
м. Київ, вул. Володимирська / пров. Рильський, 18/2	4	155	21.11.2005 р.	155-2	21.11.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,16,18,19,20,21	
м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44	1	56	25.02.2002 р.	56-1	25.02.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,13,14,18,19,20,21; див. примітку 2	
м. Київ, вул. Воровського, 6	—	186	14.12.2001 р.	186-1	14.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11*,12,13,14,15,18,19,20,21; операцію 11 зупинено до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро	
м. Київ, вул. Івана Кудрі, 5 (пошта — Хрещатик, 32-а)	4	30	03.12.2001 р.	30-2	27.06.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, вул. Димитрова, 9-а	—	53	19.06.2002 р.	53-2	20.01.2005 р.	1*,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22; операцію 1 обмежено до 17.05.2007 р. у частині укладання агентських угод з юридичними особами з метою відкриття пунктів обміну іноземної валюти, відкриття власних обмінних пунктів та пунктів обміну працюючих агентів	
м. Київ, вул. Марини Раскової, 19	—	—	—	—	—	—	
м. Київ, вул. Дегтярівська, 48	5	140	04.10.2001 р.	140-4	22.08.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	
м. Київ, бул. Верховної Ради, 7	26	62	03.12.2001 р.	62-3	10.06.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,23	
м. Київ, Конрактова площа, 4	15	91	29.12.2001 р.	91-2	29.10.2004 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, вул. Героїв Севастополя, 48	—	117	09.01.2002 р.	117-2	09.06.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,16,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, бул. І.Лепсе, 4	—	—	—	—	—	—	
м. Київ, Повітрофлотський просп., 25	8	89	03.12.2001 р.	89-4	16.03.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22	
м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	—	82	11.01.2002 р.	82-2	20.06.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22	
м. Київ, просп. Перемоги, 52/2	1	81	10.12.2001 р.	81-2	08.06.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23	
м. Київ, вул. Тургенєвська, 52/58	24	103	03.12.2001 р.	103-2	22.09.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20,21	

кредитів на одного позичальника не більше 10% статутного капіталу банку-контрагента та не більше 10% розміру регулятивного капіталу банку; ІН — обсягами, що фактично склалися на визначену дату.

Примітка 2. Операцію 11 зупинено до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро; зупинено строком до розгляду матеріалів наступного комплексного інспектування: приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб як у національній, так і в іноземній валюті; відкриття та ведення поточних рахунків фізичних осіб, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них, у грошовій одиниці України та в іноземній валюті.

1	2	3	4	5	6
74	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Укргазпромбанк"	ВАТ	18 200 000	27.03.1996 р.	256
75	Акціонерний банк "Київська Русь"	ЗАТ	50 330 000	30.05.1996 р.	258
76	Закрите акціонерне товариство "ТАС-ІНВЕСТБАНК"	ЗАТ	187 235 558	07.06.1996 р.	260
77	Закрите Акціонерне Товариство "Банк Петрокоммерц-Україна"	ЗАТ	44 865 000	26.09.1996 р.	262
78	Акціонерний банк "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	ВАТ	110 000 000	30.12.1996 р.	264
79	Відкрите акціонерне товариство "Кредитпромбанк"	ВАТ	449 000 000	20.05.1997 р.	266
80	Відкрите акціонерне товариство "Перший Інвестиційний Банк"	ВАТ	149 999 900	20.06.1997 р.	267
81	Акціонерний комерційний банк "ХФБ Банк Україна"	ЗАТ	109 834 200	02.09.1997 р.	269
82	Акціонерний банк "ІНГ Банк Україна"	ЗАТ	304 760 925	15.12.1997 р.	271
83	Акціонерний комерційний "Промислово-фінансовий банк"	ВАТ	45 000 000	29.12.1997 р.	272
84	Закрите акціонерне товариство "ОТП Банк"	ЗАТ	519 798 394	02.03.1998 р.	273
85	Акціонерний комерційний банк "Сітібанк (Україна)"	ЗАТ	50 000 000	11.05.1998 р.	274
86	Закрите акціонерне товариство "ПроКредит Банк"	ЗАТ	75 000 020	28.12.2000 р.	276
87	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НРБ"	ЗАТ	75 573 200	15.06.2001 р.	277
88	Закрите акціонерне товариство "ПРАЙМ-БАНК"	ЗАТ	28 600 000	30.07.2001 р.	278
89	Товариство з обмеженою відповідальністю "АРТЕМ-БАНК"	ТОВ	69 000 000	06.08.2002 р.	280
90	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Актив-банк"	ТОВ	312 750 000	06.08.2002 р.	281
91	Товариство з обмеженою відповідальністю "Фортуна-банк"	ТОВ	60 000 000	17.10.2002 р.	282
92	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Ренесанс Капітал"	ТОВ	143 400 000	29.01.2003 р.	285
93	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "АРМА"	ТОВ	75 000 000	14.10.2003 р.	287
94	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Даніель"	ТОВ	49 310 000	27.11.2003 р.	289
95	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Столиця"	ТОВ	63 200 000	10.03.2004 р.	290
96	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Траст-капітал"	ЗАТ	33 250 000	10.03.2004 р.	291
97	Закрите акціонерне товариство "Український банк реконструкції та розвитку"	ЗАТ	32 000 000	19.03.2004 р.	292
98	Закрите акціонерне товариство "Український будівельно-інвестиційний банк"	ЗАТ	34 440 000	20.04.2004 р.	293
99	Комерційний банк "Українська фінансова група" — товариство з обмеженою відповідальністю	ТОВ	57 660 986	23.06.2004 р.	294
100	Товариство з обмеженою відповідальністю "Універсальний комерційний банк "Камбіо"	ТОВ	48 681 508	30.06.2004 р.	295
101	Закрите акціонерне товариство "Міжнародний Іпотечний Банк"	ЗАТ	37 167 201	13.01.2005 р.	296
102	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "ЄВРОБАНК"	ТОВ	22 500 000	18.01.2005 р.	297
103	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	ТОВ	599 950 000	19.01.2005 р.	298
104	Закрите акціонерне товариство "Внешторгбанк (Україна)"	ЗАТ	275 000 000	21.01.2005 р.	299
105	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк інвестицій та заощаджень"	ТОВ	70 000 000	09.08.2005 р.	300
106	Товариство з обмеженою відповідальністю "БМ Банк"	ТОВ	62 907 850	08.12.2005 р.	301
107	Акціонерний комерційний банк "Престиж"	ВАТ	300 000 000	25.01.2006 р.	303
108	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Дельта"	ТОВ	360 000 000	15.02.2006 р.	304
109	Товариство з обмеженою відповідальністю "АІС-банк"	ТОВ	40 000 000	28.02.2006 р.	305
110	Товариство з обмеженою відповідальністю "ПАРТНЕР-БАНК"	ТОВ	40 000 000	06.05.2006 р.	306
111	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БАНК БОГУСЛАВ"	ТОВ	40 000 000	04.08.2006 р.	307
112	Відкрите акціонерне товариство Комерційний Банк "Іпобанк"	ВАТ	200 000 000	10.08.2006 р.	309
113	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІНАНСБАНК"	ЗАТ	43 088 311	28.08.2006 р.	310
114	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕСТ ФАЙНЕНС ЕНД КРЕДИТ БАНК"	ЗАТ	48 000 000	04.10.2006 р.	311
115	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ГАЗОВИЙ БАНК"	ТОВ	41 000 000	17.10.2006 р.	312
116	Відкрите акціонерне товариство "РД БАНК"	ВАТ	65 950 000	28.12.2006 р.	313
117	Товариство з обмеженою відповідальністю "УКРФІНАНСБАНК"	ТОВ	58 000 000	29.12.2006 р.	314
Вінницька область					
—	—	—	—	—	—
Волинська область					
118(1)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Західкомбанк"	ТОВ	59 000 000	11.03.1993 р.	153
119(2)	УніКредит Банк Товариство з обмеженою відповідальністю	ТОВ	291 475 056	28.02.1997 р.	265

БАНКИ УКРАЇНИ

7	8	9	10	11	12	13
м. Київ, Дніпровська Набережна, 13	—	24	04.12.2001 р.	24-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Київ, вул. Хорива, 11-а	6	19	14.01.2002 р.	19-1	14.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	—	40	26.10.2001 р.	40-2	01.07.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,18,19,20,21
м. Київ, вул. Велика Житомирська, 20	4	108	09.04.2002 р.	108-1	09.04.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Київ, вул. Борисоглібська, 5, літера А	1	171	29.12.2001 р.	171-2	05.04.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, бул. Дружби Народів, 38	12	174	24.09.2001 р.	174-2	11.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Київ, Московський проспект, 6	5	178	03.09.2003 р.	178-2	27.01.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Ярославів Вал, 14-а	—	185	21.03.2002 р.	185-1	21.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Спаська, 30-а	—	190	04.12.2001 р.	190-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,13,14,15,18,19,20,21,22,23
м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	1	189	04.12.2001 р.	189-2	22.07.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Жиланська, 43	16	191	08.11.2006 р.	191-1	08.11.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Дмитрова, 16-г	—	193	04.12.2001 р.	193-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,18,19,20,21
м. Київ, просп. Перемоги, 107-а	—	195	13.10.2003 р.	195-1	13.10.2003 р.	1,2,5,6,7,8,12,15,18,19,20
м. Київ, вул. Володимирська, 46	—	198	03.11.2005 р.	198-2	31.07.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,18,19,20,21,22,23
м. Київ, вул. Богданівська, 24	—	197	19.09.2001 р.	197-2	20.04.2006 р.	1,2,3,5,6,7,12,13,14,18,19,20
м. Київ, вул. Артема, 103	—	203	17.02.2003 р.	203-4	25.02.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23
м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 93	2	200	01.10.2002 р.	200-4	11.10.2006 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,22
м. Київ, вул. Боричів Тік, 35-В	1	201	27.11.2002 р.	201-4	18.10.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22
м. Київ, вул. Глибочицька, 4	—	222	13.03.2006 р.	—	—	—
м. Київ, вул. Жиланська, 41-а	—	206	14.11.2003 р.	206-2	10.06.2005 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20,22
м. Київ, вул. Саксаганського, 3, літ. А	—	210	26.12.2003 р.	210-2	10.12.2004 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,17,18,19,20,23
м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 12-г	3	212	23.04.2004 р.	212-2	14.06.2006 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,21,22,23
м. Київ, вул. Підвисоцького, 7	—	211	15.04.2004 р.	211-1	15.04.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
м. Київ, вул. Горького, 180 (пошта — просп. Перемоги, 39, під. 1)	—	216	14.10.2004 р.	216-1	16.10.2006 р.	2,5,7,12,13,14,18,19,20; зупинено до 03.11.2007 р. приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб у частині приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб як у грошовій одиниці України, так і в іноземній валюті
м. Київ, бул. Лесі Українки, 30-в	—	213	20.09.2004 р.	213-1	20.09.2004 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
м. Київ, вул. Грушевського Михайла/Кріпосний Яр, 34/1, літера А	—	214	04.08.2004 р.	214-3	24.01.2006 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20,22
м. Київ, вул. Заньковецької/Станіславського, 3/1	3	215	13.08.2004 р.	215-1	13.08.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20,22,23
м. Київ, вул. Пимоненка, 13, корпус 4	—	217	31.01.2005 р.	217-2	21.03.2006 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
м. Київ, вул. Фрунзе, 109/2	—	220	25.07.2005 р.	220-1	25.07.2005 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 21/38, літера А	—	219	08.04.2005 р.	219-2	14.12.2005 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20,22
м. Київ, вул. Жиланська, 35	—	218	18.03.2005 р.	218-1	18.03.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
м. Київ, вул. Мельникова, 83-д	—	221	04.11.2005 р.	221-1	04.11.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
м. Київ, вул. Велика Васильківська (Червоноармійська), 94	—	223	03.02.2006 р.	223-1	03.02.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,14,18,19,20
м. Київ, вул. Прорізна, 6	—	224	08.02.2006 р.	224-1	08.02.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,17,18,19,20
м. Київ, вул. Щорса, 36-б	—	225	20.04.2006 р.	225-1	20.04.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,14,18,19,20,22,23
м. Київ, пров. Балтійський, 20	—	226	20.04.2006 р.	226-1	20.04.2006 р.	1,2,5,7,12,13,14,18,19,20
м. Київ, вул. Солом'янська, 33	—	227	14.06.2006 р.	227-1	14.06.2006 р.	1,2,5,7,12,13,14,18,19,20
м. Київ, вул. Нижньоюрківська, 81	—	231	12.12.2006 р.	231-1	12.12.2006 р.	1,2,5,7,12,13,14,18,19,20
м. Київ, бул. Івана Лепсе, 16	—	229	31.10.2006 р.	229-1	31.10.2006 р.	12,13,14,18
м. Київ, вул. Червоноармійська, 77-а (Літера З)	—	232	28.12.2006 р.	232-1	28.12.2006 р.	1,2,5,7,12,13,14,18,19,20
м. Київ, вул. Ковпака, 17	—	—	—	—	—	—
м. Київ, вул. Лук'янівська, 1	—	—	—	—	—	—
м. Київ, вул. П.Сагайдачного/Ігорівська, 10/5, літера А	—	—	—	—	—	—
м. Київ, вул. Дмитрівська, 69	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
м. Луцьк, просп. Перемоги, 15	9	71	19.10.2001 р.	71-1	19.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
м. Луцьк, вул. Данила Галицького, 14	1	176	30.06.2006 р.	176-2	30.06.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21

1	2	3	4	5	6
Дніпропетровська область					
120(1)	Товариство з обмеженою відповідальністю "Діалогбанк"	ТОВ	62 450 000	04.01.1992 р.	80
121(2)	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "ПриватБанк"	ЗАТ	2 082 000 000	19.03.1992 р.	92
122(3)	Акціонерний комерційний банк "Новий"	ЗАТ	55 000 000	06.04.1992 р.	101
123(4)	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Причорномор'я"	ВАТ	85 000 000	21.04.1993 р.	163
124(5)	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "Кредит-Дніпро"	ЗАТ	73 705 792	07.07.1993 р.	180
125(6)	Закрите акціонерне товариство акціонерний банк "Радабанк"	ЗАТ	32 314 000	03.12.1993 р.	220
126(7)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Земельний Капітал"	ТОВ	25 687 708	31.01.1994 р.	236
127(8)	Акціонерний комерційний банк "Прем'єрбанк" **	ЗАТ	45 000 300	22.06.1994 р.	247
128(9)	Закрите акціонерне товариство "Фінансовий Союз Банк"	ЗАТ	197 526 310	23.06.1994 р.	248
129(10)	Товариство з обмеженою відповідальністю "КласикБанк"	ТОВ	40 635 445	06.10.1995 р.	254
130(11)	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНВЕСТ-КРЕДИТ БАНК"	ЗАТ	37 141 000	18.10.1996 р.	263
131(12)	Закрите акціонерне товариство "Агробанк"	ЗАТ	70 000 000	17.10.2002 р.	283
132(13)	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СІГМАБАНК"	ЗАТ	68 000 000	10.01.2006 р.	302
133(14)	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КОНКОРД"	ЗАТ	22 000 000	07.08.2006 р.	308
Донецька область					
134(1)	Акціонерний банк "ІКАР-БАНК"	ВАТ	35 000 000	01.10.1991 р.	6
135(2)	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Південкомбанк"	ВАТ	41 280 000	03.10.1991 р.	12
136(3)	Донецький акціонерний банк "Донвуглекобанк" **	ВАТ	2 300 000	01.10.1991 р.	7
137(4)	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерно-комерційний банк "Капітал"	ВАТ	48 655 500	31.10.1991 р.	65
138(5)	Закрите акціонерне товариство "Перший Український Міжнародний банк"	ЗАТ	326 002 000	23.12.1991 р.	73
139(6)	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Фамільний"	ТОВ	32 070 476	27.12.1991 р.	78
140(7)	Закрите акціонерне товариство "Донгорбанк"	ЗАТ	194 400 000	06.04.1992 р.	99
141(8)	Акціонерний банк "Український Бізнес Банк"	ВАТ	27 160 000	19.05.1993 р.	170
142(9)	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк з іноземним капіталом "Промекономбанк"	ВАТ	43 200 019	25.08.1993 р.	194
143(10)	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БАНК ПЕРСПЕКТИВА"	ТОВ	51 679 848	28.10.2002 р.	284
144(11)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Український фінансовий світ"	ТОВ	103 000 000	12.11.2003 р.	288
Житомирська область					
—	—	—	—	—	—
Закарпатська область					
145(1)	Закарпатський акціонерний комерційний банк "Лісбанк" **	ВАТ	762 823	04.10.1991 р.	14
146(2)	Товариство з Обмеженою Відповідальністю Комерційний банк "Коопінвестбанк"	ТОВ	69 080 000	16.12.1992 р.	135
Запорізька область					
147(1)	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНДУСТРІАЛБАНК"	ВАТ	266 494 168	16.10.1991 р.	36
148(2)	КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ" **	ВАТ	24 012 787	21.10.1991 р.	44
149(3)	Акціонерний банк "ТАС-Бізнесбанк"	ВАТ	85 000 000	21.10.1991 р.	45
150(4)	Акціонерний банк "Металург"	ЗАТ	13 250 580	12.07.1993 р.	182
151(5)	Акціонерне товариство "Наш банк" **	ВАТ	22 542 000	17.11.1993 р.	211
Івано-Франківська область					
152(1)	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Прикарпаття"	ВАТ	22 000 000	22.10.1991 р.	46
Кіровоградська область					
—	—	—	—	—	—
АР Крим і м. Севастополь					
153(1)	Відкрите акціонерне товариство "Об'єднаний комерційний банк"	ВАТ	56 305 640	23.12.1991 р.	74
154(2)	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ"	ВАТ	44 007 000	22.06.1992 р.	118
155(3)	Акціонерний Банк "Морський"	ВАТ	40 461 275	17.05.1994 р.	246
Луганська область					
156(1)	АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КОМУНАЛЬНИЙ БАНК"	ВАТ	35 700 000	10.08.1993 р.	187
157(2)	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	ТОВ	33 200 000	13.09.1995 р.	253

7	8	9	10	11	12	13
м. Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 26, позиція 5	1	196	24.09.2001 р.	196-2	17.05.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Дніпропетровськ, Набережна Перемоги, 50	39	22	04.12.2001 р.	22-2	29.07.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 93	3	112	14.12.2001 р.	112-3	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 33	2	88	31.05.2002 р.	88-2	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23
м. Дніпропетровськ, вул. Леніна, 17	3	70	24.12.2002 р.	70-2	14.07.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Дніпропетровськ, просп. Кірова, 46	—	166	24.12.2001 р.	166-2	16.01.2003 р.	1,2,3,5,6,7,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Дніпропетровськ, просп. Пушкіна, 15	—	113	29.12.2001 р.	113-4	24.01.2006 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Дніпропетровськ, вул. Мечникова, 18	4	—	—	—	—	—
м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	2	208	15.04.2004 р.	208-2	27.06.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,14,15,17,18,19,20,21
м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 39-а	—	110	31.10.2001 р.	110-3	23.04.2004 р.	1,2,3,5,6,7,12,13,14,18,19,20,21
Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Нарвська, 11-а	—	177	27.12.2005 р.	177-3	27.12.2005 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23
м. Дніпропетровськ, вул. Курсантська, 24	—	204	24.12.2002 р.	204-3	27.12.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,17,18,19,20,21,22
м. Дніпропетровськ, вул. Барикадна, 5/7	—	228	14.08.2006 р.	228-1	14.08.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,14
м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	—	230	12.12.2006 р.	—	—	Банк здійснює діяльність на території Дніпропетровської області; банк має право здійснювати тільки операції 1Л, 2Л, 3Л
м. Донецьк, просп. Ілліча, 100-а	—	55	03.01.2002 р.	55-2	23.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Донецьк, просп. Ватутіна, 33-а	3	44	17.02.2003 р.	44-2	17.02.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Донецьк, вул. Артема, 63	—	—	—	—	—	—
м. Донецьк, вул. Артема, 63	4	122	29.12.2001 р.	122-3	14.09.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Донецьк, вул. Університетська, 2-а	11	8	02.10.2006 р.	8-1	02.10.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Донецьк, просп. Миру, 59	3	145	27.12.2004 р.	145-3	27.12.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Донецьк, вул. Артема, 38	2	85	15.03.2002 р.	85-2	08.08.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Донецьк, вул. Артема, 125	3	104	10.02.2004 р.	104-1	10.02.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Донецьк, просп. Ленінський, 4	4	182	11.02.2003 р.	182-1	11.02.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20,21
м. Донецьк, вул. Челюскінців, 202-а	2	202	06.12.2002 р.	202-2	28.03.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,14,15,16,18,19,20,21
м. Донецьк, просп. Миру, 5	—	209	23.12.2003 р.	209-2	04.11.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
—	—	—	—	—	—	—
м. Ужгород, вул. Волошина, 52	—	—	—	—	—	—
м. Ужгород, вул. Гойди, 10	—	105	04.10.2001 р.	105-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,15,18,19,20,21
м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 39-д	9	126	04.12.2001 р.	126-3	30.07.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,17,18,19,20,21
м. Запоріжжя, вул. Кремлівська, 8	—	—	—	—	—	—
м. Запоріжжя, вул. Південноукраїнська, 2-а	—	84	18.10.2005 р.	84-3	19.01.2006 р.	1,2,3,5,6,7,12*,13,14,18,19,20,21
м. Запоріжжя, просп. Металургів, 30	—	69	14.12.2001 р.	69-1	14.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21
м. Запоріжжя, вул. Добролюбова, 22	—	—	—	—	—	—
м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 7	1	96	25.12.2001 р.	96-2	15.02.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
—	—	—	—	—	—	—
м. Сімферополь, вул. К.Лібкнехта, 5	5	120	26.10.2001 р.	120-1	26.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21;
м. Сімферополь, вул. Більшовицька, 24	2	164	11.01.2002 р.	164-1	11.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Севастополь, вул. Брестська, 18-а	1	168	14.12.2001 р.	168-2	23.01.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Луганськ, вул. В.В.Шевченка, 18-а	2	149	03.01.2002 р.	149-3	13.02.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
м. Луганськ, вул. 26 Бакинських Комісарів, 155	—	77	29.12.2001 р.	77-4	15.10.2004 р.	1,2,5,6,7,8,12,13,14,17,18,19,20,22,23

1	2	3	4	5	6
Львівська область					
158(1)	Відкрите акціонерне товариство "Електрон Банк"	ВАТ	43 395 816	10.10.1991 р.	25
159(2)	Відкрите акціонерне товариство "Селянський комерційний банк "Дністер"	ВАТ	41 500 000	14.10.1991 р.	27
160(3)	Закрите акціонерне товариство Акціонерно-комерційний банк "Львів"	ЗАТ	47 305 338	14.10.1991 р.	28
161(4)	Комерційний банк "ГАЛС" **	ТОВ	604 422	14.10.1991 р.	30
162(5)	Відкрите Акціонерне Товариство "КРЕДОБАНК"	ВАТ	219 299 469	31.03.1992 р.	96
163(6)	Відкрите акціонерне товариство "Банк Універсальний"	ВАТ	55 000 000	20.01.1994 р.	226
Миколаївська область					
—	—	—	—	—	—
Одеська область					
164(1)	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Одеса-банк"	ЗАТ	32 794 000	17.10.1991 р.	38
165(2)	Акціонерний комерційний банк "ПОРТО-ФРАНКО"	ВАТ	49 153 560	17.10.1991 р.	39
166(3)	Акціонерний комерційний банк "Інвестбанк"	ЗАТ	27 680 000	31.03.1992 р.	95
167(4)	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ФІНРОСТБАНК"	ТОВ	35 999 604	29.01.1993 р.	147
168(5)	Комерційний банк товариство з обмеженою відповідальністю "Місто Банк"	ТОВ	75 800 000	23.07.1993 р.	184
169(6)	Відкрите акціонерне товариство "МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК"	ВАТ	50 000 000	05.11.1993 р.	207
170(7)	Акціонерний банк "Південний"	ВАТ	273 500 000	03.12.1993 р.	218
171(8)	Акціонерний комерційний банк "Фінбанк"	ВАТ	48 050 000	24.12.1993 р.	223
172(9)	Акціонерний комерційний банк "ІМЕКСБАНК"	ВАТ	235 000 000	29.03.1994 р.	241
173(10)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "СоцКом Банк"	ТОВ	66 000 000	05.03.2003 р.	286
Полтавська область					
174(1)	ПОЛТАВСЬКИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПОЛТАВА-БАНК"	ВАТ	40 500 000	16.10.1991 р.	37
175(2)	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "АВТОКРАЗБАНК"	ВАТ	45 000 000	07.07.1993 р.	179
Рівненська область					
176(1)	Комерційний банк "Княжий" **	ТОВ	6 300 000	08.04.1994 р.	242
Сумська область					
177(1)	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний Банк "СТОЛИЧНИЙ"	ВАТ	40 335 000	22.10.1993 р.	202
178(2)	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Володимирський"	ТОВ	35 860 000	13.12.2001 р.	279
Тернопільська область					
—	—	—	—	—	—
Харківська область					
179(1)	Акціонерний комерційний інноваційний банк "УкрСиббанк"	ВАТ	1 750 000 000	28.10.1991 р.	57
180(2)	Відкрите акціонерне товариство "Мегабанк"	ВАТ	115 000 000	28.10.1991 р.	58
181(3)	Акціонерний комерційний регіональний банк "Регіон-банк"	ЗАТ	29 490 480	28.10.1991 р.	59
182(4)	Відкрите акціонерне товариство РЕАЛ БАНК	ВАТ	63 000 000	29.10.1991 р.	60
183(5)	Харківський акціонерний комерційний Земельний банк	ВАТ	132 000 000	29.10.1991 р.	61
184(6)	Акціонерний Східно-Український Банк "Грант"	ЗАТ	40 000 000	29.10.1991 р.	62
185(7)	Акціонерний комерційний банк "Базис"	ВАТ	40 091 000	15.04.1992 р.	103
186(8)	Акціонерний комерційний банк "Меркурій"	ЗАТ	48 520 000	18.11.1992 р.	129
187(9)	Акціонерний банк "Факторіал-Банк"	ВАТ	62 111 519	01.12.1992 р.	131
188(10)	Акціонерний комерційний банк "Європейський"	ВАТ	57 000 000	03.03.1993 р.	152
189(11)	Відкрите акціонерне товариство "Інноваційно-промисловий банк"	ВАТ	43 648 000	23.03.1993 р.	156
190(12)	Акціонерно-комерційний банк "Золоті ворота"	ВАТ	75 000 000	18.08.1993 р.	193
Херсонська область					
—	—	—	—	—	—
Хмельницька область					
—	—	—	—	—	—
Черкаська область					
—	—	—	—	—	—
Чернігівська область					
191(1)	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Приватінвест"	ВАТ	38 000 000	30.10.1991 р.	64
192(2)	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Демарк"	ВАТ	102 000 000	10.07.1992 р.	122
193(3)	Закрите акціонерне товариство "Полікомбанк"	ЗАТ	24 000 000	18.08.1994 р.	249
Чернівецька область					
—	—	—	—	—	—

7	8	9	10	11	12	13
м. Львів, вул. Грабовського, 11	3	31	13.12.2001 р.	31-2	06.12.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Львів, вул. Переяславська, 6-а	3	94	04.12.2001 р.	94-3	26.12.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Львів, вул. Сербська, 1	—	54	02.04.2002 р.	54-1	02.04.2002 р.	1,2,5,7,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Львів, вул. Зелена, 149-а	—	—	—	—	—	—
м. Львів, вул. Сахарова, 78	19	43	27.01.2006 р.	43-2	27.01.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Львів, просп. Шевченка, 27	7	92	04.12.2001 р.	92-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
—	—	—	—	—	—	—
м. Одеса, вул. Княжеська, 32	—	159	29.12.2001 р.	159-3	28.09.2004 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Одеса, вул. Пушкінська, 10	—	129	03.01.2002 р.	129-3	14.12.2005 р.	1,2,3,5,6,7,8,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 2-б	1	98	14.12.2001 р.	98-2	16.01.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Одеса, просп. Академіка Глушка, 13	1	143	24.05.2005 р.	143-2	24.05.2005 р.	1,2,3,5,6,7,8,13,14,18,19,20,21
м. Одеса, вул. Фонтанська Дорога, 11	4	194	17.04.2002 р.	194-3	09.01.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,16,18,19,20,21,22,23
Одеська обл., м. Іллічівськ, вул. Леніна, 28	8	66	08.05.2003 р.	66-2	15.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Одеса, пров. Сабанський, 2	16	65	04.11.2002 р.	65-3	31.10.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Одеса, вул. Белінського, 16	—	121	03.01.2002 р.	121-6	31.10.2006 р.	1,2,3,5,6,7,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Одеса, просп. Гагаріна, 12-а	19	157	10.12.2001 р.	157-2	03.10.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Одеса, вул. Заньковецька, 7	—	205	20.05.2003 р.	205-5	24.01.2006 р.	1,2,3,5,6,7,8,9,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Полтава, вул. Паризької Комуни, 40-а	4	73	04.12.2001 р.	73-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Київська, 8	4	147	04.10.2001 р.	147-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Рівне, вул. Кавказька, 9	3	—	—	—	—	—
м. Суми, вул. Харківська, 1	—	114	14.08.2006 р.	114-2	29.12.2006 р.	1,2,5,7,13,14,18,19,20,21
м. Суми, пл. Незалежності, 10	1	199	29.01.2002 р.	199-4	20.06.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,16,18,19,20,21,22
—	—	—	—	—	—	—
м. Харків, просп. Московський, 60	1	75	24.12.2001 р.	75-2	19.11.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Харків, вул. Артема, 30	10	163	29.12.2001 р.	163-3	04.07.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Харків, вул. Дарвіна, 4	3	32	05.01.2002 р.	32-2	30.12.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
м. Харків, просп. Леніна, 60-а	1	20	10.07.2002 р.	20-2	06.12.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
м. Харків, вул. Чернишевська, 4	1	49	14.12.2001 р.	49-3	09.11.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Харків, вул. Данилевського, 19	9	6	04.12.2001 р.	6-3	07.11.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Харків, вул. Сумська, 88 (пошта — Мар'яненка, 4)	3	34	14.12.2001 р.	34-4	26.12.2005 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Харків, вул. Полтавський Шлях, 123	1	165	14.12.2001 р.	165-2	24.12.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
м. Харків, вул. Римарська, 32	7	37	04.12.2001 р.	37-3	02.06.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Харків, Червоношкільна Набережна, 24	4	90	25.12.2001 р.	90-1	25.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
м. Харків, вул. Клочківська, 3	3	68	04.08.2003 р.	68-2	29.09.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
м. Харків, просп. Леніна, 36	5	83	24.12.2001 р.	83-2	15.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
м. Чернігів, вул. Преображенська, 2 (м. Київ, вул. Фрунзе, 104)	9	133	05.06.2002 р.	133-3	21.03.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
м. Чернігів, вул. Комсомольська, 28	—	47	28.12.2002 р.	47-3	31.10.2006 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
м. Чернігів, вул. Київська, 3	—	152	24.05.2002 р.	152-2	23.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
—	—	—	—	—	—	—

На замовлення "Вісника НБУ" підготувала головний економіст департаменту реєстрації та ліцензування банків Національного банку України Олена Сілецька.

Нумерація операцій, на які Національний банк України надає банкам банківську ліцензію та письмовий дозвіл на здійснення операцій

Для зручності користування списком банків та переліком операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл НБУ на здійснення операцій, пропонуємо таку їх нумерацію:

Банківські операції, які банки мають право здійснювати на підставі банківської ліцензії:

1Л — приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;

2Л — відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів із цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них;

3Л — розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Операції та угоди, які банки мають право здійснювати за наявності банківської ліцензії без отримання письмового дозволу:

1Н — надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;

2Н — придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, беручи на себе ризик виконання таких вимог та приймання платежів (факторинг);

3Н — лізинг;

4Н — послуги з відповідального зберігання та надання в оренду (майновий найм) сейфів для зберігання цінностей і документів;

5Н — випуск, купівля, продаж і обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів;

6Н — випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток;

7Н — надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій.

Операції, які банки мають право здійснювати за умови отримання письмового дозволу Національного банку України:

Операції з валютними цінностями:

1. Неторговельні операції з валютними цінностями.

2. Ведення рахунків клієнтів (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України.

3. Ведення кореспондентських рахунків банків (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті.

4. Ведення кореспондентських рахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України.

5. Відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними.

6. Відкриття кореспондентських рахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними.

7. Залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України.

8. Залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках.

9. Операції з банківськими металами на валютному ринку України.

10. Операції з банківськими металами на міжнародних ринках.

11. Інші операції з валютними цінностями на міжнародних ринках.

12. Емісія власних цінних паперів.

13. Організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів.

14. Здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг).

15. Здійснення інвестицій у статутні фонди та акції інших юридичних осіб.

16. Здійснення випуску, обігу, погашення (розповсюдження) державної та іншої грошової лотереї.

17. Перевезення валютних цінностей та інкасація коштів.

Операції за дорученням клієнтів або від свого імені:

18. З інструментами грошового ринку.

19. З інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках.

20. З фінансовими ф'ючерсами та опціонами.

21. Довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами.

Депозитарна діяльність і діяльність із ведення реєстрів власників іменних цінних паперів:

22. Депозитарна діяльність зберігача цінних паперів.

23. Діяльність із ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. – 01.01.2007 р.)

За станом на 1 січня 2007 р.

№ п/п	Назва банку ¹	№ реєстрації банку	Дата закриття банку	Підстава для закриття банку
1	"ПІВДЕННА УКРАЇНА"	102	24.06.1992 р.	Реєстрацію анульовано
2	"ДИСКОНТ"	116	27.11.1992 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
3	"ЕКОНОМІКА"	119	21.12.1992 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
4	"ЯНТАР"	106	05.03.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
5	"САМАРА-АГРО"	72	14.07.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
6	"ЗАХІДКООПБАНК"	48	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
7	"АГРОПОСТАЧБАНК"	109	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
8	"АГРОПРОГРЕС"	121	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
9	"ПАРТНЕР"	90	29.12.1993 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
10	"СУМИ-БАНК"	143	05.01.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 05.01.1994 р. № 3
11	"ПРИКАРПАТТОРГБАНК"	117	21.01.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСЛІЛКА"
12	"ЕКОМЕДБАНК"	130	02.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 02.02.1994 р. № 19
13	"БЛАГОБАНК"	196	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 26
14	"НИВА"	137	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 27
15	"УНІВЕРСАЛБАНК"	136	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 28
16	"ДОНБАС"	66	09.06.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 09.06.1994 р. № 111
17	"КОЛОС"	111	30.06.1994 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
18	"ПЕРСПЕКТИВА"	35	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
19	"РІВНЕСПОЖИВСПІЛКА"	200	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСЛІЛКА"
20	"АВАУАР"	150	09.08.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
21	"ЕЛБІМБАНК"	230	26.01.1995 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
22	КБ "ХЕРСОНІНВЕСТБАНК"	173	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК"
23	КБ "ВОРСЛА"	224	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРСОЦБАНК"
24	"ДНІПРОБАНК"	49	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
25	"ЛЬВІВ-ВЕСТ"	76	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЕЛЕКТРОН"
26	"ОЛЕВСЬКИЙ"	112	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
27	"БУКООПБАНК"	185	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСЛІЛКА"
28	"ЄДНІСТЬ"	191	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
29	"ЕВІС"	237	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
30	АКБ "ПРУТ і К"	100	12.12.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЗУКБ"
31	АКБ "КОНГРЕС"	176	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. №187
32	КБ "ПРОМІНЬ"	56	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. №188
33	КБ "ХЕРСОН"	98	30.01.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.01.1997 р. №20
34	АБ "ВУГЛЕПРОГРЕСБАНК"	50	27.02.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.02.1997 р. №28
35	КБ "КООПЕРАТОР"	174	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №54
36	КБ "ЕНЕРГІЯ"	107	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №55
37	АБ "ХАРКІВЛЕГБАНК"	55	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №56
38	КБ "ВІННИЦЯ"	42	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №57
39	АКБ "ЛЕГПРОДБАНК"	141	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №58
40	АКБ "ХАРКІВ"	126	24.04.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.04.1997 р. №95
41	АКБ "ДНІПРОСЕРВІСБАНК"	113	03.07.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.07.1997 р. №135
42	АКБ "ЄВРОЦЕНТР"	178	30.10.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.10.1997 р. №261
43	АКБ "ДНІПРО"	13	06.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 06.03.1998 р. №306
44	АКБ "РОСЬ"	85	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. №325
45	КБ "ПАРИТЕТ"	146	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. №326
46	КБ "ФДС"	244	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. №345
47	КБ "ГЕОБАНК"	140	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. №347
48	АБ "МОНОЛІТБАНК"	233	16.04.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.04.1998 р. №365
49	АБ "ЕКОНОМБАНК"	34	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. №393
50	АБ "ЄВРОМЕТАЛБАНК"	208	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. №394
51	АКБ "ФІАТБАНК"	97	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. №400
52	КБ "ДНІСТЕР-БАНК"	32	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. №401
53	АБ "ТЕРНОПІЛЬ-КРЕДИТ"	41	05.08.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.08.1998 р. №402
54	КБ "КОНТИНЕНТ"	88	25.09.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.09.1998 р. №417
55	АБ "ЮНІВЕРС"	162	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. №437
56	АБ "ІНТРАСТБАНК"	154	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. №438
57	АКБ "СТРИЖЕНЬ"	209	18.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.12.1998 р. №449
58	АКБ "СЕРВІС"	186	31.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.12.1998 р. №450
59	КБ "САНА"	91	29.01.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.01.1999 р. №455
60	КБ "УКРУНІВЕРСАЛБАНК"	213	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. №474
61	КБ "АЛЕКС"	123	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. №481

¹ Назви банків подано за орфографією реєстраційних записів.

62	АБ "ВІКТОРІЯ"	40	17.05.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.05.1999 р. №489
63	АБ "АРМАНД"	206	14.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 14.06.1999 р. №509
64	АБ "РЕЗИДЕНТ"	70	30.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.06.1999 р. №512
65	АКБ "ГАЛИЦЬКИЙ"	31	30.07.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1999 р. №528
66	АБ "ТРАСТ"	159	30.08.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.08.1999 р. №559
67	АБ "ТЕРНАВА"	235	30.09.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.09.1999 р. №576
68	АБ "АНТЕК"	104	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. №579
69	АБ "ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	232	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. №580
70	АКБ "БУДМБАНК"	10	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. №39
71	АБ "ПОДІЛЛЯ"	151	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. №40
72	АКБ "АРКАДІЯ"	192	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. №70
73	АКБ "УКРНАФТОГАЗБАНК"	26	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. №71
74	АБ "ЛІКО"	201	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. №130
75	АКБ "НЕЗАЛЕЖНІСТЬ"	181	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. №131
76	КБ "ЧЕРКАСИ"	188	16.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2000 р. №133
77	АКБ "БНП-ДРЕЗДНЕР БАНК (УКРАЇНА)"	275	04.08.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.08.2000 р. №228
78	АБ "ІНВЕСТ-БАНК УКРАЇНА"	190	08.12.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.12.2000 р. №347
79	АБ "ЛІГА"	134	27.03.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.2001 р. №65
80	КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ АКБ	33	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №120
81	АКБ "СЛОБОЖАНЩИНА"	84	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №121
82	АКБ "ТАВРІЯ"	51	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №122
83	КБ "ПОЛІС"	203	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. №204
84	АК "ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	87	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. №205
85	АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК ІНВЕСТУВАННЯ ПРОГРАМ РЕКОНСТРУКЦІЇ І РОЗВИТКУ "ЗАВОДБАНК"	251	31.10.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.10.2001 р. №308
86	ІКАБ "ЕРА"	144	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. №339
87	"КІЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК"	257	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. №340
88	АБ "ЛАНБАНК"	197	11.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 11.02.2002 р. №30
89	КБ "ЗОРЯ"	115	13.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.02.2002 р. №41
90	МАКІЇВСЬКИЙ АКБ "ШАХТЕКОНОМБАНК"	8	21.03.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 21.03.2002 р. №68
91	АКБ "АЗОВ-БАНК"	67	22.04.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.04.2002 р. №101
92	АБ "ОБОЛОНЬ"	227	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №194
93	АК "ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	155	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №195
94	МІЖНАРОДНИЙ АКБ "ХРИСТІЯНСЬКИЙ БАНК"	160	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №196
95	КБ "КРИМ ЮРТ"	225	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. №244
96	АКБ "НАРОДНИЙ БАНК"	15	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. №245
97	АБ "ЕТАЛОН"	252	28.11.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.11.2002 р. №283
98	ІПОТЕЧНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК	189	04.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.12.2002 р. №290
99	АБ "КРИМКРЕДИТ"	86	10.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.12.2002 р. №306
100	КБ "АМАСКО"	161	25.02.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2003 р. №56
101	АБ "АБСОЛЮТ"	215	15.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2003 р. №84
102	АКЦІОНЕРНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ СЕЛЯНСЬКИЙ БАНК "АГРОІНВЕСТ"	132	18.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.04.2003 р. №90
103	КРИМСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ ЦЕРКОВНИЙ БАНК "ККЦБ"	108	26.05.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.05.2003 р. №105
104	АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКИЙ КБ "АЗЧЕРКОМБАНК"	52	12.06.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 12.06.2003 р. №123
105	ЗАТ "ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	270	17.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.07.2003 р. №150
106	АКБ "ЯЛТАБАНК"	261	23.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.07.2003 р. №155
107	КБ "КОНТАКТ БАНК"	238	31.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.07.2003 р. №191
108	МИКОЛАЇВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ І СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ (МИККОМБАНК)	105	19.02.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.02.2004 р. №37
109	АКБ "ІНТЕРКОНТБАНК"	71	23.04.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.04.2004 р. №83
110	АК "ЄВРОБАНК"	145	01.10.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.10.2004 р. №186
111	ВАТ "АКБ "ЗАХІДБУДГАЗБАНК"	47	24.12.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.12.2004 р. №295
112	КАБ "КРИМ-БАНК"	54	01.07.2005 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.07.2005 р. №148
113	АКБ "МЕТА-БАНК"	217	03.02.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.02.2006 р. №21
114	АКБ "МТ-БАНК"	77	10.03.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.03.2006 р. №49
115	КАБ "ДЕНДІ"	167	10.04.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.04.2006 р. №87
116	АКБ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ "УКРХАРЧОПРОМБАНК" АК	165	05.07.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.07.2006 р. №176
117	ТОВ "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	142	17.08.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.08.2006 р. №228
118	"АКЦІОНЕРНИЙ БАНК КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА) "	268	05.10.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.10.2006 р. №277

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготувала головний економіст департаменту реєстрації та ліцензування банків Національного банку України Олена Сілецька.

Ринок державних цінних паперів України у грудні 2006 року

Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик у грудні 2006 року

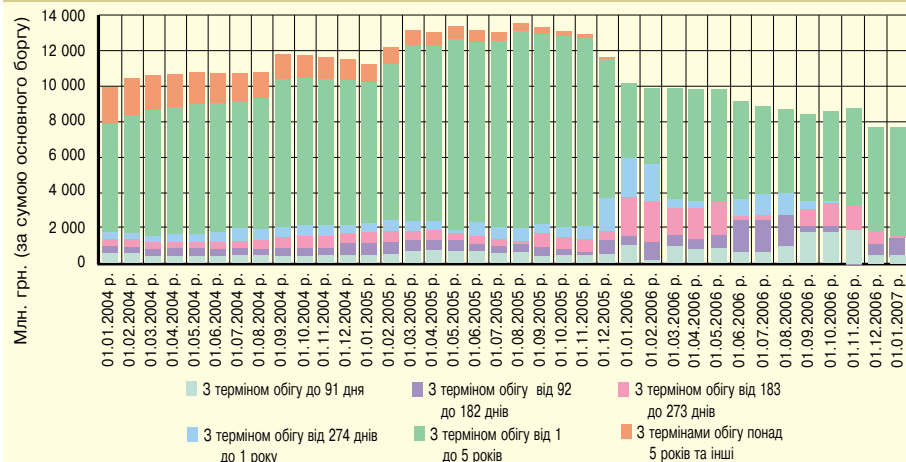
Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбані облігації	Пропозиція				Результати розміщення			
		Встановлені обмеження на загальний обсяг розміщення облігацій, шт.	Номинал облігацій, грн.	Розмір купона на одну облігацію, грн.	Термін погашення облігацій	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. грн.	Встановлений рівень доходності облігацій, %	Середньозважений рівень доходності облігацій, %
55	04.12.2006 р.	—	1 000	—	03.09.2008 р.	—	—	—	—
56	04.12.2006 р.	—	1 000	23.50	02.09.2009 р.	8 000	8 163.52	9.40	9.40
57	04.12.2006 р.	—	1 000	—	28.09.2011 р.	—	—	—	—
58	06.12.2006 р.	—	1 000	22.50	03.09.2008 р.	62 500	62 398.75	9.00	9.00
59	06.12.2006 р.	—	1 000	23.50	02.09.2009 р.	100 000	99 747.00	9.40	9.40
60	06.12.2006 р.	—	1 000	—	28.09.2011 р.	—	—	—	—
61	11.12.2006 р.	—	1 000	—	03.09.2008 р.	—	—	9.00	—
62	11.12.2006 р.	—	1 000	23.50	02.09.2009 р.	60 000	59 925.60	9.40	9.40
63	11.12.2006 р.	—	1 000	—	28.09.2011 р.	—	—	—	—
64	13.12.2006 р.	—	1 000	—	03.09.2008 р.	—	—	—	—
65	13.12.2006 р.	—	1 000	23.50	02.09.2009 р.	100 000	99 927.00	9.40	9.40
66	13.12.2006 р.	—	1 000	—	28.09.2011 р.	—	—	—	—
67	18.12.2006 р.	—	1 000	—	03.09.2008 р.	—	—	—	—
68	18.12.2006 р.	—	1 000	23.50	02.09.2009 р.	12 500	12 567.00	9.20	9.20
69	18.12.2006 р.	—	1 000	—	28.09.2011 р.	—	—	—	—
70	20.12.2006 р.	—	1 000	—	03.09.2008 р.	—	—	—	—
71	20.12.2006 р.	3 000	1 000	23.50	02.09.2009 р.	3 000	3 032.07	9.00	9.00
72	20.12.2006 р.	—	1 000	—	28.09.2011 р.	—	—	—	—
73	25.12.2006 р.	—	1 000	—	03.09.2008 р.	—	—	—	—
74	25.12.2006 р.	1 000	1 000	23.50	02.09.2009 р.	1 000	1 087.24	6.00	6.00
75	25.12.2006 р.	—	1 000	—	28.09.2011 р.	—	—	—	—
76	27.12.2006 р.	1 000	1 000	22.50	03.09.2008 р.	1 000	1 052.00	6.00	6.00
77	27.12.2006 р.	—	1 000	—	02.09.2009 р.	—	—	—	—
78	27.12.2006 р.	—	1 000	—	28.09.2011 р.	—	—	—	—
Разом						348 000	347 900.18		

Обсяг розміщення облігацій внутрішніх державних позик за січень – грудень 2006 року*

Період	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до держбюджету, тис. грн.
Січень	0.00	0.00
Лютий	0.00	0.00
Березень	0.00	0.00
I квартал	0.00	0.00
Квітень	0.00	0.00
Травень	0.00	0.00
Червень	0.00	0.00
II квартал	0.00	0.00
I півріччя	0.00	0.00
Липень	0.00	0.00
Серпень	0.00	0.00
Вересень	110 030	110 242.61
III квартал	110 030	110 242.61
Жовтень	282 564	284 994.99
Листопад	841 842	854 449.34
Грудень	348 000	347 900.18
IV квартал	1 472 406	1 487 344.50
Усього з початку року	1 582 436	1 597 587.12

*За станом на 01.01.2007 р.

Обсяг облігацій внутрішніх державних позик, які перебувають в обігу (на 1 січня 2007 року)

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

АННОТАЦИИ

Анатолий Савченко, Ирина Ивченко, Виктория Михайлова. Система электронных платежей нового поколения.

Сообщение о введении в промышленную эксплуатацию СЭП-2.

Виктор Берников. НСМЭП: обзор развития в 2006 году. Обзор развития НСМЭП в 2006 году в сравнении с аналогичными показателями 2005 года.

Богдан Ковч, Наталья Швец. Разграничение функций внутреннего контроля и внутреннего аудита в банках Украины.

В исследовании использован научный и практический подход к теме. В качестве примера взяты принципы организации внутреннего контроля и внутреннего аудита в АО “Кредобанк”.

Наталья Чабанова. Дистанционный аудит как составляющая внутреннего аудита банка.

Статья содержит предложения по рациональной организации службы внутреннего аудита банка как фактора повышения его конкурентоспособности.

Станислав Буковинский. Укрепление финансовой базы местного самоуправления как фактор экономического роста.

Проанализирована роль местных бюджетов в экономическом и социальном развитии территорий и пути укрепления ресурсной базы местного самоуправления.

Знак отличия от Президента Украины.

Сообщение о присвоении почетного звания “Заслуженный экономист Украины” начальнику управления НБУ во Львовской области М.П.Могильницкой.

Галина Олифер. Объединительная миссия.

Сообщение о деятельности Ассоциации “Украинский кредитно-банковский союз” в связи с тринадцатилетием этой организации.

Тарас Савченко. Практика трансфертного ценообразования в банках Украины.

Приведены результаты исследования практики трансфертного ценообразования в банковской системе Украины. Исследование проводилось путем анкетирования банков в апреле 2006 года.

Оксана Лылык. Bancassurance и перспективы его развития в Украине.

Проанализирован зарубежный опыт развития bancassurance и перспективы его становления в Украине, рассмотрены ключевые аспекты, которые необходимо учитывать банкам при внедрении этого вида бизнеса.

Николай Фастовец. Проблемные аспекты рискованности кредитования малого бизнеса в Украине.

Рассмотрены теоретические и организационные аспекты риска кредитования малого бизнеса, пути совершенствования его менеджмента.

Основные показатели деятельности банков Украины на 1 января 2007 года.

Динамика финансового состояния банков Украины на 1 января 2007 года.

Официальный список банков Украины, включенных в Госу-

дарственный реестр банков, и перечень операций, на осуществление которых банки получили банковскую лицензию и письменное разрешение Национального банка Украины на осуществление операций.

Список содержит основные данные о банках — официальное название, вид собственности, уставной капитал, юридический адрес, количество филиалов, даты регистрации и получения лицензии НБУ, перечень операций, на осуществление которых банки получили письменное разрешение НБУ, указаны также предпринятые по состоянию на 01.01.2007 г. меры воздействия по отношению к отдельным банкам.

Нумерация операций, на которые Национальный банк Украины предоставляет банкам банковскую лицензию и письменное разрешение на осуществление операций.

Банки, исключенные из Государственного реестра банков Украины (24.06.1992 г. — 01.01.2007 г.).

Людмила Васюренко. Статистические обобщения в определении региональной неоднородности инвестиционных вложений.

Оценена региональная неоднородность инвестиционных вложений в основной капитал, рассмотрены тенденции процесса ее сглаживания в будущем.

Основные макроэкономические показатели развития Украины в 2006 году.

Индексы потребительских цен и цен производителей промышленной продукции в Украине за 1991—2006 гг.

О выпуске в обращение памятных монет “Водохреще”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятных монет номиналами 10 и 5 гривень, посвященных православному празднику — Крещению. Фотоизображения аверса и реверса монет.

Динамика учетной ставки НБУ в 1992—2006 гг.

Таблица, отражающая динамику учетной ставки НБУ в период с конца 1992 г. по 2006 год включительно.

Основные монетарные параметры денежно-кредитного рынка Украины в декабре 2006 года.

Объемы кредитов, предоставленных Национальным банком для поддержания ликвидности банков Украины, средневзвешенная процентная ставка по кредитам, предоставленным Национальным банком для поддержания ликвидности банков Украины, процентные ставки банков по кредитам и депозитам в национальной валюте, динамика роста денежной массы по состоянию на 01.01.2007 г.

Официальный курс гривни к евро, доллару США и российскому рублю в 2006 г., установленный Национальным банком Украины.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины один раз в месяц (за декабрь 2006 года).

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины ежедневно (за декабрь 2006 года).

Рынок государственных ценных бумаг Украины в декабре 2006 года.

ANNOTATIONS

Anatolii Savchenko, Iryna Ivchenko, Viktoriia Mykhailova. *New generation of the NSMEP.*

Putting into operation SEP-2.

Viktor Bernykov. *NSMEP: the 2006 development survey.*

Survey of the NSMEP development in 2006 in comparison with the respective indicators in 2005.

Bohdan Kovch, Natalia Shvetst. *Internal control and internal audit separation in Ukrainian banks.*

The article employs the academic and practical approach to the subject. Internal control and audit organizational principles in the Joint-Stock Company Kredobank are used as an example.

Nataliia Chabanova. *Distance audit as part of internal audit in a bank.*

The article proposes rational organization of internal audit in a bank as a factor of its competitiveness increase.

Stanislav Bukovynskyi. *Strengthening of the financial base for local self-government as a factor of economic growth.*

Discussed is the role of local budgets in the economic and social development of regions as well as ways of financial base strengthening for local self-government.

Honors received from the President of Ukraine.

Report on conferring the rank of Honored Economist on Head of the NBU Office in Lviv region M.P. Mohylnytska.

Halyna Olifer. *The uniting mission.*

Information about the Association "The Ukrainian Credit-Banking Union" on the occasion of its 30th anniversary.

Taras Savchenko. *Transfer price setting in Ukrainian banks.*

Given are the results of the transfer price setting research held in Ukrainian banks in April 2006 by conducting a questionnaire survey.

Oksana Lylyk. *Bancassurance and its prospects for future in Ukraine.*

Considered is the foreign experience of bankassurance development and its prospects for future in Ukraine. Given are the key aspects which banks should take into consideration when introducing this type of business.

Mykola Fastovets. *Problem aspects of risks in crediting small business in Ukraine.*

The author considers theoretical and organizational aspects of risks in crediting small business and ways of improving its management.

Major indicators of the activities of Ukrainian banks as of 1 January 2007.

Dynamics of financial performance of Ukrainian banks as of 1 January 2007.

Official list of Ukrainian banks included in the State Register of Banks and the list of transactions for whose performance banks were granted a banking license and permission in writing to perform transactions.

The list contains the basic data about banks i.e. official name, pattern of ownership, authorized capital, legal address, number of subsidiaries, dates of registration and licensing, list of transactions for whose performance banks were granted NBU permission in writing. Given are the enforcement measures taken with respect to some banks as of 1 January 2007.

List of transactions for whose performance banks are granted a banking license and NBU permission in writing to perform transactions.

Banks excluded from the State Register of Banks of Ukraine (from 24 June 1992 to 1 January 2007).

Liudmyla Vasiurenko. *Statistical generalization of capital investment regional differentiation.*

Estimated is capital investment regional differentiation, considered are the trends of smoothing it in the future.

Major macroeconomic indicators of the development of Ukraine in 2006.

Consumer price and industrial producer price indices in Ukraine in 1991 – 2006.

Putting into circulation the commemorative coin "Epiphany".

Official report on putting into circulation the 10 and 5 hryvnia commemorative coins dedicated to the Orthodox festival of Epiphany. Obverse, reverse and numismatic description of the coins are enclosed.

Dynamics of NBU discount rate in 1991 - 2006.

Dynamics of NBU discount rate over a period from 1992 to 2006 inclusive in tables.

Major monetary parameters of the monetary market of Ukraine in December 2006.

Volumes of NBU credits for support of banks' liquidity, average weighted interest rates on NBU credits for support of banks' liquidity, interest rates of banks on national currency credits and deposits, dynamics of money supply growth, obligatory provisions formed by banks as of 1 January 2007.

Official exchange rate of hryvnia against Euro, US dollar and Russian ruble established by the National Bank of Ukraine in 2006.

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established monthly by the National Bank of Ukraine (in December 2006).

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established daily by the National Bank of Ukraine (in December 2006).

Government securities market of Ukraine in December 2006.